

EXPUNERE DE MOTIVE

**la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații
de identificare, analiză și reglementare a
piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe
în rețelele publice de telefonie**

CUPRINS

CAPITOLUL I. INTRODUCERE	3
1.1. Cadrul legislativ	3
1.2. Scopul demersului de identificare și analiză a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie.....	6
1.2.1. Concluziile analizei de piață anterioare și deciziile cu privire la controlul tarifelor. Ultimele evoluții de pe piață – tehnologii noi, servicii noi, operatori noi. Evoluția tarifelor de terminare la nivelul statelor membre UE.....	6
1.2.2. Perioada de timp acoperită de analiza de piață.....	11
1.2.3. Considerații cu privire la metodologia utilizată pentru identificarea și analiza piețelor relevante.....	11
1.2.4. Prezentare generală a etapelor parcurse pentru revizuirea pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețele publice de telefonie.....	13
CAPITOLUL II. PIAȚA SERVICIILOR DE COMUNICAȚII ELECTRONICE FURNIZATE LA PUNCTE FIXE	14
2.1. Principalii indicatori de caracterizare a pieței serviciilor de telefonie la puncte fixe din România. Segmentarea pieței cu amănuntul a serviciilor de telefonie la puncte fixe.....	14
2.1.1. Scurtă descriere a pieței serviciilor de telefonie la puncte fixe din România. Principalii indicatori de caracterizare a pieței.....	14
2.1.2. Segmentarea pieței cu amănuntul a serviciilor de telefonie la puncte fixe.....	17
2.2. Măsuri de reglementare în vigoare care influențează în mod direct sau indirect furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe.....	20
2.2.1. Măsuri de reglementare în vigoare pe piețele relevante cu amănuntul.....	20
2.2.2. Portabilitatea numerelor.....	20
2.2.3. Piețele relevante de gros corespunzătoare piețelor cu amănuntul ale serviciilor de telefonie la puncte fixe.....	20
CAPITOLUL III. PIEȚELE RELEVANTE DE GROS CORESPUNZĂTOARE SERVICIILOR DE TERMINARE A APELURILOR LA PUNCTE FIXE ÎN REȚELELE PUBLICE DE TELEFONIE	24
3.1. Descrierea serviciilor analizate la nivelul pieței de gros.....	24
3.2. Identificarea pieței relevante a produsului.....	25
3.2.1. Delimitarea și definirea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de origine, tranzit și terminare a apelurilor în rețelele publice de telefonie în vederea furnizării de servicii de apeluri la puncte fixe.....	25
3.2.2. Analiză de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și serviciile de terminare a apelurilor către numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național de forma 19vx sau 19vxy.....	29
3.2.3. Analiză de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și serviciile de terminare a apelurilor către numere nongeografice pentru servicii cu valoare adăugată, respectiv serviciile de terminare a apelurilor către numere nongeografice din subdomeniul 0870 al Planului Național de Numerotație (PNN) pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, prin dial-up.....	31
3.2.4. Analiza oportunității includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe la numărul unic pentru apeluri de urgență 112.....	38
3.2.5. Piața serviciilor de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile.....	38
3.2.6. Analiza necesității definirii pieței serviciilor de terminare la puncte fixe la nivelul fiecărei rețele publice de telefonie.....	40
3.2.7. Analiza oportunității includerii în piața relevantă a produsului a tuturor serviciilor de terminare la puncte fixe, indiferent de tehnologiile utilizate pentru transmisia semnalului/conectarea utilizatorilor finali la nivelul rețelei de acces.....	42
3.2.8. Analiza necesității includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare la puncte fixe către numere geografice/numere independente de locație furnizate pentru propria activitate (servicii auto-furnizate).....	49
3.2.9. Concluzii cu privire la piețele relevante ale produsului identificate de ANCOM.....	49
3.3. Piața geografică relevantă.....	50
3.4. Concluzii cu privire la piețele relevante identificate.....	50
CAPITOLUL IV. ANALIZA SITUAȚIEI CONCURENȚIALE PE PIEȚELE RELEVANTE ALE SERVICIILOR DE TERMINARE A APELURILOR LA PUNCTE FIXE ÎN FIECARE REȚEA PUBLICĂ DE TELEFONIE ȘI DETERMINAREA EVENTUALILOR FURNIZORI CU PUTERE SEMNIFICATIVĂ PE ACESTE PIEȚE	52
4.1. Cadrul legal.....	52
4.2. Prezentarea metodologiei analizei situației concurențiale în vederea determinării eventualilor operatori cu putere semnificativă pe piață.....	52
4.3. Analiza situației concurențiale pe piețele relevante identificate.....	53
4.3.1. Cota de piață și stabilitatea acesteia.....	53
4.3.2. Barierele la intrarea pe piață și evaluarea concurenței potențiale (absența concurenților potențiali).....	53
4.3.3. Puterea de contracarare a cumpărătorilor.....	54
4.3.4. Concluzii cu privire la identificarea potențialilor furnizori cu putere semnificativă pe piețele serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie.....	65
CAPITOLUL V. IMPUNEREA OBLIGAȚIILOR SPECIFICE ÎN SARCINA OPERATORILOR CU PUTERE SEMNIFICATIVĂ PE PIEȚELE RELEVANTE IDENTIFICATE	67
5.1. Cadrul legal.....	67
5.2. Obligațiile impuse anterior în sarcina operatorilor cu putere semnificativă.....	69
5.3. Problemele concurențiale identificate la nivelul piețelor relevante ale serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie.....	70
5.3.1. Problemele concurențiale la nivelul pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețeaua operată de S.C. Romtelecom S.A.....	71
5.4. Identificarea și impunerea obligațiilor specifice în vederea remedierii problemelor identificate.....	75
5.4.1. Principiile aplicate de ANCOM pentru stabilirea remediilor.....	75
5.4.2. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A.....	76
5.4.3. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina operatorilor alternativi.....	88
5.5. Concluzii cu privire la obligațiile specifice impuse operatorilor cu putere semnificativă.....	94

CAPITOLUL I INTRODUCERE

1.1. Cadrul legislativ

Ca urmare a aderării României la Uniunea Europeană la data de 1 ianuarie 2007, Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM) are obligația, în conformitate cu prevederile art. 15 și 16 din Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind cadrul comun de reglementare a rețelelor și serviciilor de comunicații electronice (Directiva-cadru), transpuse în dreptul intern prin dispozițiile Capitolului V din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002 privind cadrul general de reglementare a comunicațiilor, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 591/2002, cu modificările și completările ulterioare, de a proceda la definirea și analizarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice din România susceptibile de a fi reglementate *ex ante*.

În acest demers, în conformitate cu dispozițiile art. 32 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, ANCOM trebuie să țină seama de recomandarea Comisiei Europene privind piețele de produse și servicii din sectorul comunicațiilor electronice ale căror caracteristici pot justifica impunerea unor obligații specifice în sarcina furnizorilor de rețele sau de servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe piață („piețe susceptibile de reglementare *ex ante*”), adoptată în conformitate cu art. 15 alin. (1) din Directiva-cadru, respectiv de instrucțiunile Comisiei Europene pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață în conformitate cu cadrul de reglementare comunitar pentru rețele și servicii de comunicații electronice, adoptate în temeiul art. 15 alin. (2) din Directiva-cadru. În temeiul dispozițiilor art. 32 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, ANCOM poate identifica și alte piețe relevante decât cele incluse în recomandarea Comisiei Europene, adoptată în temeiul art. 15 alin. (1) din Directiva-cadru.

Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex ante*, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice, adoptată în anul 2003 în temeiul articolului menționat din Directiva-cadru, a fost înlocuită de Recomandarea Comisiei Europene 2007/879/CE privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex ante*, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (Recomandarea CE), publicată în Jurnalul Oficial al Comunității Europene la data de 28 decembrie 2007.

Instrucțiunile Comisiei Europene 2002/C165/03 pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață în conformitate cu cadrul de reglementare comunitar pentru rețele și servicii de comunicații electronice (Instrucțiunile CE) au fost adoptate în anul 2002 și publicate în Jurnalul Oficial al Comunității Europene la data de 11 iulie 2002.

De asemenea, având în vedere obiectul prezentei analize de piață, trebuie menționată și Recomandarea Comisiei Europene 2009/396/CE cu privire la reglementarea tarifelor de terminare a apelurilor telefonice în rețele fixe și în rețele mobile în UE, act comunitar ce prevede ca până la data de 31 decembrie 2012, autoritățile de reglementare din statele membre să stabilească tarifele de terminare a apelurilor la puncte fixe, respectiv la puncte mobile, fundamentate pe costurile unui operator eficient. De asemenea, tot până la aceeași dată, tarifele pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe trebuie să fie simetrice, determinarea costurilor eficiente urmându-se a se realiza pe baza costurilor curente calculate pe baza unui model „pur” de calculație a costurilor incrementale pe termen lung.

Până la data de 1 ianuarie 2007, ANCOM a identificat și a analizat, pe baza Regulamentului privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice, aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 136/2002, cu completările ulterioare, precum și a Regulamentului pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață, aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 137/2002, 14 dintre cele 18 piețe relevante menționate în Recomandarea Comisiei

Europene 2003/311/CE și anume piețele nr. 1-6, nr. 8-14 și, respectiv, nr. 16. Aceste demersuri s-au concretizat în identificarea și analizarea, la nivelul sectorului comunicațiilor electronice din România, a 9 piețe relevante specifice¹ la nivel de gros² și a 10 piețe relevante specifice la nivel cu amănuntul³.

Analizele de piață realizate de ANCOM au reflectat situația concurențială existentă pe piața de comunicații electronice din România în perioada scursă de la liberalizarea pieței de comunicații electronice din România și au ținut cont de Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE, respectiv de Instrucțiunile CE. Măsurile de reglementare *ex ante* aplicate furnizorilor cu putere semnificativă identificați pe aceste piețe au fost impuse în conformitate cu legislația națională armonizată cu prevederile cadrului de reglementare comunitar pentru sectorul comunicațiilor electronice, urmărind atingerea obiectivelor fundamentale stabilite la acel moment prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, și anume: promovarea concurenței, încurajarea investițiilor eficiente în infrastructură, respectiv protecția drepturilor și a intereselor utilizatorilor.

Începând cu anul 2007, ANCOM a reluat analizele de piață în sectorul comunicațiilor electronice, demers care a cuprins revizuirea definițiilor piețelor relevante existente sau definirea unor noi piețe relevante, analizarea situației concurențiale pe aceste piețe în sensul determinării eventualelor furnizori cu putere semnificativă și revizuirea măsurilor de reglementare. Această activitate a implicat, după caz, menținerea, retragerea sau modificarea obligațiilor specifice impuse în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante identificate sau impunerea de noi obligații.

Suplimentar față de parcurgerea la nivel național a procedurii de consultare publică, stabilite prin dispozițiile art. 50 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, adoptarea deciziilor ANCOM pe baza analizelor de piață se realizează cu respectarea procedurii de consultare europeană, prevăzute la art. 34¹ din același act normativ, care transpune dispozițiile art. 7 din Directiva-cadru. Astfel, conform cadrului legal în vigoare, după încheierea perioadei de consultare publică națională, ANCOM notifică în același timp Comisiei Europene și autorităților naționale de reglementare din celelalte state membre ale Uniunii Europene măsura propusă în cazul fiecărei analize de piață efectuate, care va cuprinde definiția/definițiile piețelor relevante identificate, concluziile analizei de piață, în sensul existenței sau inexistenței unor furnizori cu putere semnificativă, precum și măsurile pe care intenționează să le adopte pe piața/piețele în cauză. Comisia Europeană și celelalte autorități de reglementare pot transmite ANCOM comentarii și observații în termen de o lună de la data notificării. Comisia Europeană analizează măsura propusă și transmite ANCOM opinia sa, care se publică și pe pagina de internet a Comisiei. ANCOM are obligația ca, la adoptarea măsurii propuse, să țină seama de observațiile și comentariile primite. Mai mult, dacă măsura notificată are ca obiect identificarea unei piețe relevante diferite de cele prevăzute în Recomandarea CE sau determinarea situației concurențiale pe o piață relevantă și această măsură ar afecta comerțul între statele membre, iar Comisia Europeană consideră că măsura propusă ar crea o barieră pentru piața unică sau că există rezerve serioase în privința compatibilității acesteia cu dreptul comunitar, în special cu obiectivele autorității de reglementare, atunci ANCOM nu va putea adopta măsura notificată pentru o perioadă de două luni. În această perioadă, Comisia Europeană poate adopta o decizie prin care să solicite ANCOM retragerea măsurii propuse.

¹ Conform Regulamentului privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice, o piață relevantă specifică reprezintă o piață relevantă din sectorul comunicațiilor electronice, ale cărei caracteristici pot justifica impunerea unor obligații specifice în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piață.

² (1) Piața accesului la rețelele publice de telefonie fixă în vederea originării, terminării și tranzitului apelurilor; (2-5) piețele accesului la rețelele publice de telefonie mobilă în vederea terminării apelurilor; (6) piața furnizării accesului necondiționat, total sau partajat, la bucla locală constituită dintr-o pereche de fire metalice torsadate, în scopul furnizării de servicii de comunicații electronice în bandă largă și de servicii de telefonie destinate publicului la puncte fixe; (7) piața furnizării accesului de tip „bitstream” la bucla locală constituită dintr-o pereche de fire metalice torsadate, fibră optică sau, cablu coaxial și la bucla locală radio, în scopul furnizării de servicii de comunicații electronice în bandă largă; (8) piața furnizării serviciilor de linii închiriate–segmente terminale; (9) piața furnizării serviciilor de linii închiriate–segmente de trunchi.

³ (1) Piața furnizării accesului la un punct fix la o rețea publică de telefonie pentru persoane fizice, respectiv (2) pentru persoane juridice; (3) piața apelurilor locale la puncte fixe pentru persoane fizice, respectiv (4) pentru persoane juridice; (5) piața apelurilor naționale la puncte fixe pentru persoane fizice, respectiv (6) pentru persoane juridice; (7) piața apelurilor internaționale la puncte fixe pentru persoane fizice, respective (8) pentru persoane juridice; (9) piața apelurilor la puncte fixe către rețele publice de telefonie mobilă pentru persoane fizice, respectiv (10) pentru persoane juridice.

Importante modificări au fost aduse acestei proceduri prin Directiva 2009/140/CE a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 2002/21/CE privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice, 2002/19/CE privind accesul la rețelele de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora și 2002/20/CE privind autorizarea rețelelor și serviciilor de comunicații electronice, care urmează a fi transpuse în legislația națională și de România.

Astfel, urmare a modificărilor aduse prevederilor art. 16 alin. (6) din Directiva-cadru, ANCOM are obligația de a efectua analize ale piețelor relevante și de a notifica proiectele de măsuri corespunzătoare Comisiei Europene în termen de trei ani de la adoptarea unor măsuri anterioare privind piețele respective. Cu titlu de excepție, această perioadă poate fi prelungită cu o perioadă suplimentară, de până la trei ani, atunci când ANCOM notifică o propunere de prelungire Comisiei Europene, motivată corespunzător, iar Comisia nu ridică obiecții în termen de o lună de la notificarea prelungirii.

De asemenea, urmare a modificărilor aduse dispozițiilor art. 7 din Directiva-cadru, după încheierea perioadei de consultare publică națională, ANCOM are obligația de a notifica, în același timp, Comisiei Europene, Organismului autorităților europene de reglementare în domeniul comunicațiilor electronice (OAREC) și autorităților naționale de reglementare din celelalte state membre ale Uniunii Europene (UE) măsurile propuse în cazul fiecărei analize de piață efectuate, împreună cu motivele care stau la baza adoptării acestora. În acest sens, ANCOM trebuie să transmită informații privind definiția/definițiile piețelor relevante identificate, concluziile analizei de piață, în sensul existenței sau inexistenței unor furnizori cu putere semnificativă, precum și măsurile pe care intenționează să le adopte pe piața/piețele în cauză. Comisia Europeană, OAREC și celelalte autorități de reglementare pot transmite comentarii și observații cu privire la măsurile propuse de ANCOM în termen de o lună de la data notificării, termen care nu poate fi prelungit. ANCOM are obligația ca, la adoptarea măsurilor propuse, să țină seama de observațiile și comentariile primite.

Dacă măsurile notificate vizează unele piețe relevante diferite de cele prevăzute în Recomandarea CE sau determinarea situației concurențiale pe piețele relevante, în sensul existenței sau nu a unor furnizori de rețele ori de servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe piață, și aceste măsuri ar afecta comerțul între statele membre, iar Comisia Europeană consideră că măsurile propuse ar crea o barieră pentru piața unică sau că există rezerve serioase în privința compatibilității acestora cu dreptul comunitar, în special cu obiectivele autorității de reglementare, atunci ANCOM nu va putea adopta măsurile notificate pentru o perioadă de două luni, fără posibilitatea prelungirii. În acest termen de două luni, Comisia Europeană, ținând seama în cel mai înalt grad de opinie OAREC, poate adopta o decizie prin care să solicite ANCOM retragerea măsurilor propuse și/sau o decizie de renunțare la rezervele formulate în legătură cu măsurile propuse. Comisia Europeană va atașa deciziei o analiză detaliată și obiectivă privind rațiunile pentru care apreciază că măsurile propuse nu ar trebui adoptate, împreună cu propuneri specifice de modificare a acestora. În situația în care Comisia Europeană adoptă o decizie prin care solicită ANCOM retragerea măsurilor propuse, Autoritatea modifică sau retrage măsurile propuse în termen de șase luni de la data adoptării deciziei. Dacă ANCOM decide să modifice măsurile propuse, atunci realizează o nouă consultare publică și renotifică proiectul măsurii.

Noul articol 7a din Directiva-cadru dispune o procedură distinctă de consultare publică europeană în ceea ce privește obligațiile specifice (remediile) prevăzute în măsurile propuse. În consecință, în termenul inițial de o lună, dacă este cazul, Comisia Europeană va notifica ANCOM și OAREC motivele pentru care apreciază că obligațiile specifice prevăzute în măsurile propuse ar crea o barieră pentru piața unică sau existența unor rezerve serioase în ceea ce privește compatibilitatea acestor măsuri cu dreptul comunitar. În acest caz, obligațiile specifice nu pot fi adoptate pentru o perioadă de trei luni de la transmiterea notificării de către Comisia Europeană. În această perioadă de trei luni ANCOM va coopera cu Comisia Europeană și OAREC pentru a identifica măsuri eficiente și adecvate care să asigure compatibilitatea cu dreptul comunitar, ținând seama de punctele de vedere exprimate de persoanele interesate și de nevoia de a asigura o practică de reglementare armonizată. Înainte de expirarea perioadei de trei luni ANCOM poate modifica ori retrage obligațiile specifice propuse, având în vedere

notificarea Comisiei Europene și opinia OAREC, sau le poate menține. În replică, în termen de o lună de la expirarea perioadei de trei luni Comisia Europeană poate, ținând seama și de opinia OAREC, să emită o recomandare prin care să solicite ANCOM modificarea ori retragerea obligațiilor specifice propuse, prezentând și argumentele sale în acest sens, sau să adopte o decizie de ridicare a rezervelor exprimate. În cele din urmă, în termen de o lună de la emiterea recomandării sau adoptării deciziei de către Comisia Europeană, ANCOM va comunica Comisiei Europene și OAREC măsurile finale adoptate. În situația în care ANCOM decide să nu modifice sau să nu retragă obligațiile specifice propuse în conformitate cu recomandarea Comisiei Europene, Autoritatea transmite o justificare motivată.

În consecință, având în vedere că precedentă analiză de piață cu privire la piețele relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie a avut loc în anul 2008, se impune evaluarea necesității revizuirii definițiilor piețelor relevante identificate de ANCOM, a situației concurențiale și a remediilor impuse furnizorilor cu putere semnificativă pe aceste piețe, precum și evaluarea necesității definirii unor noi piețe relevante, în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie.

1.2. Scopul demersului de identificare și analiză a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie

1.2.1. Concluziile analizei de piață anterioare și deciziile cu privire la controlul tarifelor. Ultimele evoluții de pe piață – tehnologii noi, servicii noi, operatori noi. Evoluția tarifelor de terminare la nivelul statelor membre UE

În perioada 2007–2008 Autoritatea a realizat o analiză de piață în vederea evaluării necesității definirii și, după caz, definirii unor piețe relevante susceptibile de a fi reglementate *ex ante* în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe⁴, precum și analizării situației concurențiale pe piețele astfel definite, în sensul determinării eventualilor furnizori cu putere semnificativă, și stabilirii măsurilor de reglementare necesare pe piețele analizate, în lumina evoluțiilor înregistrate la nivelul sectorului comunicațiilor electronice din România în perioada 2002–2007.

Proiectele de măsuri ale ANCOM de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare la puncte fixe în rețelele publice de telefonie au fost supuse consultării publice naționale, inițial, în perioada 22 ianuarie - 22 februarie 2008. Ulterior, în urma observațiilor primite, precum și pe baza datelor culese la sfârșitul anului 2007, ANCOM a completat măsurile supuse inițial consultării cu privire la un număr de 6 furnizori, un alt furnizor fiind exclus din lista inițială. Astfel, noua perioadă de consultare publică națională a avut loc în perioada 1 - 15 aprilie 2008.

ANCOM a analizat observațiile transmise în perioada de consultare publică națională, a întocmit un material de sinteză a observațiilor primite cu privire la proiectul deciziei supuse consultării publice, în care a precizat și poziția sa față de aceste observații. Proiectele de măsuri au fost prezentate în cadrul Consiliului Consultativ din 8 aprilie 2008.

De asemenea, Autoritatea a notificat aceste măsuri Comisiei Europene și autorităților naționale de reglementare din celelalte state membre ale Uniunii Europene, potrivit prevederilor art. 34¹ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002. În data de 9 iunie 2008, ANCOM a primit din partea Comisiei Europene o scrisoare de răspuns - EC's comments pursuant to Article 7(3) of Directive 2002/21/EC – SG-Grefe(2008) D/203930 - RO/2008/0774) - prin care se exprima acordul cu privire la măsurile propuse.

Proiectele de măsuri au fost transmise și Consiliului Concurenței, cu respectarea dispozițiilor art. 32 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, care a exprimat un punct de vedere favorabil acestor măsuri prin intermediul adreselor nr. RG-375/07.03.2008, nr. RG-1528/22.04.2008 și,

⁴ Corespunzătoare pieței nr. 3 din Recomandarea CE.

respectiv, cu nr. RG-3472/24.07.2008, înregistrate la Autoritate cu nr. SC-8013/07.03.2008, nr. SC-12458/22.04.2008 și, respectiv, cu nr. SC-14963/24.07.2008.

Identificarea piețelor relevante

Urmare a analizei de piață efectuată în perioada 2007-2008 a fost adoptată Decizia președintelui ANRCTI nr. 585/2008 privind identificarea piețelor relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe.

Pe baza criteriului substituibilității cererii și a criteriului substituibilității ofertei, ANCOM a concluzionat că piața relevantă a produsului este următoarea:

„Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie, care cuprinde serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe la numere geografice, numere independente de locație și numere naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național, cu excepția celor utilizate pentru servicii de informații, în fiecare rețea publică de telefonie, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat ori de originea națională sau internațională a apelurilor, inclusiv a apelurilor furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua unui terț utilizând tehnologia VoIP gestionată, pentru care calitatea serviciului este controlată de către furnizorul serviciilor prin crearea, pe rețeaua de acces, a unui canal separat, fizic sau virtual, permanent, dedicat traficului de voce de tip IP sau prin prioritizarea pachetelor de voce.”

Conform datelor disponibile la data de 31 decembrie 2007, ANCOM a identificat 38 de piețe relevante ale produsului, corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie operate de următorii furnizori:

1. Societatea Comercială „Adisam Telecom” – S.A.
2. Societatea Comercială „Advanced Business Solutions International” – S.R.L.
3. Societatea Comercială „Aietes Telecom Galați Filiala Tulcea” – S.R.L.
4. Societatea Comercială „Atlas Telecom Network Romania” – S.R.L.
5. Societatea Comercială „BP Office & Service” – S.R.L.
6. Societatea Comercială „Canal S” – S.R.L.
7. Societatea Comercială „Combridge” – S.R.L.
8. Societatea Comercială „Connet-Ro” – S.R.L.
9. Societatea Comercială „Datek Telecom” – S.R.L.
10. Societatea Comercială „Dial Telecom” – S.R.L.
11. Societatea Comercială „Digicom Systems” – S.R.L.
12. Societatea Comercială „Euroweb România” – S.A.
13. Societatea Comercială „Globtel Internet” – S.R.L.
14. Societatea Comercială „GTS Telecom” – S.R.L.
15. Societatea Comercială „Idilis” – S.A.
16. Societatea Comercială „Ines Group” – S.R.L.
17. Societatea Comercială „Intersat” – S.R.L.
18. Societatea Comercială „Media Sat” – S.R.L.
19. Societatea Comercială „Netmaster Communications” – S.R.L.
20. Societatea Comercială „Net-Connect Internet” – S.R.L.
21. Societatea Comercială „Netpoint” – S.R.L.
22. Societatea Comercială „Nevi Telecom” – S.R.L.
23. Societatea Comercială „Nxtel Solutions” – S.R.L.
24. Societatea Comercială „Orange România” – S.A.
25. Societatea Comercială „Parlatel” – S.R.L.
26. Societatea Comercială „Plug IT International” – S.R.L.
27. Societatea Națională de Radiocomunicații – S.A.
28. Societatea Comercială „Rartel” – S.A.
29. Societatea Comercială „RCS & RDS” – S.A.

30. Societatea Comercială „Romtelecom” – S.A.
31. Societatea Comercială „Telcor Communications” – S.R.L.
32. Societatea Comercială „Thomas Hook Communications România” – S.R.L.
33. Societatea Comercială „Total Telecom” – S.R.L.
34. Societatea Comercială „Trans Tel Services” – S.R.L.
35. Societatea Comercială „UPC Romania” – S.R.L.
36. Societatea Comercială „Vip Net” – S.R.L.
37. Societatea Comercială „Vodafone Romania” – S.A.
38. Societatea Comercială „Voxility” – S.R.L.

Analiza situației concurențiale pe piețele relevante

Pe baza factorilor analizați, și anume a cotei de piață mai mare de 50% și a stabilității acesteia în timp, a existenței unor bariere ridicate la intrarea pe piață din cauza costurilor mari înregistrate pentru construirea și dezvoltarea unei rețele de acces, precum și a perioadei îndelungate necesare dezvoltării unei astfel de rețele, a controlului asupra rețelei de acces la utilizatorii finali greu de duplicat, a absenței sau puterii scăzute de contracarare a utilizatorilor, ANCOM i-a identificat pe toți cei 38 de furnizori de rețele publice comunicații electronice prevăzuți în Decizia președintelui ANRCTI nr. 585/2008 care:

- operau rețele publice de acces în vederea furnizării de servicii de telefonie la puncte fixe,
- gestionau calitatea serviciilor de telefonie oferite utilizatorilor finali,
- utilizau numere geografice sau numere independente de locație pentru servicii de telefonie furnizate la puncte fixe din Planul național de numerotație (PNN) alocate de ANCOM,
- aveau încheiate contracte de interconectare cu alți operatori în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, și
- erau operaționali la data de 31 decembrie 2007 pe piața cu amănuntul a serviciilor de acces la puncte fixe,

cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în propria rețea publică de telefonie.

Obligațiile specifice impuse operatorilor cu putere semnificativă

În sarcina operatorilor cu putere semnificativă s-au impus ori menținut, după caz, în mod proporțional cu problemele identificate, obligații de transparență, nediscriminare, evidență contabilă separată, acces la rețea, precum și măsuri de control al tarifelor de interconectare.

În ceea ce privește S.C. Romtelecom S.A., prin Decizia președintelui ANRCTI nr. 644/2008, Autoritatea a menținut obligațiile impuse în temeiul Deciziei președintelui ANRC nr. 147/2002:

- obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate;
- obligația de transparență;
- obligația de nediscriminare;
- obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri, la nivelul tarifelor medii pentru serviciile de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor determinate pe baza modelului de calculație a costurilor incrementale pe termen lung (LRIC);
- obligația de evidență contabilă separată.

De asemenea, ANCOM a impus în sarcina operatorilor alternativi următoarele obligații:

- obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și ale infrastructurii asociate; în ceea ce privește S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L., aceasta include și obligații referitoare la termenele maxime de negociere și implementare a acordurilor de interconectare, precum și

de interconectare la un punct intermediar, în condițiile în care există o legătură fizică între operator și acel punct;

- obligația de transparență;
- obligația de nediscriminare;
- obligația de control al tarifelor prin stabilirea tarifelor pentru serviciile de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor la nivelul tarifelor medii pentru serviciile de interconectare la nivel regional în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor practicate de S.C. Romtelecom S.A.

Controlul tarifelor

Autoritatea a impus obligații privind controlul tarifelor în sarcina tuturor operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață. Având în vedere faptul că tarifele practicate de operatorii alternativi pentru serviciile de interconectare erau, în medie, mai mari decât tariful mediu de interconectare la nivel regional al S.C. Romtelecom S.A. și, în plus, variaua semnificativ chiar în cazul contractelor încheiate de același operator cu diverși operatori, Autoritatea a impus reducerea treptată a tarifelor practicate de operatorii cu putere semnificativă până la nivelul tarifelor simetrice, în două etape.

Astfel, Autoritatea a impus aplicarea metodei pantei de ajustare graduală, prin reducerea progresivă a nivelului tarifelor serviciilor de interconectare, într-o primă etapă (de la data de 1 septembrie 2008 până la data de 30 iunie 2009) până la nivelul de 1,15 eurocenți/minut, urmând ca, în a doua etapă (începând cu 1 iulie 2009) acestea să fie reduse până la nivelul de 0,97 eurocenți/minut, conform principiului simetriei, până la nivelul tarifelor medii pentru serviciile de terminare la nivel regional ale S.C. Romtelecom S.A.

Ultimele evoluții de pe piață – tehnologii noi, servicii noi, operatori noi

Mai jos sunt prezentate principalele evenimente care au avut loc în perioada scursă de la ultima revizuire a pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe din rețele publice de telefonie.

Operațiuni de concentrare economică

În anul 2010, *S.C. Air Bites S.R.L.*, filiala din România a companiei elvețiene Swisscom AG, un furnizor important la nivel european de servicii de acces la internet, televiziune și VoIP, a fost achiziționată de către operatorul de telecomunicații *S.C. RCS & RDS S.A.*

De asemenea, *S.C. NextGen Communications S.R.L.* a finalizat în anul 2010 achiziția integrală a companiei *S.C. NewCom Telecomunicații S.A.*, unul dintre principalii furnizorii de servicii de acces la internet, televiziune și VoIP. Este important de precizat că *S.C. NextGen Communications S.R.L.* este controlată, în mod direct, de către S.C. Romtelecom S.A., fiind astfel membră a Grupului Deutsche Telekom.

În ambele cazuri, Consiliul Concurenței a analizat operațiunile de concentrare economică din punct de vedere al posibilelor efecte anticoncurențiale, în conformitate cu Regulamentul privind autorizarea concentrărilor economice, cu modificările și completările ulterioare, aprobat prin Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr. 63/2004⁵. ANCOM a participat activ la aceste analize ale Consiliului Concurenței oferind date și informații necesare evaluării operațiunilor de concentrare economică, respectiv consultanță, totodată, exprimând poziții față de aceste operațiuni, în special din perspectiva efectelor acestor concentrări economice pe piața serviciilor de comunicații electronice.

În plus, trebuie menționată și integrarea de către *S.C. RCS & RDS S.A.* a *S.C. Netpoint S.R.L.* și a *S.C. Globtel Internet S.R.L.*, operatori care au fost desemnați cu putere semnificativă la ultima revizuire a pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe. Alte cazuri similare cuprind preluarea de către *S.C. GTS Telecom S.R.L.* a *S.C. Datek Telecom S.R.L.*; integrarea *S.C. Dial Telecom S.R.L.* în cadrul grupului DCS; achiziția *S.C. Netmaster Communications S.R.L.* de către *S.C. NewCom Telecomunicații*

⁵ Între timp abrogat. În prezent, Regulamentul privind autorizarea concentrărilor economice, aprobat prin Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr. 385/2010;

S.A., care ulterior a fost preluată de S.C. NextGen Communications S.R.L.; achiziția S.C. Vip Net S.R.L. de către S.C. Prime Telecom S.R.L.

Mai mult, un alt operator desemnat cu putere semnificativă în anul 2008, S.C. Nxtel Solutions S.R.L., a cesionat, în anul 2010, resursele tehnice către S.C. Idilis S.R.L.

Operatori noi. Servicii noi. Planul național de numerotație (PNN)

În perioada scursă de la ultima revizuire, mai mult de 15 furnizori au intrat pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețele publice de telefonie. În același timp, 12 operatori desemnați cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe din rețele publice de telefonie în anul 2008 au încetat să mai furnizeze servicii de terminare, în principal ca urmare a integrării sau preluării de către alți operatori.

Referitor la serviciile noi care ar putea avea un impact asupra definirii și analizei pieței serviciilor de terminare la puncte fixe, ca răspuns la serviciile de tip „homezone” la puncte fixe care utilizează ca suport exclusiv rețelele mobile, lansate în anul 2007 de către S.C. Vodafone Romania S.A.⁶ și S.C. Orange România S.A.⁷, în luna octombrie 2009 S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A. a lansat „Cosmote Private Wire”. Acest serviciu reprezintă o soluție integrată de servicii de voce de telefonie mobilă și fixă, care se adresează cu precădere companiilor medii și mari interesate să își optimizeze costurile de comunicare între numerele de telefon mobile și fixe. În mod similar, S.C. RCS&RDS S.A. a lansat serviciul „Digi Tel pe telefon fix fără fir” prin rețeaua 3G, în cursul anului 2009.

În septembrie 2008, S.C. Vodafone Romania S.A. a lansat serviciile „Vodafone Zona Mea” și „Vodafone Mobile Office Zone”, prin intermediul cărora atât clienții persoane fizice, cât și cei din mediul de afaceri pot fi apelați pe un terminal mobil la un număr de fix și la tarife de fix, iar în plus, pot beneficia de tarife mai avantajoase și de minute gratuite pentru apelurile către destinații fixe. Pentru a beneficia de noile servicii, clienții Vodafone România trebuie să definească o zonă fixă, fie că aceasta este acasă, la birou sau în orice altă locație aleasă de utilizator. Clienții furnizorului de telefonie la puncte mobile vor primi un număr fix de telefon, de forma "0372XXXXXX", atașat cartelei (SIM-ului) lor de mobil.

Atunci când clienții sunt apelați pe numărul fix și se află în afara zonei anterior definite, aceștia pot să-și direcționeze apelurile către numărul de mobil ori către căsuța vocală sau apelurile pot fi preluate de un anunțător (robot telefonic) care aduce la cunoștința apelantului că apelatul se află în afara zonei. Modificarea acestor opțiuni se poate efectua printr-un apel gratuit la un număr intern de rețea. În cazul în care clienții aleg să răspundă de pe terminalul mobil, inițiatorul apelului va fi taxat ca pentru un apel fix, iar apelatului îi va fi perceput un tarif de 8,33 eurocenți/minut.

În ceea ce privește resursele de numerotație, închiderea Planului național de numerotație, adoptat prin Decizia președintelui ANRCTI nr. 2895/2007, cu modificările ulterioare, a determinat dispariția numerelor locale scurte, acestea fiind înlocuite de numere geografice de 6 cifre de forma 0219XXX, 02AB9XX, 0319XXX și 03AB9XX, unde AB poate lua valori între 30 și 69, pentru furnizarea unor servicii de interes general la nivel local, de numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național de forma 19vx sau 19vxy ori de numerele pentru servicii cu tarif special, în funcție de caracteristicile serviciilor de conținut care pot fi furnizate prin intermediul acestor resurse de numerotație.

În acest context trebuie precizat că numerele geografice de 6 cifre din domeniul OZ = 03 pentru furnizarea unor servicii de interes general la nivel local au fost deschise spre alocare ca urmare a adoptării Deciziei președintelui ANCOM nr. 458/2010 pentru modificarea și completarea unor reglementări în domeniul resurselor de numerotație. Prin urmare, începând cu luna iulie 2010 orice furnizor de servicii de comunicații electronice destinate publicului are posibilitatea de a solicita alocarea unor astfel de resurse de numerotație. Totodată, în urma finalizării implementării planului de migrare al S.C. Romtelecom S.A. în privința serviciilor furnizate prin intermediul numerelor locale scurte de 3 și 4

⁶ Serviciul „Vodafone Acasă”;

⁷ Serviciile integrate „Orange Home Pack”/„Orange Office Pack”, iar începând cu martie 2009 serviciile individuale „Orange Fix pentru acasă”/„Orange Office Fix”.

cifre, care a avut ca termen limită data de 3 mai 2008, numerele geografice de 6 cifre din domeniul OZ = 02 rămase disponibile pot fi alocate și altor furnizori de servicii de comunicații electronice destinate publicului în afara S.C. Romtelecom S.A.

De asemenea, prin Decizia președintelui ANCOM nr. 459/2010 privind alocarea și utilizarea numerelor scurte pentru servicii de interes public la nivel național, cu modificările ulterioare, au fost stabilite regulile de alocare și utilizare a numerelor naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy. În consecință, începând tot cu luna iulie a anului 2010 orice furnizor de servicii de comunicații electronice destinate publicului are posibilitatea de a solicita alocarea de numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național de forma 19vx sau 19vxy.

Mai mult, în perioada 21 decembrie 2010 – 7 februarie 2011 ANCOM a supus consultării publice un proiect de decizie care, printre altele, urmărit completarea Decizia președintelui ANRCTI nr. 2895/2007 în sensul stabilirii unor numere naționale scurte destinate furnizării de servicii cu valoare adăugată de interes general.

Pe de altă parte, proiectul de decizie a urmărit și modificarea Deciziei președintelui ANRCTI nr. 2895/2007 astfel încât, în ceea ce privește serviciile furnizate prin intermediul numerelor independente de locație, să se elimine obligativitatea furnizorilor de a asigura, în mod necesar, atât originarea cât și terminarea apelurilor la punctele terminale cărora le-au fost asignate aceste numere. Astfel, prin Decizia președintelui ANCOM nr. 1382/2011 privind modificarea și completarea unor reglementări în domeniul resurselor de numerotație și resurselor tehnice a fost adoptată modificarea Deciziei președintelui ANRCTI nr. 2895/2007, relaxarea condițiilor în care pot fi utilizate numerele independente de locație fiind propusă ca urmare a solicitărilor tot mai dese din partea furnizorilor de a obține numere pentru furnizarea de servicii de comunicații electronice care nu sunt servicii de telefonie destinate publicului.

1.2.2. Perioada de timp acoperită de analiza de piață

Perioada de timp avută în vedere de ANCOM până la efectuarea următoarei revizuirii a definiției pieței relevante și a analizei de piață (orizontul de timp al analizei) cu privire la serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie este de cel mult 3 ani de la data adoptării și intrării în vigoare a măsurilor supuse consultării publice.

ANCOM va monitoriza periodic evoluția piețelor relevante, activitatea furnizorilor cu putere semnificativă pe piață, precum și respectarea obligațiilor impuse în sarcina acestora. Dacă în urma monitorizării va constata că situația s-a schimbat în mod semnificativ, Autoritatea va putea realiza o nouă analiză de piață și, pe baza concluziilor acesteia, va putea modifica definițiile formulate anterior sau identifica noi piețe relevante, va putea desemna, dacă este cazul, noi furnizori cu putere semnificativă și/sau va putea decide menținerea, retragerea sau modificarea obligațiilor impuse ori impunerea de noi obligații. În general, revizuirea piețelor relevante după o perioadă relativ scurtă de timp nu este justificată în termeni de eficiență a alocării resurselor și de predictibilitate a mediului de afaceri. Cu toate acestea, în cazul piețelor serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, identificarea și analiza unor noi piețe relevante poate fi necesară după o perioadă mai scurtă de timp. În acest sens, dacă pe baza datelor de piață viitoare se va constata apariția unor noi operatori care să ofere servicii de terminare la puncte fixe a apelurilor și a unor indicii cu privire la potențiale probleme concurențiale, ANCOM va putea proceda la identificarea și analiza, după caz, a unor noi piețe relevante corespunzătoare acestor servicii.

1.2.3. Considerații cu privire la metodologia utilizată pentru identificarea și analiza piețelor relevante

În vederea monitorizării evoluției sectorului comunicațiilor electronice, a definirii piețelor relevante și a evaluării situației concurențiale la nivelul acestora, precum și a stabilirii instrumentelor adecvate de

reglementare *ex ante* pentru atingerea obiectivelor stabilite de lege, ANCOM analizează o serie de indicatori (economici, tehnici, statistici, sociali etc.) care permit evaluarea în termeni cantitativi și calitativi a caracteristicilor serviciilor. Pe baza indicatorilor de analiză sunt evaluate caracteristicile piețelor din sectorul comunicațiilor electronice, din perspectivă statică și dinamică. Astfel, în funcție de caracteristicile serviciilor care fac obiectul analizei, ANCOM cercetează în perspectivă, pentru un interval de timp de câțiva ani, dacă piața prezintă sau nu caracteristici care să determine evoluția acesteia către concurență efectivă.

Piețele relevante pe care se analizează situația concurențială sunt delimitate pe baza unor criterii economice stabilite de Comisia Europeană, utilizate de toate autoritățile de reglementare din sectorul comunicațiilor electronice din statele membre ale Uniunii Europene, care pornesc de la analiza comportamentului de consum al utilizatorilor de servicii la momentul analizei pieței și a probabilității modificării semnificative a acestuia într-un orizont de timp de câțiva ani. Metodologia, criteriile și instrumentele de identificare a piețelor de produse/servicii din sectorul comunicațiilor electronice, ale căror caracteristici pot justifica impunerea de către ANCOM a unor obligații specifice în sarcina furnizorilor de rețele și servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe piață, precum și identificarea propriu-zisă a acestor piețe relevante, sunt prezentate în cele ce urmează.

Astfel, identificarea unei piețe relevante pornește de la analiza pieței relevante a produsului/serviciului, ca urmare a segmentării sectorului comunicațiilor electronice în funcție de anumite criterii. În cadrul fiecărui segment al sectorului comunicațiilor electronice, ANCOM identifică piețele relevante ale produsului/serviciului pornind de la un produs/serviciu sau un grup de produse/servicii, la care vor fi adăugate alte produse/servicii utilizând criteriile substituibilității cererii și ofertei. Ținând seama de convergența tehnologiilor în sectorul comunicațiilor electronice, ANCOM determină situațiile în care produsele/serviciile ce aparțin unor segmente diferite pot face parte din aceeași piață relevantă.

Criteriul substituibilității cererii este utilizat pentru determinarea produselor/serviciilor considerate de utilizatori ca interschimbabile sau substituibile datorită utilizării date acestora, caracteristicilor fizice și funcționale, respectiv a prețului. Substituibilitatea cererii se determină atât pe baza comportamentului trecut al utilizatorilor, observat în urma unei fluctuații a prețului, cât și a comportamentului probabil al utilizatorilor în cazul unei fluctuații ipotetice a prețului. Evaluarea substituibilității cererii ține cont de măsura în care consumatorii vor fi dispuși să își asume costurile schimbării unui produs/serviciu cu altul și timpul necesar realizării acestui schimb. Piața relevantă a produsului cuprinde toate produsele/serviciile care sunt substituibile din punctul de vedere al cererii.

Criteriul substituibilității ofertei este utilizat pentru determinarea produselor/serviciilor considerate sau care ar putea fi considerate de utilizatori ca interschimbabile sau substituibile datorită utilizării date acestora, caracteristicilor fizice și funcționale, respectiv a prețului, ce pot fi oferite de furnizorii care pot intra pe piața relevantă, într-o perioadă rezonabilă și fără asumarea unor costuri sau riscuri considerabile. Substituibilitatea ofertei este luată în considerare atunci când efectele sale asupra stabilirii prețului pe piață sunt echivalente cu cele ale substituibilității cererii. În cazul în care oferirea unor produse/servicii substituibile necesită modificări semnificative ale rețelei sau infrastructurii asociate existente, investiții suplimentare importante sau un timp îndelungat, aceste produse/servicii nu vor fi incluse în piața relevantă. Piața relevantă a produsului/serviciului cuprinde toate produsele/serviciile care sunt substituibile din punct de vedere al ofertei.

Identificarea pieței geografice relevante se realizează pe baza următoarelor criterii: aria acoperită de rețea sau de elementele infrastructurii asociate, existența unor limite geografice impuse prin lege sau prin acte administrative, analiza acordurilor de acces și interconectare. Aplicarea acestor criterii se completează, acolo unde este cazul, cu aplicarea criteriilor substituibilității cererii și ofertei.

Evaluarea substituibilității cererii și a ofertei se poate realiza pe baza testului monopolistului ipotetic. Un produs/serviciu sau un grup de produse/servicii determină o piață distinctă dacă un unic furnizor ipotetic al produsului/serviciului sau grupului de produse/servicii ar putea impune o creștere mică, dar semnificativă și de durată, a tarifelor, fără a pierde un volum de vânzări care să conducă la

scăderea profiturilor obținute. În cazul în care creșterea tarifelor ar fi neprofitabilă, urmare a faptului că utilizatorii vor substitui produsele/serviciile analizate cu alte produse/servicii, atunci piața va fi extinsă prin includerea în cadrul acesteia a produselor/serviciilor primate ca substitut.

Odată definită piața relevantă, ANCOM analizează, pe baza unui set de criterii cantitative și calitative, dacă piața respectivă este sau nu efectiv concurențială, în sensul inexistenței sau, dimpotrivă, al existenței unor furnizori cu putere semnificativă. În acest scop, ANCOM ia în considerare unul sau mai multe dintre următoarele criterii: cota de piață și stabilitatea acesteia, integrarea pe verticală, numărul concurenților, existența unor bariere la intrarea pe piață, puterea de contracarare a utilizatorilor, evoluția prețurilor și nivelul profiturilor, gradul de diversificare a produselor, mărimea furnizorilor, absența concurenților potențiali, controlul asupra unei rețele sau infrastructuri asociate greu de duplicat, economiile de scară, economiile de scop, avantajul tehnologic, accesul facil sau privilegiat la resurse financiare, existența unei rețele dezvoltate de distribuție. În ipoteza determinării unor furnizori cu putere semnificativă, ANCOM impune acestora obligații corespunzătoare pentru a remedia problemele concurențiale identificate.

1.2.4. Prezentare generală a etapelor parcurse pentru revizuirea pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețele publice de telefonie

Ca parte integrantă a acestei analize, în perioada 29.12.2010 – 11.02.2011, ANCOM a realizat un studiu în rândul furnizorilor de rețele publice și/sau de servicii de telefonie destinate publicului, în vederea obținerii unor informații complete și corecte, care să reflecte situația existentă în ceea ce privește furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe. Astfel, la baza studiului privind serviciile de la nivelul pieței de gros a stat un chestionar transmis furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice care acționează pe aceste segmente de piață, atât în calitate de cerere, cât și în calitate de ofertă.

Chestionarul a inclus întrebări referitoare la serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie furnizate și, respectiv, achiziționate de alți furnizori în vederea comercializării către utilizatorii finali a serviciilor de telefonie, precum și întrebări referitoare la tipurile de servicii de telefonie destinate publicului furnizate la puncte fixe, la nivelul piețelor cu amănuntul – atât servicii de acces la rețea și servicii de apeluri, cât și servicii de rețea inteligentă oferite furnizorilor de servicii sau altor persoane juridice în vederea furnizării de servicii de numere gratuite, servicii cu tarif special (*Premium Rate*) sau servicii diverse.

Întrebările din chestionar au urmărit măsurarea unor parametri precum caracteristicile cererii și ale ofertei la nivelul pieței de gros, serviciile utilizate în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, constrângerile tehnice, legale sau economice – controlul unor resurse greu de duplicat, bariere existente în calea intrării pe segmentul de piață al furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor – substituibilitatea cererii între diferitele categorii de servicii, limitele geografice ale furnizării acestor servicii.

Aceste răspunsuri au fost analizate de către ANCOM în corelație cu o serie de informații obținute din alte surse, cum ar fi datele colectate în conformitate cu Decizia președintelui ANRC nr. 151/2006 privind raportarea unor date statistice de către furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice, întâlniri avute cu operatorii, litigii deschise sau petiții transmise către ANCOM. În final, informațiile coroborate au permis formularea unui set de concluzii privind situația concurențială pe segmentele de piață analizate și au stat la baza fundamentării măsurilor de reglementare în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie din România.

CAPITOLUL II

PIAȚA SERVICIILOR DE COMUNICAȚII ELECTRONICE FURNIZATE LA PUNCTE FIXE

2.1. Principalii indicatori de caracterizare a pieței serviciilor de telefonie la puncte fixe din România. Segmentarea pieței cu amănuntul a serviciilor de telefonie la puncte fixe

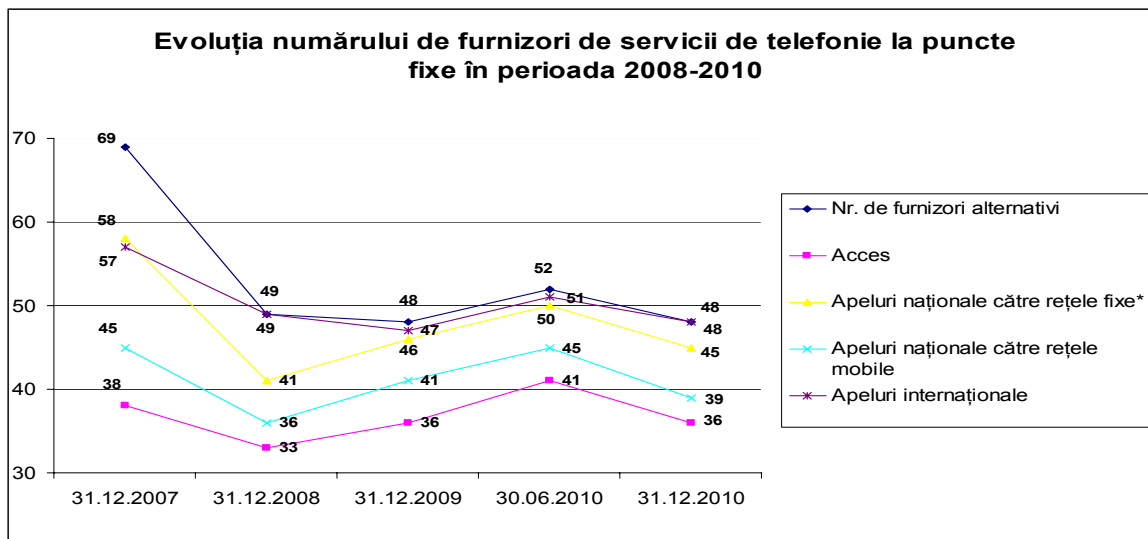
2.1.1. Scurtă descriere a pieței serviciilor de telefonie la puncte fixe din România. Principalii indicatori de caracterizare a pieței

Anul 2003 a marcat liberalizarea totală a pieței de comunicații electronice din România, în perioada 2003-2011 intrând pe această piață numeroși furnizori care au adus alternative viabile la serviciile de telefonie la puncte fixe oferite de către fostul monopolist, S.C. Romtelecom S.A.

Astfel, la sfârșitul anului 2010, 82 dintre furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului din România dețineau licențe de utilizare a resurselor de numerotație. Dintre aceștia, 47⁸ erau activi la nivelul pieței cu amănuntul de servicii de telefonie la puncte fixe, oferind atât servicii de acces, cât și servicii de apeluri prin acces direct sau indirect la o rețea – prin intermediul procedurilor de selectare/preselectare a transportatorului și/sau prin intermediul cartelelor preplătite „fizice” sau „virtuale”, inclusiv oferte de tip „homezone” și/sau „office zone” ale furnizorilor de servicii de telefonie la puncte fixe. Evoluția numărului furnizorilor operaționali de servicii de telefonie la puncte fixe a fost relativ stabilă în ultimii ani avuți în vedere (2008-2010), în condițiile în care, după liberalizare, numărul acestora a atins chiar și cifra de 75 (decembrie 2005).

Perioada 2008-2009 a fost caracterizată de o scădere a numărului de furnizori alternativi, după cum reiese și din graficul de mai jos⁹. Primul semestru al anului 2010 a adus o creștere a numărului acestora de la 48 la 52, în timp ce sfârșitul anului a marcat o revenire la 48, urmare a operațiunilor de concentrare economică ce au avut loc pe piață în cel de-al doilea semestru. Dintre aceștia, servicii de acces la puncte fixe erau furnizate de un total de 35 de furnizori la finele lui 2010, același număr de furnizori alternativi ca la sfârșitul lui 2009. Numărul de furnizori de servicii de apeluri naționale furnizate la puncte fixe, de apeluri la puncte fixe către rețele publice mobile, respectiv de apeluri internaționale furnizate la puncte fixe a fluctuat în jurul acelorași valori în perioada 2008-2010.

Figura nr. 2.1.1. Evoluția numărului de furnizori de servicii de telefonie la puncte fixe în perioada 2008-2010

Sursa: ANCOM

⁸ Sursă: ANCOM.

⁹ În cazul furnizorilor care oferă mai multe dintre serviciile mai jos menționate, aceștia sunt contabilizați o singură dată în total.

Este important de menționat că furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe se face, în principal, cu ajutorul tehnologiilor de tip TDM și/sau VoIP, prin intermediul diverselor suporturi/rețele de transmisie (cablu coaxial, fibră optică, radio, fire metalice torsadate etc.)

Un aspect caracteristic al perioadei 2008-2010 a fost creșterea numărului de furnizori de servicii de telefonie prin intermediul tehnologiei VoIP (oferite prin intermediul unei conexiuni dedicate acestei tehnologii sau a unei conexiuni dedicate furnizării serviciilor de acces la internet în locația utilizatorului), unele dintre aceste oferte reprezentând soluții alternative viabile la serviciile de telefonie la puncte fixe tradiționale. În acest context ANCOM subliniază că serviciile oferite prin intermediul tehnologiei VoIP s-au răspândit cu precădere în zonele urbane. Astfel, la data de 31.12.2010, un număr de 1,6 milioane linii erau conectate cu ajutorul tehnologiei VoIP prin rețele proprii, în timp ce 118.000 linii conectate prin VoIP erau furnizate prin intermediul rețelelor de acces la internet ale terților. De remarcat și faptul că la sfârșitul anului 2010 peste 99% dintre conexiunile de acces la internet din România aveau o viteză de peste 2 Mbps. Mai mult, în prezent, rețelele sunt complet digitalizate ca urmare a investițiilor semnificative din partea furnizorilor.

În perioada scursă de la ultima revizuire a pieței de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețele publice de telefonie (2008-2010), rata de penetrare a serviciilor de telefonie fixă la nivelul României a înregistrat o scădere de 1 punct procentual, ajungând la 21% la 100 de locuitori. Rata de penetrare la 100 de gospodării era de 50,5% la sfârșitul lui 2010. Din punct de vedere geografic, discrepanțele dintre ratele de penetrare la nivelul populației urbane, respectiv rurale, se mențin. Astfel, dacă în mediul urban utilizatorii finali pot alege serviciile de telefonie oferite de o plajă largă de furnizori, în mediul rural aceștia sunt deserviți aproape în exclusivitate de un singur furnizor. Conform studiului de piață efectuat de ANCOM în colaborare cu The Gallup Organization Romania¹⁰, 75% dintre respondenții din zona rurală, utilizatori de servicii de telefonie fixă, afirmă că în zona în care locuiesc există un singur furnizor de servicii de telefonie la puncte fixe, numai 25% având posibilitatea de a alege între doi (21%) sau mai mulți furnizori (4%). În zona urbană, pe de altă parte, 69% din respondenți pot beneficia de serviciile de telefonie fixă oferite de cel puțin doi furnizori.

Numărul abonaților a înregistrat o tendință ușor descendentă comparativ cu perioada anterioară, ajungând la 3,88 milioane la finele anului 2010, de la 4,06 la 31.12.2009. De asemenea, se înregistrează 4,5 milioane de linii de acces instalate la data de 31.12.2010, cu aproximativ 5% mai puțin decât la sfârșitul lui 2008. Utilizatorii finali care au optat în favoarea operatorilor alternativi au totalizat 1,56 milioane la sfârșitul lunii decembrie 2010, în creștere cu 140.000 față de 2008.

În ceea ce privește cotele de piață în funcție de indicatorii considerați relevanți de Autoritate, furnizorul fost monopolist, S.C. Romtelecom S.A., înregistrează în continuare valorile cele mai ridicate. Cu toate acestea, dezvoltarea concurenței la nivelul pieței cu amănuntul a condus la o scădere susținută a cotei de piață în funcție de numărul de abonați la serviciile de acces. Astfel, de la o cotă de piață de 100% la începutul anului 2003, de aproximativ 71% la începutul anului 2008, S.C. Romtelecom S.A. a ajuns la o cotă de circa 60% la sfârșitul anului 2010.

Din punct de vedere al volumului de trafic și al veniturilor realizate din serviciile de terminare în anul 2010, pe baza datelor de piață analizate¹¹, a rezultat faptul că S.C. Romtelecom S.A. deținea aproximativ 67,9% din totalul veniturilor și 68,8%, respectiv 68,4% (dacă se include și traficul originat de abonații proprii – din servicii de terminare „autofurnizate”) din traficul de minute de voce terminate în rețele publice de telefonie fixă din România.

Pe de altă parte, furnizorii alternativi sunt activi pe piața din România și prin oferirea serviciilor de telefonie la puncte fixe către utilizatorii finali prin intermediul procedurii de selectare, respectiv preselecție a transportatorului sau prin intermediul cartelelor preplătite ori virtuale. Datele analizate de

¹⁰ Studiu privind piața serviciilor de telefonie fixă realizat de către ANCOM în colaborare cu Gallup România la nivelul utilizatorilor finali – persoane fizice în perioada 5 martie – 6 aprilie 2010, pe un eșantion reprezentativ la nivel național de 5983 persoane.

¹¹ Conform răspunsurilor la chestionarul ANCOM adresat furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice în luna decembrie 2010, precum și a datelor statistice transmise ANCOM, în mod periodic, de către furnizori.

ANCOM evidențiază faptul că numărul de utilizatori care beneficiau de servicii de telefonie la puncte fixe prin intermediul procedurii de selectare și preselectare totaliza aproape 43.000 la data de 31.12.2010. Numărul de abonați cu acces indirect la serviciile de telefonie la puncte fixe prin intermediul procedurii de selectare a transportatorului a înregistrat o scădere în perioada 2008-2010, de la 64.000 la aproximativ 40.000. Aceeași tendință se observă și în cazul procedurii de preselectare a transportatorului.

Cota de piață în funcție de traficul de voce corespunzător furnizorilor alternativi era de aproximativ 33% în decembrie 2010, comparativ cu 28% la sfârșitul lui 2008. Astfel, traficul de voce aferent furnizorilor alternativi a fost într-o continuă creștere de la momentul liberalizării pieței de comunicații electronice și până în prezent. Mai mult, veniturile din furnizarea de rețele publice fixe au înregistrat o evoluție pozitivă, cu 10% mai mult în anul 2010 față de anul precedent. La finele lui 2010, aproximativ 40% dintre liniile de acces în vederea furnizării serviciilor de telefonie la puncte fixe erau oferite de furnizorii alternativi, procentul fiind în creștere de la aproximativ 32% la începutul lui 2008.

La nivelul pieței cu amănuntul, segmentarea utilizatorilor finali în utilizatori persoane fizice și utilizatori persoane juridice relevă că un procent de aproximativ 82% dintre liniile de acces era instalat utilizatorilor persoane fizice, restul aparținând persoanelor juridice, conform datelor valabile la sfârșitul anului 2010, prelucrate de ANCOM. Având în vedere cotele de piață deținute de furnizorii alternativi care instalează linii de acces, 40,5% dintre persoanele fizice erau deservite de către aceștia, procentul corespunzător pentru persoanele juridice fiind de aproximativ 38%. Ca atare, din numărul total de linii de acces operate de către furnizorii alternativi, 1.500.000 ofereau accesul persoanelor fizice și 300.000 celor juridice. În ceea ce privește accesul indirect la serviciile de telefonie fixă (inclusiv servicii VoIP prin intermediul rețelelor publice ale unor terți), numărul de abonați care beneficia de astfel de servicii furnizate de operatorii alternativi în decembrie 2010 era de 170.000, dintre care aproximativ 70% persoane fizice, respectiv 30% persoane juridice. În ansamblu, deși furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe a regresat în ultima perioadă analizată, utilizarea acestora tinde să fie consolidată de rapida dezvoltare a soluțiilor tehnologice convergente fix-mobil (Premicell) și/sau de tip „homezone”.

Legat de impactul posibilității de portare a numerelor de telefon, în urma implementării portabilității numerelor de telefonie fixă, s-au înregistrat 1.700 de numere portate în anul 2008, 36.600 în 2009 și aproximativ 35.000 până la sfârșitul anului 2010, totalizând 138.000. Astfel, efectele Deciziei președintelui ANRC nr. 144/2006 privind implementarea portabilității numerelor, cu modificările și completările ulterioare, respectiv ale Deciziei președintelui ANRCTI nr. 3444/2007 privind aprobarea condițiilor tehnice și comerciale de implementare a portabilității numerelor, cu modificările ulterioare, au fost semnificative asupra utilizatorilor finali, aceștia beneficiind de posibilitatea păstrării numărului de telefon asignat atunci când schimbă furnizorul de servicii de telefonie la puncte fixe, fără a suporta neajunsurile aferente asignării unui nou număr de telefon (anunțarea noului număr, pierderea unor contacte etc.).

Ca tendințe generale pe piață se remarcă, pe de o parte, creșterea numărului de oferte „la pachet”, conținând servicii de programe audiovizuale, acces la servicii de internet în bandă largă, telefonie la puncte fixe și mobile, iar pe de altă parte, răspândirea rețelelor IP ca platforme principale pentru furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe. În acest sens, menționăm că anul trecut 60% dintre gospodăriile care utilizau servicii de telefonie la puncte fixe beneficiau de acestea la pachet cu alte servicii. Astfel, 30% dintre cei care au achiziționat servicii la pachet beneficiau de telefonie la puncte fixe și servicii TV, 24% de servicii de telefonie la puncte fixe, servicii de acces la internet la punct fix și servicii TV, 21% de servicii de telefonie la puncte fixe, servicii de telefonie la puncte mobile, servicii de acces la internet la punct fix și servicii TV, 16% de servicii de telefonie la puncte fixe și servicii de acces la internet la punct fix, restul beneficiau de alte tipuri de pachete¹². Cererea pentru pachetele de servicii este previzionată a crește în orizontul de timp al analizei datorită costului mai redus al pachetului, comparativ cu situația în care fiecare serviciu ar fi achiziționat, în mod separat, de la același furnizor sau

¹² Studiu privind piața serviciilor de telefonie fixă realizat de către ANCOM în colaborare cu The Gallup Organization Romania la nivelul utilizatorilor finali – persoane fizice în perioada 5 martie – 6 aprilie 2010, pe un eșantion reprezentativ la nivel național de 5983 persoane, disponibil la http://www.ancom.org.ro/uploads/links_files/Gallup_telefonie_fixa_persoane_fizice.pdf.

de la furnizori diferiți. De asemenea, utilizarea în acest mod a serviciilor este mai facilă, contractarea, instalarea, plata și urmărirea costurilor fiind mai ușoare.

În ceea ce privește răspândirea rețelelor IP, conform răspunsurilor la chestionarele transmise de ANCOM spre completare în vederea revizuirii pieței de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, majoritatea furnizorilor utilizau deja astfel de platforme la începutul anului 2011.

2.1.2. Segmentarea pieței cu amănuntul a serviciilor de telefonie la puncte fixe

În anul 2009, ANCOM a revizuit piețele relevante corespunzătoare serviciilor de acces și serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe¹³.

a. În ceea ce privește **serviciile de acces furnizate la puncte fixe**, în România, în funcție de tipul de suport utilizat în vederea inițierii și primirii de apeluri, o persoană poate utiliza următoarele modalități de acces la rețelele publice de telefonie fixă: prin fire metalice de cupru – acces prin rețele din fire metalice torsadate (linii de tip PSTN analogice și linii digitale, de tip ISDN BRA sau PRA), prin cablu coaxial sau de tip UTP/FTP, prin unde radio sau prin fibră optică. De asemenea, serviciile de telefonie pot fi furnizate prin intermediul unei rețele tradiționale de tip PSTN (prin comutație de circuite) sau prin intermediul tehnologiei IP (prin comutație de pachete).

Astfel, pentru a defini piața relevantă a produsului, ANCOM a realizat analize de substituibilitate atât din punctul de vedere al cererii, cât și al ofertei, concluzionând în precedenta rundă de analize de piață următoarele:

1. Ținând cont de faptul că prezintă caracteristici funcționale și de preț similare, fiind îndeplinit astfel criteriul substituibilității cererii, *liniile de acces individuale analogice și liniile digitale de tip ISDN-2* (conexiuni de acces de capacitate mică) *fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu liniile digitale de tip ISDN-30* (conexiuni de acces de capacitate mare);

2. *Serviciile de acces la puncte fixe, de tip „homezone”, furnizate de operatorii S.C. Vodafone Romania S.A. și S.C. Orange România S.A. (pentru care procedura de „hand-over” nu este posibilă) fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de acces furnizate la puncte fixe prin intermediul unei linii analogice sau al unei linii de tip ISDN;*

3. *Serviciile de acces de tip VoIP gestionat* (furnizate în general prin intermediul conexiunilor de acces în bandă largă), *serviciile de acces furnizate prin intermediul unei rețele PSTN* (linii analogice, trunchiuri digitale sau linii de tip ISDN), precum și *serviciile de acces de tip „homezone”* furnizate de operatorii de rețele publice mobile *fac parte din aceeași piață relevantă a produsului*, ținând cont că din perspectiva utilizatorilor finali serviciile pe care operatorii le furnizează sunt interschimbabile datorită caracteristicilor funcționale și de preț;

4. *Serviciile de acces la puncte fixe furnizate prin intermediul telefoanelor publice cu plată nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces la puncte fixe furnizate în locațiile utilizatorilor finali;*

5. *Serviciile de acces la puncte mobile nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces la puncte fixe;*

6. *Serviciile de acces la puncte fixe nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de apeluri la puncte fixe;*

7. Ținând cont de substituibilitatea ofertei și de condițiile concurențiale comparabile pentru serviciile de acces furnizate utilizatorilor finali – persoane fizice și, respectiv, utilizatorilor finali – persoane juridice, și având în vedere imposibilitatea realizării unei diferențieri clare și stabile între categoriile de utilizatori, astfel încât să poată fi analizate în mod obiectiv eventuale discriminări de preț sau de calitate a

¹³ Corespunzătoare piețelor nr. 1 și 2 din Recomandarea CE.

serviciilor, *serviciile de acces furnizate utilizatorilor finali – persoane fizice și juridice determină aceeași piață relevantă a produsului.*

Prin urmare, prin Decizia președintelui ANCOM nr. 995/2009 privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice ale serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe, ale serviciilor de tranzit comutat al apelurilor, precum și ale serviciilor de acces la puncte fixe la rețelele publice de telefonie, ANCOM a identificat ca fiind susceptibilă pentru reglementarea *ex ante* piața serviciilor de acces la puncte fixe la rețelele publice de telefonie. Piața cuprinde serviciile de acces la puncte fixe la rețelele publice de telefonie furnizate utilizatorilor finali – persoane fizice și utilizatorilor finali – persoane juridice, prin intermediul unei linii analogice sau al unei linii de tip ISDN, cele furnizate utilizând tehnologia VoIP gestionat, pentru care calitatea serviciului este controlată de către furnizorul serviciilor prin crearea, pe rețeaua de acces, a unui canal separat, fizic sau virtual, permanent, dedicat traficului de voce de tip IP sau prin prioritizarea pachetelor de voce, precum și serviciile de acces la puncte fixe oferite prin intermediul rețelelor publice mobile sau al legăturilor radio directe pentru care, din punct de vedere tehnic, nu este disponibilă procedura de „hand-over” („predare” a gestiunii apelului la trecerea de la o celulă la alta).

b. Pentru a identifica **piețele relevante ale produsului corespunzătoare serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe la nivel cu amănuntul**, ANCOM a analizat caracteristicile funcționale și tehnice ale diferitelor soluții oferite de către operatori pentru a furniza apeluri la puncte fixe la nivel cu amănuntul, percepția și comportamentul utilizatorilor finali, evoluția prețurilor practicate pentru diferitele servicii de apeluri care ar putea face parte din aceeași piață, fluctuațiile semnificative ale prețurilor, planurile tarifare relevante și costurile schimbării (din cauza, de exemplu, a penalităților prevăzute în contracte în caz de reziliere sau a costurilor inițiale ridicate cu achiziționarea de echipamente terminale necesare).

Pornind de la structura pieței și de la serviciile de apeluri la puncte fixe disponibile la nivelul pieței cu amănuntul, ANCOM a concluzionat în precedenta rundă de analiză de piață următoarele:

1. *Serviciile de apeluri realizate prin intermediul unei conexiuni individuale analogice și ISDN-2 pe de o parte și serviciile de apeluri furnizate prin intermediul conexiunilor de acces de tip ISDN-30 fac parte din aceeași piață relevantă a produsului;*

2. *Serviciile de apeluri furnizate prin intermediul serviciilor de acces la puncte fixe de tip „homezone” oferite de operatorii de rețele publice mobile și apelurile furnizate prin intermediul unei conexiuni de tip PSTN/ISDN fac parte din aceeași piață relevantă;*

3. Analiza tarifelor practicate pentru serviciile de apeluri furnizate prin intermediul rețelelor de acces de tip PSTN/ISDN și pentru serviciile de apeluri furnizate prin intermediul unei conexiuni de acces de tip VoIP gestionat susține concluzia Autorității conform căreia *serviciile de apeluri de tip VoIP gestionat* - pentru care calitatea serviciului este controlată de către furnizorul serviciilor prin crearea, pe rețeaua de acces, a unui canal separat, fizic sau virtual, permanent, dedicat traficului de voce de tip IP sau prin prioritizarea pachetelor de voce - *reprezintă un substitut pentru serviciile de apeluri tradiționale furnizate prin intermediul rețelelor PSTN/ISDN*, astfel încât *determină aceeași piață relevantă a produsului;*

4. *Serviciile de apeluri locale și serviciile de apeluri naționale furnizate la puncte fixe fac parte din aceeași piață relevantă a produsului.* Această concluzie se bazează pe analiza substituibilității cererii (comportamentul de consum al utilizatorilor finali) și substituibilității ofertei (capacitatea furnizorilor de a intra pe piața serviciilor de apeluri locale/naționale, ca răspuns la o creștere a tarifelor unui furnizor monopolist ipotetic pentru serviciile de apeluri locale/naționale);

5. *Serviciile de apeluri la puncte fixe furnizate la locațiile abonaților și serviciile de apeluri la puncte fixe furnizate în locații publice nu sunt substituibile, acestea fiind mai degrabă complementare;*

6. Ținând cont de diferențele semnificative existente între situația concurențială în ceea ce privește furnizarea *apelurilor locale/naționale la puncte fixe* și situația concurențială în ceea ce privește

apelurile la puncte fixe către rețele publice mobile, cele două categorii de apeluri nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului;

7. Având în vedere condițiile concurențiale diferite, *apelurile internaționale nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu apelurile locale, naționale, și, respectiv, cu apelurile la puncte fixe către rețele publice mobile;*

8. *Serviciile de apeluri de tipul „oricine către oricine” formează piețe diferite de serviciile de apeluri către numere utilizate pentru servicii cu valoare adăugată și pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet;*

9. *Apelurile furnizate la puncte mobile nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu apelurile furnizate la puncte fixe. În mod particular, apelurile originare la puncte mobile către rețele publice fixe nu fac parte din aceeași piață cu apelurile originare la puncte fixe către rețele publice fixe din România, apelurile mobil-mobil nu fac parte din aceeași piață cu apelurile fix-mobil și apelurile la puncte mobile către destinații internaționale nu fac parte din aceeași piață cu apelurile la puncte fixe către destinații internaționale;*

10. Ținând cont de substituibilitatea ofertei și de condițiile concurențiale comparabile pentru serviciile de apeluri furnizate utilizatorilor finali – persoane fizice, și, respectiv, utilizatorilor finali – persoane juridice, și având în vedere imposibilitatea realizării unei diferențieri clare și stabile între categoriile de utilizatori, astfel încât să poată fi analizate în mod obiectiv eventuale discriminări de preț sau în ceea ce privește calitatea serviciilor de apeluri utilizate în scopuri comerciale și a celor utilizate doar în scopuri personale, *serviciile de apeluri furnizate utilizatorilor finali – persoane fizice și juridice determină aceeași piață relevantă a produsului.*

Pe baza criteriului substituibilității cererii și a criteriului substituibilității ofertei, ANCOM a concluzionat în precedenta rundă de analiză de piață că piețele relevante ale produsului sunt următoarele:

1. *Piața apelurilor locale și naționale furnizate la puncte fixe pentru utilizatorii finali – persoane fizice și pentru utilizatorii finali – persoane juridice care cuprinde apelurile la puncte fixe originare și terminate pe teritoriul României de la/la numere geografice sau numere independente de locație, inclusiv apelurile pentru acces dial-up la internet, pentru persoane fizice și pentru persoane juridice;*

2. *Piața apelurilor la puncte fixe către rețele publice mobile pentru utilizatorii finali – persoane fizice și pentru utilizatorii finali – persoane juridice care cuprinde apelurile la puncte fixe originare pe teritoriul României de la numere geografice sau numere independente de locație și terminate la puncte mobile, la numere utilizate pentru servicii de telefonie la puncte mobile, pentru persoane fizice și pentru persoane juridice;*

3. *Piața apelurilor internaționale la puncte fixe pentru utilizatorii finali – persoane fizice și pentru utilizatorii finali - persoane juridice, care cuprinde apelurile la puncte fixe originare pe teritoriul României de la numere geografice sau numere independente de locație și terminate la destinații din afara României, pentru persoane fizice și pentru persoane juridice.*

În urma analizării situației concurențiale, respectiv a aplicării „testului celor trei criterii”, având în vedere că niciuna dintre piețele serviciilor de apeluri la puncte fixe nu a fost determinată ca fiind susceptibilă pentru a fi reglementată *ex ante*, ANCOM a retras obligațiile impuse anterior în sarcina S.C. Romtelecom S.A.

În perioada scursă de la ultima revizuire a piețelor cu amănuntul nu au avut loc schimbări semnificative care să modifice concluziile ANCOM cu privire la definirea piețelor serviciilor de acces și serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe. Prin urmare, punctul de plecare al analizei piețelor relevante de gros îl reprezintă piețele identificate la nivelul serviciilor cu amănuntul în cadrul referatului de aprobare la măsurile ANCOM de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de acces și serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe.

2.2. Măsurile de reglementare în vigoare care influențează în mod direct sau indirect furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe

2.2.1. Măsurile de reglementare în vigoare pe piețele relevante cu amănuntul

În anul 2009, ANCOM a revizuit piețele relevante corespunzătoare serviciilor de acces și serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe. În urma analizelor efectuate, ANCOM a identificat ca piață relevantă cu amănuntul susceptibilă de reglementare *ex ante* piața serviciilor de acces la puncte fixe la rețelele publice de telefonie¹⁴, iar prin Decizia președintelui ANCOM nr. 1015/2009 S.C. Romtelecom S.A. a fost desemnată ca furnizor cu putere semnificativă pe această piață.

În conformitate cu dispozițiile art. 15 și 18 din Legea nr. 304/2003 pentru serviciul universal și dreptul utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile de comunicații electronice, republicată, pe piața serviciilor de acces la puncte fixe la rețelele publice de telefonie au fost menținute în sarcina S.C. Romtelecom S.A. obligația de a oferi abonaților săi posibilitatea de a utiliza serviciile oricărui furnizor de servicii de telefonie, cu care este interconectat, prin utilizarea procedurii de selectare sau preselectare a transportatorului și obligația de a nu condiționa furnizarea serviciului de acces la puncte fixe de acceptarea de către utilizatorii finali a unor prestații suplimentare, fără legătură cu serviciul solicitat. În același timp, au fost retrase din sarcina S.C. Romtelecom S.A. obligația de a nu practica prețuri excesive sau prețuri de ruinare, obligația de a respecta formula de control a creșterii tarifelor și obligația privind evidența contabilă separată.

2.2.2. Portabilitatea numerelor

Potrivit art. 28 alin. (1) din Legea nr. 304/2003 pentru serviciul universal și dreptul utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile de comunicații electronice, republicată, ANCOM are atribuția de a impune furnizorilor de servicii de telefonie destinate publicului obligația de a asigura tuturor abonaților posibilitatea de a-și porta numerele geografice și cele nongeografice. Prin adoptarea Deciziei președintelui ANRC nr. 144/2006 și a Deciziei președintelui ANRCTI nr. 3444/2007 a fost asigurat cadrul legal în ceea ce privește implementarea portabilității numerelor, aceasta devenind complet funcțională începând cu data de 21 octombrie 2008. Mai mult, tendința este de accelerare a intervalului de timp necesar portării numărului de telefon. În acest sens menționăm că prin Decizia președintelui ANCOM nr. 1382/2011 s-a prevăzut ca termenul de finalizare a procesului de portare să fie redus la trei zile lucrătoare de la data transmiterii unei cereri de portare acceptate atât de furnizorul acceptor cât și de furnizorul donor. Totuși, această dispoziție va intra în vigoare la momentul în care se va agreea între ANCOM și furnizorii de servicii de telefonie destinate publicului modalitatea concretă în care se vor fi reduse termenele în vigoare ale etapelor care constituie procesul de portare, prin modificarea Deciziei președintelui ANRCTI nr. 3444/2007.

Dat fiind că, în trecut, unul dintre dezavantajele semnificative pe care abonații le asociau cu schimbarea furnizorului de servicii de telefonie era legat de pierderea numărului de telefon, facilitatea de portare determină scăderea barierelor la schimbarea operatorului.

2.2.3. Piețele relevante de gros corespunzătoare piețelor cu amănuntul ale serviciilor de telefonie la puncte fixe

2.2.3.1. Piața serviciilor de acces la elemente de infrastructură și servicii de acces în bandă largă

Prin Decizia președintelui ANCOM nr. 626/2010 privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice ale serviciilor de acces la elemente de infrastructură, ANCOM a identificat *pieța*

¹⁴ Corespunzătoare pieței nr. 1 din Recomandarea CE.

*relevantă de gros a serviciilor de acces la elemente de infrastructură*¹⁵ ca fiind susceptibilă pentru reglementarea *ex ante*.

Pe baza criteriilor analizate, respectiv - cota de piață ridicată și evoluția acesteia în timp, existența barierelor ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață, absența puterii de contracarare a cumpărătorilor - S.C. Romtelecom S.A. a fost desemnată, prin Decizia președintelui ANCOM nr. 653/2010, furnizor cu putere semnificativă pe *pieța serviciilor de acces la elemente de infrastructură*, fiindu-i impuse prin aceeași decizie obligațiile prevăzute mai jos.

Autoritatea a impus în sarcina operatorului desemnat ca având putere semnificativă pe piață obligația de a furniza accesul necondiționat la bucla sau subbucla locală. Obligația se referă la accesul total la bucla locală, respectiv accesul partajat la bucla locală, atât de la nivelul repartitorului principal cât și de la nivelul repartitoarelor intermediare, respectiv al cabinetelor stradale. De asemenea, S.C. Romtelecom S.A. are în continuare obligația de a oferi serviciile asociate accesului necondiționat la bucla locală, inclusiv servicii de colocare și, la cerere, serviciul „backhaul”.

Totodată, Autoritatea a decis menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de transparență, inclusiv prin obligarea de a publica o ofertă de referință pentru accesul necondiționat la bucla locală (ORA).

În ceea ce privește obligația de nediscriminare, Autoritatea a obligat S.C. Romtelecom S.A. să aplice condiții echivalente de furnizare a accesului necondiționat la bucla locală în circumstanțe echivalente tuturor operatorilor și să pună la dispoziția terților toate elementele specifice ale rețelei, infrastructura asociată, serviciile și informațiile necesare în vederea realizării accesului necondiționat la bucla locală, în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate persoanelor din același grup.

De asemenea, ANCOM a decis menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor asociate serviciilor de acces necondiționat la bucla locală, pe baza unui model de calculație a costurilor. În plus, S.C. Romtelecom S.A. trebuie să se asigure că marjele existente între propriile tarife pentru serviciile furnizate pe piețele cu amănuntul corespunzătoare și tarifele pentru furnizarea accesului total sau partajat la bucla locală sunt suficiente pentru a permite unui ipotetic operator la fel de eficient, care utilizează accesul necondiționat la bucla locală, să poată obține un profit rezonabil prin furnizarea unor servicii echivalente pe piețele cu amănuntul.

Nivelul tarifelor pentru accesul necondiționat la bucla locală și pentru serviciile asociate, inclusiv pentru serviciile active de acces echivalente, practicate de S.C. Romtelecom S.A. a fost stabilit pe baza rezultatelor modelului de tip bottom-up de calculație a costurilor medii incrementale pe termen lung dezvoltat de S.C. Deloitte Consultanță S.R.L. și Deloitte Business Consulting S.A. pentru ANCOM.

Astfel, începând cu data de 1 noiembrie 2010, tariful maxim pe care S.C. Romtelecom S.A. îl poate percepe pentru furnizarea accesului total la bucla locală este de 6,02 euro/lună pentru fiecare buclă sau subbuclă locală furnizată altor operatori, reprezentând unul din cele mai competitive tarife reglementate în Europa. În ceea ce privește tariful maxim aferent serviciului de acces partajat la bucla locală, având în vedere faptul că stabilirea imediată a tarifelor la nivelul costurilor medii ar fi putut determina costuri indirecte excesive pentru ajustarea planurilor de afaceri ale S.C. Romtelecom S.A., a fost stabilită o pantă de ajustare pe termen scurt (9 luni) astfel:

- a) 3,17 euro/lună pentru fiecare buclă sau subbuclă locală, începând cu 1 noiembrie 2010;
- b) 2,14 euro/lună pentru fiecare buclă sau subbuclă locală, începând cu 1 ianuarie 2011;
- c) 1,11 euro/lună pentru fiecare buclă sau subbuclă locală, începând cu 1 iulie 2011.

Mai mult, în cadrul contabilității interne de gestiune, a fost menținută în sarcina S.C. Romtelecom S.A. obligația de evidență contabilă separată pentru activitățile în legătură cu accesul necondiționat la bucla locală.

¹⁵ Corespunzătoare pieței nr. 4 din Recomandarea CE.

Reglementarea accesului la bucla locală a avut un impact minor asupra numărului de furnizori care au încheiat acorduri de interconectare și care utilizează efectiv bucla. Dacă la sfârșitul anului 2008 numai 17 furnizori aveau încheiate acorduri de acces la bucla locală, la data de 31.12.2010 numărul acestora a scăzut la 13.

Dezvoltarea rețelelor de generație viitoare de tip NGN („Next Generation Networks”) va determina schimbări importante în perioada următoare în sectorul serviciilor de comunicații electronice. Implementarea rețelelor de fibră optică în proximitatea locațiilor utilizatorilor finali (infrastructura de fibră optică de tipul „fibre to the curb” – FTTC – sau „fibre to the cabinet” - FTTCab) va permite furnizorilor să ofere pachete de servicii de comunicații electronice integrate la o capacitate de bandă extinsă (20-25 Mbps), incluzând serviciile de acces la internet în bandă largă, serviciile IPTV, precum și serviciile de telefonie. Autoritatea a considerat că impunerea obligației de acces la bucla locală din fibră optică nu este proporțională sau justificată. Motivul principal îl constituie dezvoltarea incipientă a rețelei de tip „fibre to the home” - FTTH a operatorului fost monopolist, în condițiile în care ANCOM a observat că acesta nici măcar nu beneficiază de avantajul primului (operator) intrat pe piață. Mai mult, strategia de dezvoltare a unei rețele de acces de nouă generație de către S.C. Romtelecom S.A. vizează în primă fază utilizarea unor soluții de tip FTTC/FTTB. Ulterior, S.C. Romtelecom S.A. își va canaliza investițiile către tehnologia FTTH, dezvoltându-și gradual rețeaua de fibră optică prin conectarea utilizatorilor finali, utilizând în acest sens o soluție de tip punct-multipunct pe baza tehnologiei GPON.

2.2.3.2. Piața serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și piața serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie

Prin Decizia președintelui ANCOM nr. 995/2009, ANCOM a identificat următoarele piețe relevante de gros ca fiind susceptibile pentru reglementarea *ex ante*:

- 1. Piața serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie;*
- 2. Piața serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie.*

Pe baza criteriilor analizate - cota de piață ridicată și evoluția acesteia în timp, existența barierelor ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață, absența puterii de contracarare a cumpărătorilor – S.C. Romtelecom S.A. a fost desemnată, prin Decizia președintelui ANCOM nr. 1014/2009, ca furnizor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și pe piața serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie, fiindu-i impuse obligații legate de permiterea accesului și a utilizării unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, de transparență, de nediscriminare, de control al tarifelor și de evidență contabilă separată. Restul furnizorilor activi pe piețele serviciilor de origine și tranzit ale apelurilor nu au fost identificați ca având putere semnificativă, iar, drept consecință, în sarcina lor nu s-a impus nicio obligație.

În ceea ce privește controlul tarifelor, Autoritatea dispune de un model de calculație a costurilor incrementale pe termen lung determinate de furnizarea serviciilor de origine, respectiv de tranzit, dezvoltat în 2005 și care este utilizat, în prezent, drept bază pentru fundamentarea tarifelor. Cu toate acestea, în aplicarea dispozițiilor Recomandării Comisiei Europene 2009/396/CE privind „Tratamentul de reglementare al ratelor de terminare fixe și mobile în cadrul Uniunii Europene”, în condițiile în care serviciile de origine și tranzit, alături de serviciile de terminare, utilizează aceeași rețea de transport, tratamentul de reglementare a serviciilor de terminare va avea un impact direct asupra contribuției celorlalte servicii reglementate (origine la puncte fixe și tranzit) la recuperarea costurilor rețelei de transport. Prin urmare, Autoritatea a opinat că este necesară dezvoltarea unui nou model de calculație a costurilor care să asigure un tratament de reglementare coerent pentru toate serviciile reglementate furnizate prin intermediul rețelei de transport.

Până la dezvoltarea noului model, Autoritatea a decis continuarea aplicării rezultatelor modelului existent de calculație a costurilor, introducând plafoane tarifare indiferent de distribuția traficului pe parcursul unei perioade de referință, astfel:

Tabelul 2.2.1. Tarifele percepute pentru serviciile de originare a apelurilor la puncte fixe și tranzit

Serviciu	Nivel interconectare	Tarif maxim (eurocenți pe minut)
Originare	Local	0,84
	Regional	0,97
	Național	1,06
Tranzit	Simplu tranzit	0,05
	Dublu tranzit	0,16

Sursă: ANCOM

2.2.3.3. Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie

Prin Decizia președintelui ANRCTI nr. 585/2008, ANCOM a identificat, pentru fiecare rețea publică de telefonie, câte o piață relevantă de gros ca fiind susceptibilă de reglementare *ex ante*. Astfel, 38 de furnizori de telefonie fixă au fost desemnați ca având putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în propria rețea de telefonie, impunându-li-se remedii proporționale cu problemele concurențiale identificate pe piețele în discuție.

Mai multe detalii legate de desemnarea furnizorilor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare, cât și obligațiile specifice impuse în sarcina acestora au fost abordate în cadrul Secțiunii 1.2.1. privind concluziile analizei de piață anterioare.

CAPITOLUL III

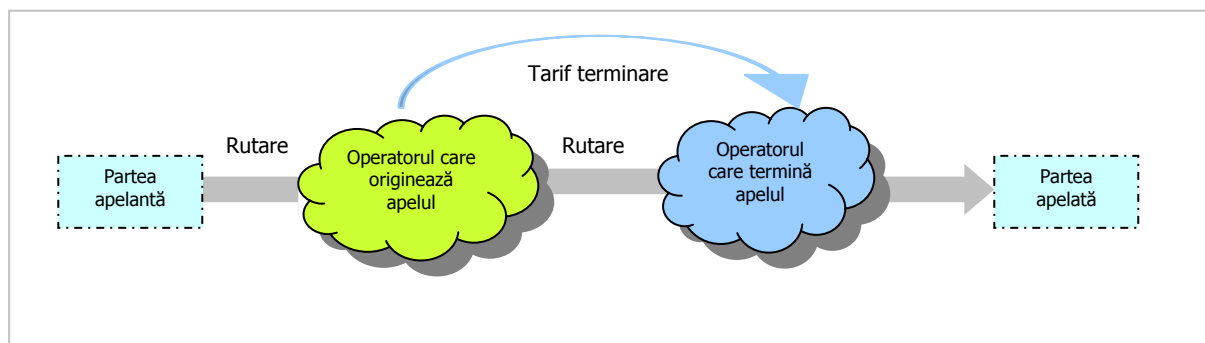
PIEȚELE RELEVANTE DE GROS CORESPUNZĂTOARE SERVICIILOR DE TERMINARE A APELURILOR LA PUNCTE FIXE ÎN REȚELELE PUBLICE DE TELEFONIE

3.1. Descrierea serviciilor analizate la nivelul pieței de gros

Pentru furnizarea de apeluri naționale și internaționale la nivelul pieței cu amănuntul este esențială achiziționarea, la nivel de gros, a serviciilor de interconectare în vederea originării, tranzitului comutat și terminării apelurilor la puncte fixe. De asemenea, pentru furnizarea serviciilor de apeluri la puncte fixe la nivelul pieței cu amănuntul, operatorii au nevoie de acces la rețelele publice de telefonie, accesul fiind echivalent cu posibilitatea de a primi și origina apeluri, din perspectiva utilizatorilor.

Furnizarea serviciilor de apeluri în afara rețelei de unde acestea sunt originare, la nivelul pieței cu amănuntul, necesită achiziționarea, la nivel de gros, cel puțin a serviciului de terminare a apelurilor în rețeaua operatorului care furnizează accesul părții apelate. Particularitatea acestui segment o reprezintă inexistența unei alternative la terminarea apelurilor la un anumit număr. Drept consecință a acestor considerente, principiului „*partea apelantă plătește*”, teoriilor economice prevalente, precum și practicii anterioare a ANCOM în materie de reglementare, fiecare rețea este considerată un segment omogen distinct, lipsit de concurență. În acest context, necesitatea reglementării este iminentă (Figura nr. 3.1.1).

Figura nr. 3.1.1. Prezentare generală a serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor

Sursă: ANCOM

Serviciul de terminare a apelurilor în rețeaua operatorului care furnizează accesul părții apelante poate fi achiziționat direct de la acesta sau de la un operator terț care are încheiat un acord de interconectare la rețeaua acestuia.

În cazul furnizării serviciilor de apeluri în interiorul aceleiași rețele, serviciile de la nivelul pieței de gros se consideră a fi auto-furnizate, asigurându-se astfel conectivitatea între utilizatorii finali aparținând aceleiași rețele.

La nivelul pieței cu amănuntul, un apel destinat unui anumit număr fix determină transmiterea apelului de la apelant către rețeaua de telefonie în care este activat numărul apelat. Având în vedere faptul că fiecare număr asociat unui punct terminal la care se află abonatul apelat este unic, apelantul cunoaște în general atât locația, cât și persoana apelată, dar nu întotdeauna rețeaua asociată numărului apelat. De altfel, alegerea rețelei publice de telefonie la care este conectată, de către partea apelată, se realizează independent de acțiunile părții apelante.

Furnizarea de servicii de telefonie abonaților se face prin oferirea unor pachete de servicii, în cadrul cărora serviciile de terminare a apelurilor nu sunt individualizate. Spre exemplu, luând în considerare faptul că fiecare abonat dorește efectuarea de convorbiri telefonice către diverse rețele, furnizorii trebuie să încheie acorduri de interconectare între ei în vederea asigurării conectivității între un număr cât mai ridicat de utilizatori finali. Conectivitatea permite atât utilizatorilor din aceeași rețea

publică de telefonie, cât și celor din rețele diferite, să comunice între ei. Un furnizor care nu reușește să asigure conectivitatea între utilizatorii săi și cei ai altor furnizori va fi mai puțin competitiv ajungând, în final, să-și piardă baza de clienți. Astfel, în vederea furnizării unor servicii complete abonaților proprii, interconectarea rețelelor reprezintă o necesitate și, din punct de vedere al furnizorilor, necesitatea de a achiziționa servicii de terminare a apelurilor în alte rețele este determinată în mod direct și nemijlocit de cererea de la nivelul pieței cu amănuntul pentru servicii de apeluri către puncte fixe.

Din punctul de vedere al utilizatorilor, accesul la o rețea publică de telefonie implică posibilitatea de a iniția și primi apeluri. Pentru a furniza servicii de acces la locația utilizatorilor finali în mod permanent, operatorii pun la dispoziția abonaților echipamentele și serviciile conexe necesare.

Accesul la rețelele publice de telefonie din România se realizează, în principal, prin intermediul firelor metalice de cupru (linii analogice, linii digitale ISDN BRA, linii digitale ISDN PRA) și a rețelelor de cablu în cazul accesului la puncte fixe, iar în cazul accesului la puncte mobile prin intermediul rețelelor mobile terestre sau prin satelit. Prin prisma percepției utilizatorilor, nu există caracteristici funcționale care să determine necesitatea segmentării pieței în funcție de mediul de transmisie utilizat pentru asigurarea accesului. Astfel, indiferent de mediul de transmisie (fire metalice torsadate, unde radio, cablu coaxial, fibră optică etc.), se poate asigura o calitate suficientă a serviciilor de telefonie destinate publicului pentru ca utilizatorii să poată substitui mediul de transmisie având în vedere doar tariful acestor servicii.

3.2. Identificarea pieței relevante a produsului

3.2.1. Delimitarea și definirea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de origine, tranzit și terminare a apelurilor în rețelele publice de telefonie în vederea furnizării de servicii de apeluri la puncte fixe

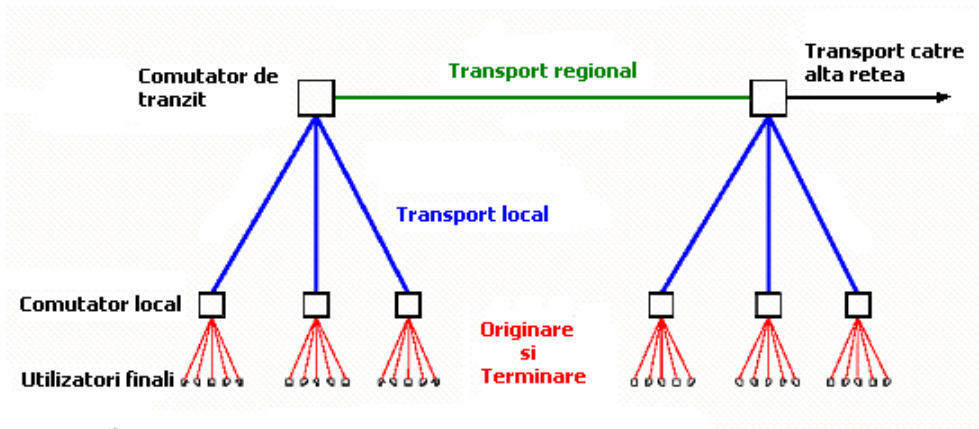
Serviciile de interconectare în vederea originării, tranzitului și terminării apelurilor la puncte fixe constau în transportul de voce și/sau date între diferite puncte ale unei rețele publice de telefonie.

Delimitarea între serviciul de interconectare în vederea originării apelurilor la puncte fixe, serviciul de interconectare în vederea tranzitului comutat al apelurilor în rețele publice de telefonie și, respectiv, serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe trebuie să ia în considerare faptul că cele trei servicii formează un întreg care are rolul de a asigura conectivitatea rețelelor și a permite realizarea de apeluri la nivelul pieței cu amănuntul. Serviciul de origine și cel de terminare a apelurilor sunt servicii simetrice, din punctul de vedere al elementelor fizice de rețea utilizate (partea din rețea care asigură legătura între utilizatorul final și comutatorul cel mai apropiat de utilizatorul final), al doilea serviciu fiind practic echivalentul primului serviciu văzut din perspectiva părții apelate.

Serviciul de origine a apelurilor la puncte fixe într-o rețea publică de telefonie este necesar pentru ca un furnizor să ofere utilizatorilor săi finali posibilitatea de a *iniția* apeluri (prin intermediul propriei rețele sau prin intermediul rețelei unui terț utilizând procedura de selectare/preselectare a transportatorului), în timp ce serviciul de terminare a apelurilor la puncte fixe este furnizat de un operator ca să asigure abonaților săi posibilitatea de a *primi* apeluri. Astfel, din punctul de vedere al funcționalității și utilizării, cele două servicii sunt achiziționate de către un operator în scopuri diferite: serviciul de origine pentru *inițierea* de apeluri, în timp ce serviciul de terminare la puncte fixe pentru *finalizarea* de apeluri.

În ceea ce privește serviciul de tranzit, în mod generic, acesta se definește ca fiind serviciul de transport al semnalului pe segmentul de rețea delimitat de serviciile de origine și terminare a apelurilor. Delimitarea segmentului de tranzit și, respectiv, definirea acestui serviciu se poate realiza în mod diferit de la caz la caz (în funcție de topologia și caracteristicile rețelelor), prin raportare la segmentele aferente serviciilor de origine și terminare. Figura nr. 3.2.1 prezintă schematic relația dintre serviciile de origine, terminare și tranzit, din punctul de vedere al funcționalității fiecărui serviciu în parte.

Figura nr. 3.2.1. Prezentare generică a structurii și funcționalității serviciilor de interconectare – origine, terminare și tranzit

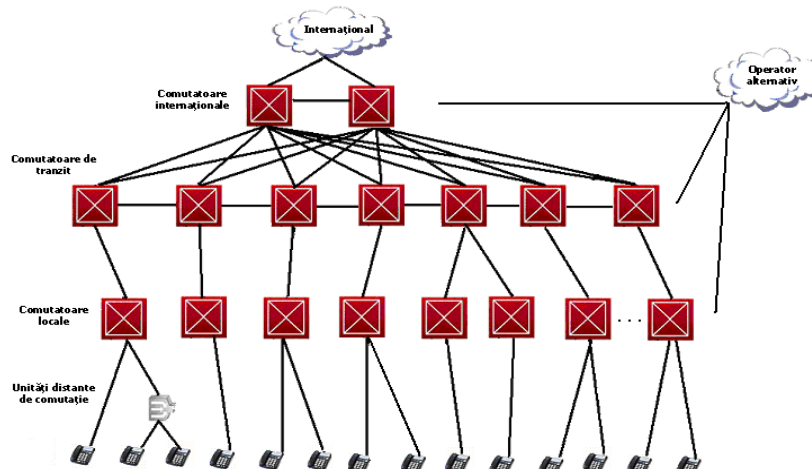
Sursă: ANCOM

Pentru definirea și delimitarea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de origine, tranzit și terminare din România, ANCOM a luat în considerare topologia și arhitectura rețelei S.C. Romtelecom S.A., a analizat structura și caracteristicile cererii pentru serviciile de interconectare furnizate de S.C. Romtelecom S.A., în baza Ofertei de Referință pentru Interconectare (ORI), precum și caracteristicile cererii, respectiv ale ofertei de servicii de interconectare puse la dispoziție sau achiziționate de către ceilalți operatori, așa cum au rezultat din răspunsurile acestora.

S.C. Romtelecom S.A. operează o rețea publică de telefonie fixă de tip PSTN organizată pe trei niveluri ierarhice (național, regional și local), formată din 95 de comutatoare locale, 10 comutatoare de tranzit național, care deservesc 7 zone diferite, și 2 comutatoare de tranzit internațional (Figura nr. 3.2.2). Serviciile de interconectare puse la dispoziție de S.C. Romtelecom S.A. celorlalți operatori, în baza ORI, sunt următoarele:

- a) servicii de interconectare în vederea originării apelurilor la puncte fixe la nivel local/regional/național;
- b) servicii de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe la nivel local/regional/național;
- c) servicii de interconectare în vederea tranzitului simplu sau dublu comutat.

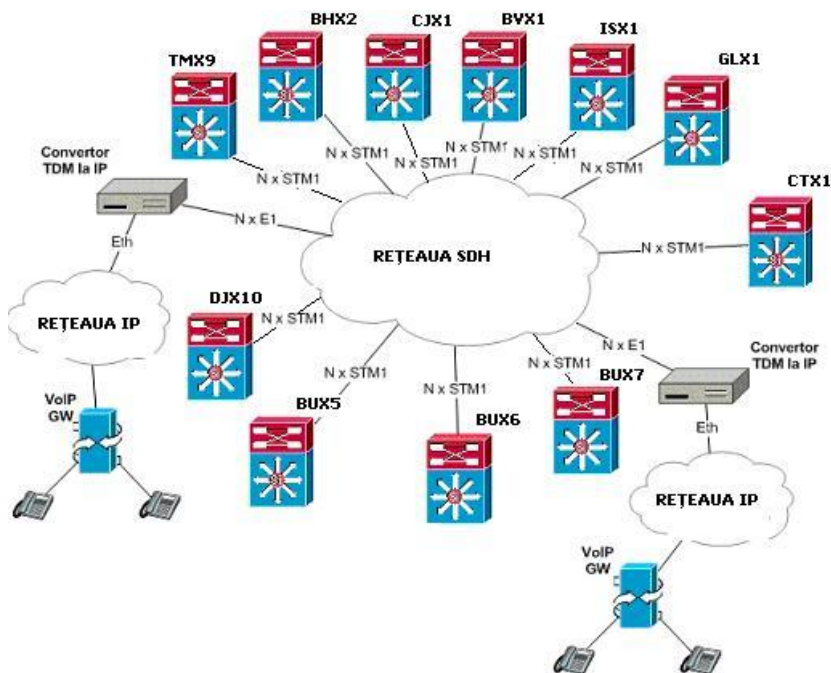
Figura nr. 3.2.2. Schema generală a rețelei de comutație operate de S.C. Romtelecom S.A.

Sursă: ANCOM

Analiza situației cu privire la tipurile de rețele publice de telefonie operate de furnizorii alternativi din România arată că majoritatea acestora sunt rețele de tip IP care, spre deosebire de rețelele de tip PSTN, sunt caracterizate prin existența unui singur nivel ierarhic. De asemenea, există rețele de acces care utilizează combinații de mai multe tehnologii (de exemplu, IP, TDM, DECT, ISDN), dar care sunt organizate pe un singur nivel ierarhic (Figura nr. 3.2.3 prezintă, spre exemplificare, schema generală a rețelei S.C. RCS & RDS S.A., cel mai important furnizor alternativ).

Figura nr. 3.2.3. Arhitectura rețelei S.C. RCS & RDS S.A.

Sursă: ANCOM

În ceea ce privește serviciile de interconectare furnizate de S.C. Romtelecom S.A. către terți, din analiza datelor disponibile la 31 decembrie 2010, a rezultat că majoritatea operatorilor alternativi (90%¹⁶) care încheiaseră acorduri cu această companie achiziționau exclusiv servicii de interconectare la simplu și/sau la dublu tranzit, în condițiile în care aproape 76% din traficul total terminat în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. fusese realizat la nivel regional sau național, în creștere ușoară în perioada 2008–2010 (Tabelul nr. 3.2.1).

Tabelul nr. 3.2.1. Ponderea traficului terminat în rețeaua S.C. Romtelecom S.A.

Trafic terminat în rețeaua S.C. Romtelecom S.A.	2008		2009		2010	
	nr. minute	venituri	nr. minute	venituri	nr. minute	venituri
nivel local	27%	22%	27%	22%	24%	20%
nivel regional / național	73%	78%	73%	78%	76%	80%

Sursă: ANCOM, conform datelor raportate de furnizor în procesul de colectare a informațiilor în vederea revizuirii pieței serviciilor de terminare la puncte fixe

Totodată, este important a evidenția faptul că în România există un număr mare de rețele de tip IP, cumulat cu o creștere a gradului de utilizare a acestei tehnologii. Astfel, în anul 2010, 28% din traficul de terminare la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, inclusiv cel originat și terminat în propriile rețele, s-a realizat în rețelele S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L., dublu față de cel înregistrat în anul 2007, iar dacă se exclude traficul auto-furnizat, traficul de terminare la puncte fixe

¹⁶ Dintre cei 49 de operatori care au încheiat acorduri de interconectare cu S.C. Romtelecom S.A., la data de 31 decembrie 2010, 37 de operatori erau interconectați cu rețeaua operată de acesta exclusiv la nivel național, 9 operatori la nivel regional și 7 operatori la nivel local.

realizat în rețelele publice de telefonie ale celor doi operatori a reprezentat 35%. Ambele societăți comerciale operează rețele de comunicații electronice care, parțial, sunt de tip IP.

De asemenea, intenția declarată a operatorului fost monopolist este aceea de a implementa o rețea de tip NGN în următorii 3 ani, capabilă să furnizeze servicii VoIP către 1,5 milioane de utilizatori noi sau migrați din rețeaua actuală de tip PSTN.

Toate aceste elemente au reprezentat argumente în favoarea stabilirii unor definiții ale serviciilor de interconectare, în special cu privire la serviciile de terminare, care să ia în considerare aceste aspecte, pentru orizontul de timp supus analizei.

De asemenea, spre deosebire de situația existentă în alte state membre ale Uniunii Europene și în pofida investițiilor realizate de operatorii alternativi, Autoritatea a considerat că utilizarea infrastructurii proprii sau utilizarea unor servicii furnizate de terți (operatori de tranzit) nu constituie o alternativă viabilă la segmentul de serviciu de transport al S.C. Romtelecom S.A. oferit în vederea terminării apelurilor. În cazul în care serviciul de terminare ar fi delimitat pe baza segmentului de rețea cuprins între ultimul comutator prin care sunt transportate apelurile înainte de a se realiza conectarea persoanei apelate și punctul terminal al rețelei la care se conectează echipamentul de abonat, este puțin probabil ca operatorii alternativi, în special cei de dimensiuni mici, ca răspuns la o creștere cu 5-10% a tarifului pentru serviciile de terminare a apelurilor la nivel național și, respectiv, pentru serviciile de terminare la nivel regional, să stabilească puncte de interconectare în toate cele 10 comutatoare de tranzit și, respectiv, în toate cele 95 de comutatoare locale ale S.C. Romtelecom S.A. Acest lucru nu ar fi eficient din punct de vedere economic deoarece ar determina creșterea semnificativă a cheltuielilor de interconectare, în special prin creșterea numărului de legături de interconectare, care ar fi utilizate în mod ineficient în cea mai mare parte a cazurilor. De asemenea, operatorii alternativi care ofereau servicii de tranzit către rețeaua S.C. Romtelecom S.A. – și care ar putea, teoretic, să pună la dispoziție servicii de tranzit între comutatoarele de tranzit ale S.C. Romtelecom S.A. – nu erau interconectați în toate comutatoarele de tranzit cu această societate, fiind nevoiți să achiziționeze, pentru anumite categorii de apeluri, servicii de transport între două comutatoare de tranzit de la S.C. Romtelecom S.A., ca parte a serviciului de terminare. Totodată, cei doi operatori alternativi, S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC România S.R.L., care dețin puncte de interconectare într-un număr considerabil dintre cele 95 comutatoare locale nu ofereau servicii de tranzit către comutatoarele locale ale S.C. Romtelecom S.A. la data de 31 decembrie 2010 și, având în vedere capacitatea limitată a legăturilor de interconectare instalate, nici nu existau indicii că ar avea intenția să furnizeze asemenea servicii în perioada de timp supusă analizei. Mai mult, majoritatea operatorilor care au răspuns la chestionarul transmis în vederea revizuirii pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a considerat că, în contextul pieței actuale, definiția propusă de ANCOM în precedenta analiză de piață pentru segmentul de rețea aferent serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe este de actualitate întrucât nu este fezabilă, din punct de vedere economic, realizarea interconectării la nivelul tuturor comutatoarelor locale ale S.C. Romtelecom S.A.

În consecință, în urma analizării evoluției situației concurențiale în perioada 2008-2010, în scopul revizuirii piețelor serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, s-a constatat că, **de la data realizării analizei de piață anterioare până în prezent, condițiile de piață nu s-au schimbat semnificativ**, respectiv că nu există substituibilitate a cererii și ofertei între utilizarea infrastructurii proprii sau utilizarea unor servicii de tranzit furnizate de terți și, respectiv, serviciul de transport al S.C. Romtelecom S.A. oferit în vederea terminării apelurilor. Pe cale de consecință, utilizarea infrastructurii proprii sau utilizarea unor servicii de tranzit furnizate de terți nu exercită constrângeri concurențiale asupra serviciilor de transport furnizate de S.C. Romtelecom S.A. în vederea terminării apelurilor.

În concluzie, pe baza caracteristicilor cererii și ofertei pentru servicii de interconectare furnizate la puncte fixe, așa cum au fost descrise mai sus, respectiv a evoluțiilor previzibile privind arhitectura viitoare a rețelelor din România, ANCOM consideră că *segmentul de rețea aferent serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe este delimitat de ultimul comutator¹⁷ prin care sunt transportate apelurile*

¹⁷ Sau router, în cazul rețelelor IP.

înainte de a se realiza conectarea persoanei apelate, pe de o parte, și de punctul terminal al rețelei la care se conectează echipamentul de abonat, pe de altă parte, inclusiv mecanismul de semnalizare și rutare asociat terminării apelului. În cazul în care punctul de interconectare cu rețeaua beneficiarului se află la un nivel ierarhic superior ultimului comutator din rețea (așa cum a fost identificat mai sus), serviciul de terminare include și serviciul „suport” de transport al apelurilor de la punctul de interconectare corespunzător serviciului de origine sau tranzit unde se realizează preluarea și transferul apelurilor până la acest ultim comutator.

3.2.2. Analiză de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și serviciile de terminare a apelurilor către numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național de forma 19vx sau 19vxy

Numerele geografice includ atât numerele de abonat de 9 cifre, cât și numere de 6 cifre pentru servicii de interes general la nivel local. Utilizatorii finali folosesc, în mod normal, același furnizor pentru a iniția apeluri atât către numere geografice de 9 cifre, cât și apeluri către numere geografice de 6 cifre, iar tarifele practicate pentru cele două categorii de apeluri sunt similare.

Din data de 12 mai 2008, ANCOM a deschis spre alocare numerele geografice de 6 cifre din domeniul OZ = 03 pentru furnizarea unor servicii de interes general la nivel local, astfel încât și alți furnizori de servicii de comunicații electronice destinate publicului, în afară de S.C. Romtelecom S.A., să aibă acces la astfel de resurse de numerotație. În același timp, art. 19 alin. (6) din Decizia președintelui ANRCTI nr. 2895/2007 prevede că tarifele apelurilor către numerele geografice de 6 cifre pentru servicii de interes general la nivel local nu vor putea depăși tarifele apelurilor către numerele geografice de 9 cifre.

Numerele independente de locație includ numere de abonat de 9 cifre, din subdomeniile OZA = 037, 038 și 039 și se alocă pentru servicii de comunicații electronice furnizate, în principal, la puncte fixe. Punctul terminal al rețelei, corespunzător unui astfel de număr, poate fi situat oriunde pe teritoriul național. De asemenea, în conformitate cu art. 20 alin. (6) din Decizia președintelui ANRCTI nr. 2895/2007, tarifele cu amănuntul practicate de un furnizor de servicii de comunicații electronice pentru apelurile către numerele independente de locație nu pot depăși tarifele practicate de acesta pentru apelurile naționale către numere geografice.

În ceea ce privește numerele naționale scurte, conform art. 12 din Decizia președintelui ANRCTI nr. 2895/2007, acestea sunt utilizate pentru furnizarea unor servicii de interes public la nivel național - numerele de forma 19vx sau de forma 19vxy - și pentru accesul la servicii de urgență și la alte servicii armonizate la nivel european - numerele de forma 11v (xyz).

Astfel, precum este definit la art. 2 alin. (1) lit. a) din Decizia președintelui ANCOM nr. 459/2010, serviciul de interes public la nivel național reprezintă un serviciu care răspunde unor cerințe de interes public, accesibil publicului atât din punct de vedere funcțional, cât și al tarifelor, prin intermediul căruia se urmărește asigurarea informațiilor sau serviciilor cu importanță pentru societate. Accesul utilizatorilor finali la servicii de interes public la nivel național se realizează prin intermediul numerelor naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy.

Potrivit art. 3 alin. (1) din Decizia președintelui ANCOM nr. 459/2010, respectiv art. 29 din Decizia președintelui ANRCTI nr. 2895/2007 numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național se alocă individual în scopul furnizării de servicii la puncte terminale de pe teritoriul României, precum:

- a) siguranța cetățeanului (poliție, jandarmerie etc.);
- b) servicii de asistență medicală;

- c) deranjamente utilități publice (telefon, gaze, energie electrică, apă/canal etc.);
- d) asistența cetățeanului (protecția consumatorului, Avocatul Poporului etc.);
- e) servicii de informații (informații transporturi feroviare, informații transporturi aeriene, starea vremii, starea drumurilor etc.);
- f) asistență abonați servicii de comunicații electronice (relații cu clienții, ghidul serviciilor etc.).

Această listă nu este exhaustivă, în conformitate cu art. 3 alin. (2) din Decizia președintelui ANCOM nr. 459/2010, numere naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național putând fi alocate și pentru alte servicii decât cele menționate mai sus, în condițiile în care solicitantul va motiva caracterul acestora de servicii de interes public la nivel național.

De asemenea, potrivit art. 6 alin. (2) din Decizia președintelui ANCOM nr. 459/2010, tariful cu amănuntul pentru apelurile către numerele naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy pentru servicii de interes public la nivel național, practicat de un furnizor de servicii de comunicații electronice, nu poate depăși tariful pentru realizarea apelurilor naționale asociat planului tarifar aplicat fiecărui utilizator final. Mai mult, potrivit art. 6 alin. (4) din același act normativ numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național nu pot fi utilizate pentru furnizarea unor servicii cu tarif special.

ANCOM precizează că, din punct de vedere tehnic, terminarea către aceste numere se realizează în același mod ca și terminarea apelurilor către numere geografice sau independente de locație.

Așa cum a fost evidențiat și în analiza piețelor cu amănuntul a apelurilor la puncte fixe, din punct de vedere al substituibilității cererii, având în vedere funcționalitatea, respectiv condițiile tehnice și economice de furnizare a serviciilor de apeluri către numerele naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy pentru servicii de interes public la nivel național, utilizatorii finali pot avea acces la servicii de interes public prin intermediul unor apeluri obișnuite, către numere naționale geografice sau nongeografice pentru servicii furnizate la puncte fixe sau mobile. În plus, un utilizator final folosește în mod normal același furnizor pentru a iniția apeluri atât către numere geografice, cât și apeluri către numere naționale scurte, iar tarifele practicate pentru cele două categorii de apeluri sunt asemănătoare. Prin urmare, în general, utilizatorii finali consideră apelurile către numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național ca făcând parte din aceeași categorie cu apelurile „oricine către oricine”, din punctul de vedere al funcționalității și al prețului.

În ceea ce privește substituibilitatea ofertei, având în vedere condițiile tehnice și legale de furnizare a accesului la astfel de servicii, un furnizor poate intra pe piață pentru a oferi utilizatorilor finali posibilitatea de a apela numere naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy pentru serviciile de interes public la nivel național într-un interval scurt de timp și fără costuri considerabile, în cazul unei creșteri cu 5-10% a tarifelor de către un furnizor monopolist ipotetic.

În consecință, ANCOM consideră că **serviciile de terminare a apelurilor către numerele naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy pentru servicii de interes public la nivel național sunt incluse în aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare a apelurilor către numere geografice sau numere independente de locație de tipul „oricine către oricine”.**

Totuși, este important de menționat că, urmare a aplicării art. 16 alin. (2) din Decizia președintelui ANCOM nr. 459/2010, cu modificările ulterioare, S.C. Romtelecom S.A., cu efect tranzitoriu, poate utiliza numerele 1951 și 1958 în condiții tarifare similare resurselor de numerotație alocate serviciilor cu valoare adăugată până la data de 19.10.2012. Prin urmare, serviciile de terminare a apelurilor către numerele utilizate de către S.C. Romtelecom S.A. în condițiile art. 16 alin. (2) din Decizia președintelui ANCOM nr. 459/2010, cu modificările ulterioare, nu vor fi incluse în piața relevantă a produsului.

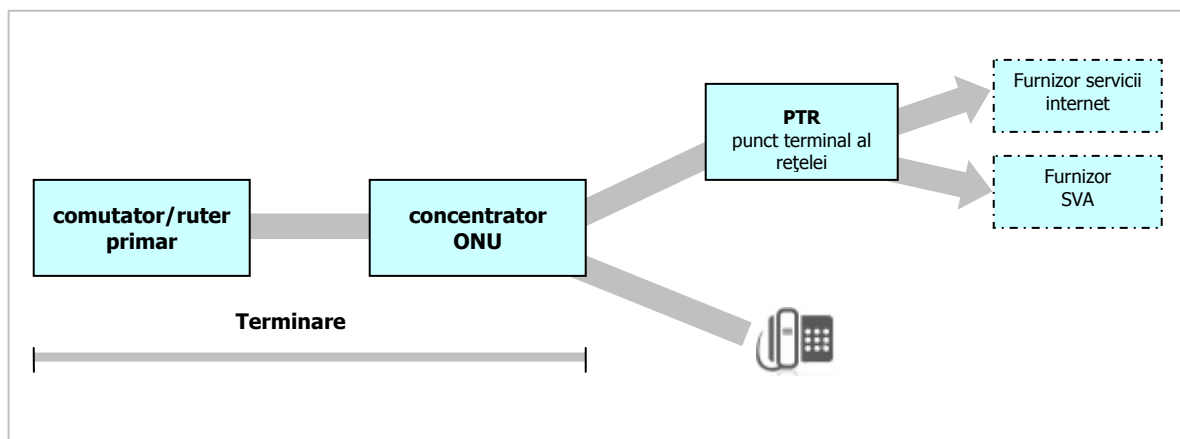
3.2.3. Analiză de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și serviciile de terminare a apelurilor către numere nongeografice pentru servicii cu valoare adăugată, respectiv serviciile de terminare a apelurilor către numere nongeografice din subdomeniul 0870 al Planului Național de Numerotație (PNN) pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, prin dial-up

Urmare a faptului că, din punct de vedere tehnic și al mecanismelor de tarificare, serviciile de terminare a apelurilor către numere naționale nongeografice pentru servicii cu valoare adăugată și serviciile de terminare a apelurilor către numere nongeografice din subdomeniul 0870 pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, prin dial-up, prezintă similitudini la nivelul pieței de gros, substituibilitatea între fiecare categorie de servicii de terminare către numerele corespunzătoare acestor servicii și serviciile de terminare a apelurilor de tipul „oricine către oricine” se analizează împreună.

În vederea efectuării acestei analize este important a sublinia faptul că serviciile de terminare a apelurilor furnizate operatorilor de rețele în care se realizează originarea sau tranzitul apelurilor (spre exemplu, în vederea asigurării furnizării de apeluri „oricine către oricine” la nivelul pieței cu amănuntul) reprezintă *servicii de comunicații electronice la nivelul pieței de gros*, diferite de alte categorii de servicii care pot fi oferite de un furnizor de servicii de terminare, cum ar fi servicii de „găzduire” pentru furnizorii de servicii de internet sau servicii de facturare și colectare apeluri pentru furnizorii de servicii de conținut ori de servicii diverse.

Cererea pentru serviciile de terminare a apelurilor la numerele geografice sau independente de locație, pentru terminarea apelurilor la numerele nongeografice pentru servicii cu valoare adăugată sau pentru terminarea apelurilor la numere nongeografice din subdomeniul 0870 pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, prin dial-up, provine din partea operatorilor rețelelor din care se originează/prin care se tranzitează apelurile sau din partea furnizorilor care oferă apeluri prin procedura de selectare/preselectare a transportatorului, în vederea asigurării conectivității utilizatorilor finali și furnizării unor servicii complete abonaților proprii (Figura nr. 3.2.4). De asemenea, serviciile de terminare pot fi auto-furnizate de operatorii de rețele publice de telefonie, fiind corespunzătoare furnizării de servicii de apeluri propriilor abonați.

Figura nr. 3.2.4. Descrierea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, în funcție de destinația apelată

Sursă: ANCOM

Din punct de vedere funcțional nu există diferențe între serviciile de terminare a apelurilor pentru a asigura accesul utilizatorilor finali la serviciile cu valoare adăugată, respectiv la serviciile de transmisiuni de date/internet, prin dial-up, pe de o parte, și serviciile de terminare a apelurilor de tipul „oricine către oricine” între locațiile individuale ale utilizatorilor finali, pe de altă parte.

Elementul principal de diferențiere îl reprezintă faptul că apelurile către utilizatorii finali necesită terminare geografică într-o importantă majoritate a cazurilor, în timp ce apelurile către furnizorii de servicii implică terminare la numere nongeografice. În mod concret, în cazul furnizorilor de servicii, aceștia achiziționează o facilitate diferită (accesul la o platformă inteligentă) de serviciul de terminare pentru a oferi publicului servicii de conținut sau acces la servicii de transmisiuni de date sau internet, prin dial-up. De asemenea, o altă trăsătură specifică a serviciilor cu valoare adăugată sau a celor de transmisiuni de date/internet, prin dial-up, o reprezintă posibilitatea furnizorilor serviciilor de conținut sau a celor de acces la internet, prin dial-up, de a opta între rețelele mai multor furnizori la care intenționează să se conecteze, operatorul rețelei de terminare confruntându-se în acest mod cu existența unei presiuni concurențiale care îl poate împiedica să practice tarife excesive.

Pe de altă parte, în ceea ce privește condițiile de comercializare, există diferențe semnificative între categoriile de apeluri care au fost analizate la nivelul piețelor cu amănuntul, ceea ce influențează în mod direct cererea din partea utilizatorilor finali. Astfel, ca urmare a aplicării unor principii de tarifare diferite în cazul fiecărei categorii de servicii (și anume, „*partea apelantă plătește*”, „*partea apelată plătește*” sau partajarea tarifului), structura tarifelor și a fluxului de plăți diferă semnificativ de la un serviciu la altul și determină constrângeri competitive la nivelul piețelor serviciilor de interconectare.

Astfel, interconectarea în vederea asigurării accesului la serviciile cu valoare adăugată sau la serviciile de transmisiuni de date/acces la internet, prin dial-up, oferite/implementate de un alt operator prezintă anumite particularități. Operatorul care termină apelul și care utilizează platforma inteligentă pentru a pune la dispoziție serviciul unui terț este cel care asigură valoarea adăugată a serviciului respectiv. Operatorul care originează apelul va realiza, de regulă, facturarea utilizatorului final.

Având în vedere faptul că ambele categorii de utilizatori – utilizatorii finali, pe de o parte, și furnizorii („abonați”) de servicii (furnizorii de servicii de conținut, furnizorii de servicii de acces la internet, alți operatori economici), pe de altă parte, au nevoie de asigurarea conectivității între partea apelantă și partea apelată (numărul geografic/independent de locație sau un număr nongeografic ori un număr național scurt asignat unui abonat al unui serviciu de rețea inteligentă), fluxurile de plăți specifice fiecărei categorii de apeluri, care pot implica în unele cazuri toate cele trei categorii de servicii de interconectare (originare, tranzit și terminare), vor fi analizate în cele ce urmează.

Astfel, structura tarifelor cu amănuntul pentru apelurile de tipul „oricine către oricine” realizate de utilizatorii finali, care se bazează pe principiul „*partea apelantă plătește*”, nu este în măsură să exercite presiuni asupra tarifelor de terminare practicate. Este important de subliniat faptul că tarifele cu amănuntul pentru apelurile către serviciile de rețea inteligentă includ sume care nu se referă la serviciile de bază furnizate, fiind stabilite de către abonatul serviciului de rețea inteligentă, în funcție de tipul serviciului pe care dorește să-l ofere – apeluri gratuite, apeluri cu costuri partajate sau apeluri cu tarif special. O parte din încasările provenite din tarifele practicate pe piața cu amănuntul revine abonatului serviciului de rețea inteligentă (furnizorului serviciului de conținut), iar în cazul apelurilor gratuite (tarifate pe baza principiului „*partea apelată plătește*”), suma datorată de abonatul serviciului de rețea inteligentă către operatorul în rețeaua căruia se termină apelurile este rezultatul unor negocieri directe între aceștia.

La nivelul serviciilor de terminare a apelurilor pot exista fluxuri de plăți diferite, în funcție de tipul de apeluri pentru care sunt necesare serviciile de terminare – apeluri pentru serviciile de transmisiuni de date/acces la internet, prin dial-up, sau pentru servicii cu tarif special, pentru servicii cu costuri partajate ori apeluri pentru servicii cu acces gratuit pentru apelant:

(i) *Serviciile de terminare în cazul apelurilor pentru serviciile de transmisiuni de date/acces la internet, prin dial-up, sau pentru serviciile cu tarif special*

- *Serviciile de transmisiuni de date/acces la internet, prin dial-up (0870)*

Cu toate că 8 furnizori de rețele publice de telefonie fixă aveau, la data de 31 decembrie 2010, dreptul de a asigna resurse de numerotație din subdomeniul 0ZAB = 0870 al PNN pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, prin dial-up, pe baza licențelor de utilizare a resurselor de

numerotație acordate, în condițiile interesului scăzut al utilizatorilor pentru aceste servicii urmare a investițiilor masive în tehnologiile în bandă largă la puncte fixe și a migrării către aceste tehnologii alternative, numai S.C. Romtelecom S.A. oferea furnizorilor de servicii de transmisiuni de date/acces la internet posibilitatea de a se conecta la rețeaua sa pentru a putea oferi servicii de acces dial-up la transmisiuni de date/internet pe piața cu amănuntul prin utilizarea unor numere nongeografice. Acordurile pentru furnizarea serviciilor de acces dial-up la transmisiuni de date/internet, utilizând numere nongeografice de forma 0870xxxxxx, se caracterizează prin faptul că tarifele cu amănuntul sunt stabilite de furnizorul de servicii de internet, iar utilizatorul final plătește utilizarea serviciului de transmisiuni de date/internet furnizorului serviciului de acces sau a operatorului în rețeaua căruia este originat apelul, în funcție de durata fiecărui apel pentru acces la internet. Operatorul în rețeaua căruia sunt originat apelurile către un număr de forma 0870xxxxxx (în prezent, operatorul rețelei în care se termină apelurile este și operatorul rețelei în care se originează) colectează sumele corespunzătoare acestui trafic, urmând ca decontarea cu furnizorul serviciului de transmisiuni de date/acces la internet să se realizeze conform contractului încheiat între aceste părți.

Așadar, pentru a asigura originarea și terminarea traficului aferent apelurilor dial-up pentru accesarea serviciilor de transmisiuni de date/internet realizat de utilizatorii finali către punctele de acces ale furnizorilor de servicii de transmisiuni de date/acces la internet, aceștia din urmă au la dispoziție doar rețeaua S.C. Romtelecom S.A. și pot încheia numai cu acesta contracte de acces la rețea, pentru numerele care au fost alocate de către ANCOM în acest scop. În acest caz, spre deosebire de serviciile de terminare la numere geografice sau numere independente de locație, volumul de trafic terminat la punctele de acces ale părții apelate (furnizorul de servicii de transmisiuni de date/acces la internet) este considerabil mai mare, existând diferențe majore din punct de vedere al comportamentului de consum al celor două categorii de utilizatori. De asemenea, în cazul accesului dial-up la serviciile de transmisiuni de date/internet, tarifele pe care trebuie să le plătească utilizatorii finali sunt mai mari în comparație cu tarifele pentru apelurile de telefonie clasice, iar furnizorii de servicii de transmisiuni de date/acces la internet au posibilitatea, cel puțin teoretic, de a negocia tarifele pe care le plătesc operatorului în rețeaua căruia se termină apelurile (în acest caz, S.C. Romtelecom S.A.) conform contractelor comerciale încheiate pentru serviciul de terminare a apelurilor dial-up la numerele de acces care le-au fost asignate.

Furnizorii de servicii de transmisiuni de date/acces la internet au nevoie de servicii de terminare la nivelul pieței de gros în vederea finalizării apelurilor de tip dial-up la puncte fixe realizate de proprii utilizatori prin folosirea liniilor telefonice la care sunt abonați. Spre deosebire de furnizorii de servicii de apeluri, care nu pot alege dintre mai multe variante (rețele publice de telefonie) în vederea finalizării unui apel către o anumită destinație, furnizorii de servicii de transmisiuni de date/acces la internet, prin dial-up, pot alege între mai multe rețele publice de telefonie la puncte fixe și pot migra, înregistrând costuri reduse, către surse alternative de achiziționare a serviciilor de terminare a apelurilor.

De asemenea, este foarte important de menționat că, în ultima perioadă (2008-2010), în condițiile investițiilor tot mai mari realizate în alte tehnologii de acces la internet ca răspuns la dezvoltarea de aplicații tot mai complexe imposibil de accesat de către utilizatorii serviciilor de tip dial-up (descărcarea unor fișiere mari, jocuri video, streaming video), tehnologia dial-up a devenit perimată, iar serviciile de acces dial-up la internet și de transmisiuni de date sunt din ce în ce mai puțin utilizate. Astfel, la data de 31 decembrie 2010, au fost raportate un număr de 739 conexiuni de acces dial-up, care reprezintă doar 0,02% din numărul total de conexiuni de acces la internet.

- Serviciile cu tarif special

Prin apelarea numerelor nongeografice din domeniul OZ = 09 al PNN, pentru servicii cu tarif special, utilizatorilor finali le sunt furnizate servicii de conținut prin intermediul unei platforme inteligente, aceste resurse de numerotație fiind alocate operatorilor de rețele inteligente, care asigură accesul la serviciile cu valoare adăugată. În cazul apelurilor către numere nongeografice din domeniul OZ = 09 al PNN, pentru servicii cu tarif special, operatorul din rețeaua căruia sunt originat apelurile încasează tariful cu amănuntul de la abonații proprii (Figura nr. 3.2.5). Utilizatorul final (apelantul) va plăti un tarif mai mare decât tariful normal pentru un apel deoarece acest tarif perceput este compus din costul

apelului, costul aferent utilizării platformei inteligente, precum și costul informației și/sau serviciului de conținut obținut prin intermediul apelului.

Operatorul rețelei în care se termină apelul percepe din tariful cu amănuntul, colectat de către operatorul rețelei de unde se originează apelul, tariful de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, costurile aferente utilizării platformei inteligente a operatorului rețelei în care se termină apelul, precum și partea din tariful cu amănuntul corespunzătoare valorii adăugate a serviciului respectiv.

Nivelul de concurență în cazul furnizării acestor servicii depinde de puterea de contracarare sau negociere a abonatului serviciului. Aceasta se manifestă, de regulă, atunci când abonatul serviciului achiziționează un volum important din produsele oferite de operator, când poate migra, cu costuri reduse, către surse alternative de achiziționare a serviciilor respective, posibilitate strâns legată de numărul de operatori prezenți pe piață care oferă servicii de rețea inteligentă, sau când abonatul serviciului și-ar putea auto-furniza produsele respective. Prin urmare, în acest caz, abonatul serviciului are posibilitatea de a negocia tariful de terminare a apelurilor la numărul care i-a fost asignat în baza contractului cu operatorul rețelei de terminare, în funcție de condițiile concurențiale existente pe piață.

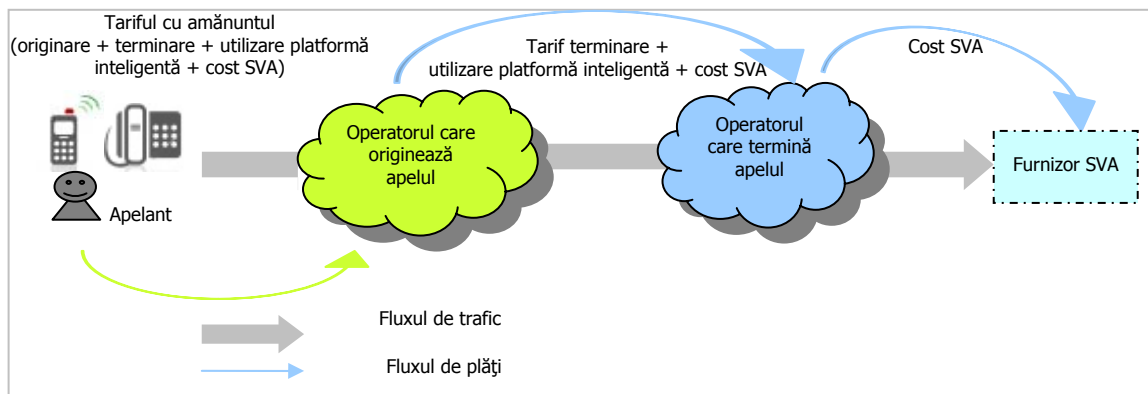
Referitor la serviciile de terminare a apelurilor la numerele naționale scurte pentru serviciul de informații privind abonații de forma 118(xyz), este important a evidenția faptul că în cursul anului 2009, pe o perioadă de 2 ani de la momentul punerii la dispoziția utilizatorilor finali, ANCOM a desemnat S.C. Infoclick S.A., în asociere cu S.C. Newsphone Hellas S.A., reprezentată în România prin Newsphone Hellas S.A. Atena Grecia Sucursala București, ca furnizori de serviciu universal pentru punerea la dispoziția utilizatorilor finali a unui serviciu de informații privind abonații, prin intermediul căruia utilizatorii finali să poată accesa cel puțin informații cu privire la numerele de telefon/fax ale abonaților tuturor furnizorilor de servicii de comunicații electronice care atribuie numere de telefon.

Cu toate acestea, la data de 31.03.2011, celor două societăți le-a fost retrasă calitatea de furnizori de serviciu universal din cauza nerespectării unora dintre obligațiile asumate în cursul procedurii de desemnare.

Pe de altă parte, ANCOM a alocat, până la data de 31 ianuarie 2011, 11 numere pentru servicii de informații privind abonații, de forma 118(xyz), către 7 furnizori. În acest context, ANCOM a asigurat premisele existenței unei concurențe efective pentru furnizarea serviciilor de informații privind abonații. Totuși, în situația în care Autoritatea va aprecia ca fiind necesară desemnarea unui nou furnizor de serviciu universal pentru punerea la dispoziția utilizatorilor finali a unui serviciu de informații privind abonații, toți cei 7 furnizori, cărora le-au fost alocate numere de forma 118(xyz), vor putea participa la procedura de selecție.

Fluxurile de trafic și plăți aferente serviciilor de apeluri către numere scurte de forma 118(xyz) pentru servicii de informații privind abonații sunt similare celor ale serviciilor de apeluri către numere nongeografice din domeniul 0Z = 09 al PNN, pentru servicii cu tarif special.

Figura nr. 3.2.5. Apeluri către numere alocate altor furnizori pentru servicii cu tarif special

Sursă: ANCOM

(ii) Serviciile de terminare în cazul apelurilor pentru care costurile sunt partajate („shared-cost”)

Serviciile cu costuri partajate („shared-cost”) sunt servicii de rețea inteligentă pe care utilizatorii finali de servicii de telefonie (apelanții) le pot accesa prin apelarea un anumit număr național nongeografic din subdomeniul OZAB = 0801 sau OZAB = 0803 al PNN, apelul fiind rutat către destinația specificată de abonatul serviciului cu cost partajat, destinație care poate consta în unul sau mai multe numere naționale geografice sau numere independente de locație pentru servicii de telefonie furnizate la puncte fixe. Costurile apelului către serviciile cu cost partajat sunt împărțite între utilizatorul final (apelantul) și abonatul serviciului apelat (de exemplu, o societate comercială). În conformitate cu art. 22 alin. (2) și (3) din Decizia președintelui ANRCTI nr. 2895/2007 tarifele percepute utilizatorului final (apelantului) pentru accesarea acestor servicii nu pot depăși tariful unui apel local în interiorul rețelei, în cazul numerelor din subdomeniul OZAB = 0801 de PNN, respectiv tariful unui apel național în interiorul rețelei, în cazul numerelor din subdomeniul OZAB = 0803 al PNN.

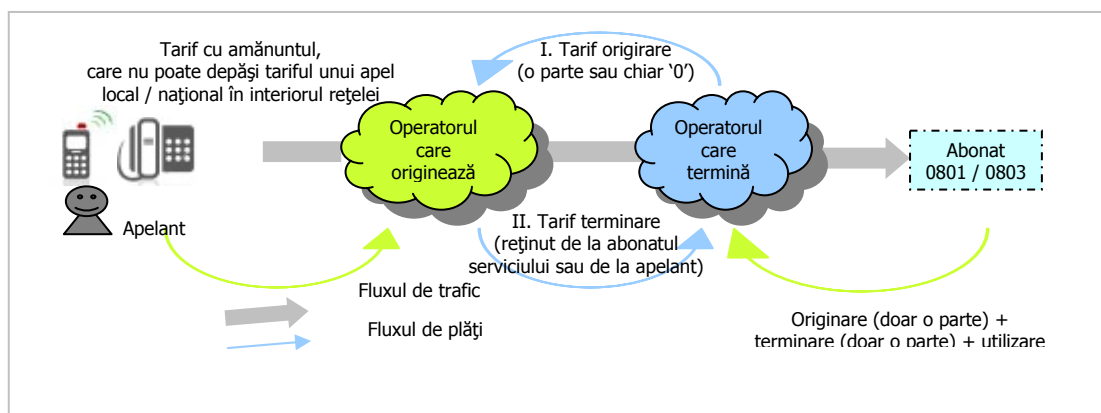
În practică, interesul pentru serviciile cu costuri partajate este foarte scăzut, fapt demonstrat și de lipsa acordurilor de interconectare încheiate între operatori pentru asigurarea accesului din alte rețele la aceste servicii. Mai mult, până la 31 decembrie 2010, ANCOM a alocat numere din subdomeniul OZAB = 0801 al PNN către 5 furnizori, însă nu a alocat niciun număr din subdomeniul OZAB = 0803 al PNN. De asemenea, din răspunsurile operatorilor la chestionarul privind serviciile de terminare la puncte fixe este important de menționat că, la sfârșitul anului 2010, S.C. Romtelecom S.A. era singurul furnizor care asigna numere pentru servicii cu costuri partajate, numerele alocate acestor servicii fiind apelabile doar din rețeaua proprie.

În condițiile în care ar exista acorduri de interconectare între operatori pentru serviciile cu costuri partajate, la nivelul pieței de gros, în funcție de înțelegerile dintre aceștia, ar putea fi identificate, teoretic, mai multe fluxuri de plăți:

- operatorul rețelei în care se termină apelul va plăti operatorului rețelei în care este originat apelul tariful de interconectare în vederea originării la puncte fixe a apelurilor;
- nu există un flux de plăți între operatorul rețelei în care se termină apelul și operatorului rețelei în care este originat apelul, fiecare dintre cei doi recuperându-și costurile de interconectare din tarifele percepute la nivel cu amănuntul apelatului și, respectiv, abonatului serviciului;
- operatorul rețelei în care se termină apelul va percepe operatorului rețelei în care este originat apelul tariful de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, ce va fi recuperat din tariful cu amănuntul perceput utilizatorului final.

Fluxurile de plăți descrise la punctele a) și b) nu includ plata serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor în alte rețele, iar în cazul descris la punctul c) abonatul serviciului are posibilitatea de a negocia tariful de terminare a apelurilor la numărul care i-a fost asignat în baza contractului cu operatorul rețelei de terminare, în funcție de condițiile concurențiale existente pe piață.

Figura nr. 3.2.6. Apeluri către numere din subdomeniile OZAB=0801/0803 ale PNN alocate altor furnizori pentru servicii cu costuri partajate

(iii) *Serviciile de terminare în cazul apelurilor pentru serviciile cu acces gratuit pentru apelant*

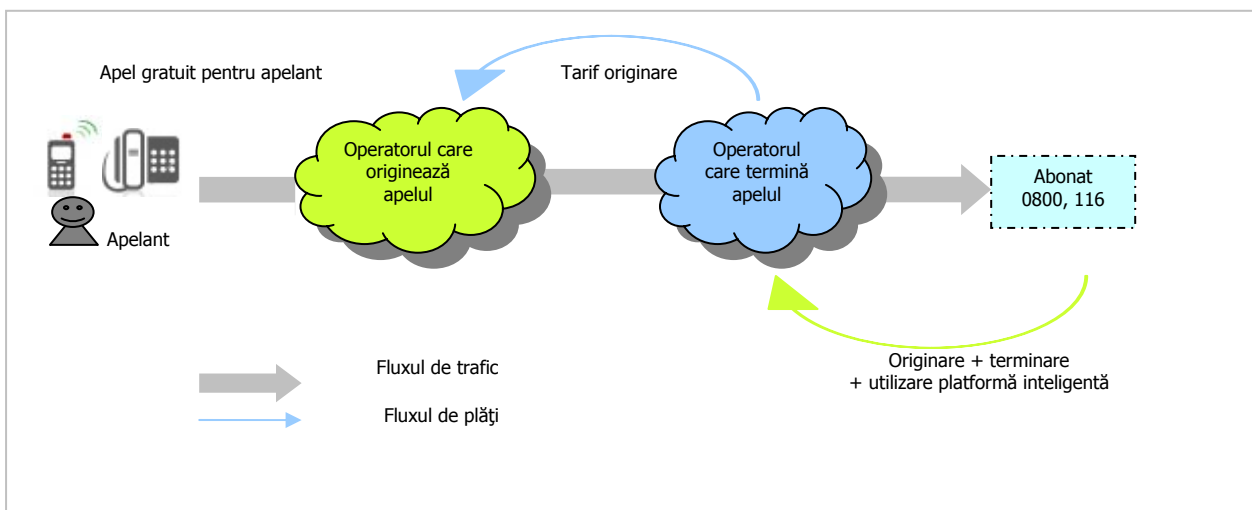
Figura nr. 3.2.7 prezintă fluxurile de trafic și de plăți pentru apeluri către numerele cu acces gratuit pentru apelant (apeluri către numere naționale din subdomeniul OZAB = 0800 al PNN și, respectiv, apeluri către numerele naționale pentru servicii armonizate cu caracter social, de forma 116(xyz) alocate unui furnizor alternativ, în ipoteza în care apelul este originat în altă rețea. Un astfel de apel este originat de către un utilizator final prin formarea unui număr din subdomeniul OZAB = 0800 sau a unui număr din domeniul 116(xyz), utilizate de un furnizor alternativ sau de o terță parte, apelul fiind rutat către destinația specificată de abonatul serviciului (apelatul – de exemplu, o societate comercială), destinație care poate consta în unul sau mai multe numere naționale geografice sau numere independente de locație pentru servicii de telefonie la puncte fixe.

Rutarea apelurilor către diferitele destinații se face în funcție de un set de parametri predefiniți de către abonatul serviciului (locația geografică a apelantului, ora la care se apelează, alegerile făcute de apelant la indicațiile robotului, o anumită cotă procentuală din apeluri etc.).

Apelurile către numerele din subdomeniul OZAB = 0800 al PNN sau către numerele de forma 116(xyz) sunt gratuite pentru utilizatorii finali ai operatorului care originează apelul. Operatorii în rețelele cărora sunt terminate apelurile plătesc operatorului care originează apelul un tarif pentru serviciul de interconectare în vederea originării apelurilor către aceste numere și, în schimb, încasează un tarif negociat de la abonatul serviciului de rețea inteligentă (de exemplu, abonatul serviciului 0800). Astfel, fluxul de plăți în cazul acestor servicii se realizează la nivelul pieței cu amănuntul, neincluzând tariful serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor către terți, tarif perceput pe piața de gros.

Aplicarea acestui principiu implică faptul că abonatul serviciului este direct interesat să minimizeze cuantumul tarifelor pe care le plătește operatorului rețelei de la care achiziționează serviciul. Astfel, acest aspect se reflectă în relațiile sale comerciale cu operatorul rețelei care îi oferă serviciul la nivelul pieței cu amănuntul, și nu în nivelul tarifelor de interconectare practicate la nivelul pieței de gros. Mai mult, este important de precizat că fluxul de plăți de la nivelul pieței de gros nu include plata serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor către terți.

Figura nr. 3.2.7. Apeluri către numere cu acces gratuit pentru apelant

Sursă: ANCOM

(iv) Serviciile de terminare în cazul apelurilor pentru serviciile cu trafic atipic

Serviciile cu trafic atipic presupun originarea unui număr mare de apeluri în intervale scurte de timp (de exemplu, televotare). Aceste servicii sunt furnizate prin intermediul unei platforme inteligente la care orice utilizator final al unui serviciu de telefonie (apelantul) are acces prin apelarea un anumit număr național nongeografic din subdomeniul OZAB = 0805 al PNN, alocat operatorului rețelei inteligente care asigură accesul la serviciul cu valoare adăugată.

Nivelul de concurență în cazul furnizării acestor serviciilor cu trafic atipic depinde de puterea de contracarare sau negociere a abonatului serviciului. Aceasta se manifestă, de regulă, atunci când abonatul serviciului achiziționează un volum important din produsele oferite de operator, când poate migra, cu costuri reduse, către surse alternative de achiziționare a serviciilor respective, posibilitate strâns legată de numărul de operatori prezenți pe piață care oferă servicii de rețea inteligentă, sau când abonatul serviciului și-ar putea autofurna produsele respective. Prin urmare, în acest caz, abonatul serviciului are posibilitatea de a negocia tariful de terminare a apelurilor la numărul care i-a fost asignat în baza contractului cu operatorul rețelei de terminare, în funcție de condițiile concurențiale existente pe piață.

Sintetizând, factorul principal de diferențiere între serviciile de terminare a apelurilor către servicii cu valoare adăugată și serviciile de terminare a apelurilor către numere naționale nongeografice din subdomeniul 0870 pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, pe de o parte, și serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”), pe de altă parte, îl reprezintă posibilitatea pe care o are un furnizor de servicii cu valoare adăugată sau de servicii de acces la servicii de transmisiuni de date și internet de a negocia tarifele cu operatorul rețelei în care se termină apelurile. Prin urmare, cu toate că aceste două categorii de servicii de terminare prezintă aceeași funcționalitate din punct de vedere al modalității de furnizare, ele formează piețe distincte urmare a diferențelor existente între mecanismele de tarifare și între fluxurile financiare asociate acestora, substituibilitatea cererii fiind inexistentă.

Din punct de vedere al substituibilității ofertei, terminarea apelurilor la puncte fixe necesită, în majoritatea cazurilor, servicii de terminare geografică și, implicit, rețele de acces locale cu o acoperire geografică semnificativă. Apelurile către serviciile cu valoare adăugată sau de acces la servicii de transmisiuni de date și internet implică terminare nongeografică care poate fi furnizată fără a fi necesară o rețea cu un grad mare de acoperire. În același timp, din punct de vedere al eficienței investițiilor și al profitabilității operatorilor de rețea, există diferențe semnificative între punerea la dispoziție de puncte de acces furnizorilor de servicii de transmisiuni de date și de acces la internet sau abonaților serviciilor de rețea inteligentă (furnizori de servicii cu valoare adăugată), pe de o parte, respectiv punerea la dispoziție de puncte de acces utilizatorilor finali, pe de altă parte, cei din prima categorie generând un trafic considerabil mai mare la nivel de punct de acces în comparație cu cei din a doua categorie. Prin urmare, un furnizor poate intra pe piață într-un interval de timp relativ redus pentru a oferi servicii de terminare a apelurilor pentru servicii de rețea inteligentă, ca urmare a unei creșteri cu 5-10% a tarifelor unui furnizor monopolist ipotetic (corespunzătoare testului SSNIP), fără a fi nevoie de investiții majore și fără a înregistra costuri greu sau imposibil de recuperat. Relevant în acest sens este faptul că, în România, în anul 2010, 21 de furnizori aveau alocate numere din domeniul OZ = 09 al PNN, din care 7 furnizau efectiv servicii de terminare la numerele cu tarif special, 6 furnizori aveau alocate numere din subdomeniul OZAB = 0801, iar 8 furnizori aveau alocate numere din subdomeniul OZAB = 0870 (din care doar S.C. Romtelecom S.A. oferea utilizatorilor finali servicii cu costuri partajate și servicii de acces prin dial-up la internet către punctele de prezență ale furnizorilor de servicii de acces la internet prin rețeaua telefonică comutată publică fixă).

În ceea ce privește posibilitatea de a oferi servicii de terminare a apelurilor la numerele geografice sau independente de locație, investițiile ridicate pe care le presupune construirea unei rețele de acces, respectiv existența economiilor de scară și de scop, specifice unei astfel de rețele, împiedică intrarea pe piață a unui furnizor într-o perioadă de timp rezonabilă, corespunzătoare testului monopolistului ipotetic, fără asumarea unor costuri sau riscuri considerabile.

Pe baza analizei criteriilor substituibilității cererii și ofertei, ANCOM consideră că **serviciile de terminare a apelurilor la numerele utilizate pentru servicii cu valoare adăugată și la numerele naționale nongeografice din subdomeniul 0870 pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, prin dial-up, nu fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe către numerele geografice sau independente de locație pentru apeluri de tipul „oricine către oricine”.**

Așa cum s-a arătat mai sus, furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la numerele utilizate pentru servicii cu valoare adăugată și de acces la serviciile de transmisiuni de date și internet nu solicită existența unei rețele cu un grad mare de acoperire, prezentând un nivel ridicat de eficiență a investițiilor. Prin urmare, un furnizor poate intra pe piață într-un interval de timp rezonabil pentru a oferi servicii de terminare a apelurilor pentru servicii de rețea inteligentă fără investiții mari sau costuri irecuperabile. Având în vedere barierele reduse existente la intrarea pe piață și faptul că în orizontul de timp al analizei există caracteristici care să determine evoluția piețelor furnizării serviciilor de terminare a apelurilor la numerele utilizate pentru servicii cu valoare adăugată și de acces servicii de transmisiuni de date și la internet către o concurență efectivă, rezultă că piețele aferente acestor servicii nu îndeplinesc criteriile necesare pentru a fi considerate piețe ale căror caracteristici să poată justifica impunerea unor obligații specifice în sarcina furnizorilor de rețele și de servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă.

3.2.4. Analiza oportunității includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe la numărul unic pentru apeluri de urgență 112

În ceea ce privește funcționarea numărului unic pentru apeluri de urgență, aceasta este reglementată de prevederi legale speciale, cuprinse inițial în Ordonanța Guvernului nr. 18/2002 privind funcționarea Sistemului național unic pentru apeluri de urgență, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 398/2002, cu modificările ulterioare, în prezent abrogată, iar apoi în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2008 privind organizarea și funcționarea Sistemului național unic pentru apeluri de urgență, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 160/2008. Acest număr asigură furnizarea în mod gratuit a unui serviciu special pentru situații de urgență, fiind accesibil din orice rețea publică de telefonie, și presupune identificarea naturii urgenței părții apelante în vederea repartizării apelului către serviciul public corespunzător (ambulanță, pompieri, poliție, jandarmerie).

Art. 24 din Decizia președintelui ANC nr.1023/2008 privind realizarea comunicațiilor către Sistemul național unic pentru apeluri de urgență, cu modificările ulterioare, prevede că furnizorii de rețele publice de telefonie nu datorează administratorului Sistemului național unic pentru apeluri de urgență un tarif pentru serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor la serviciul de urgență 112.

Prin urmare, având în vedere reglementările speciale existente cu privire la numărul unic pentru apeluri de urgență 112, ANCOM consideră că **serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe către numărul unic pentru apeluri de urgență 112 constituie o piață relevantă distinctă de piața serviciilor de terminare a apelurilor către numerele geografice, independente de locație sau numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național.**

3.2.5. Piața serviciilor de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) și a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile

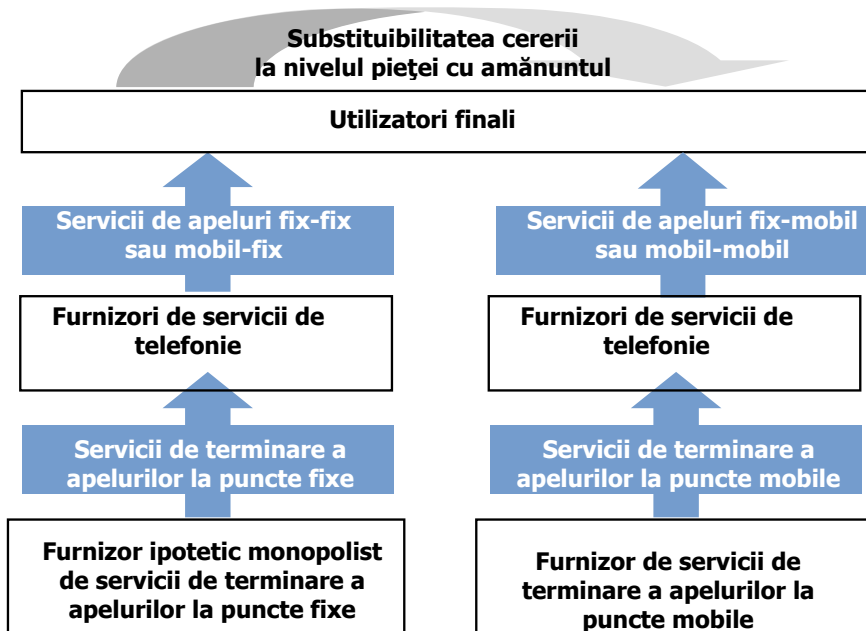
Pentru a evalua măsura în care serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile într-o rețea publică de telefonie și serviciile de terminare a apelurilor la numere geografice sau independente de locație („oricine către oricine”) formează o singură piață relevantă, ANCOM analizează substituibilitatea cererii și a ofertei, la nivelul pieței de gros și la nivelul pieței cu amănuntul.

La nivelul pieței de gros substituibilitatea cererii pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe cu cererea pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile este inexistentă,

cererea de servicii la nivel de gros fiind determinată de cea de la nivel cu amănuntul. Astfel, dacă apelantul dorește realizarea unei convorbiri telefonice către un număr geografic sau către un număr independent de locație, furnizorul apelantului nu are altă variantă decât să achiziționeze serviciile de terminare de la furnizorul părții apelate.

Includerea în aceeași piață a celor două tipuri de servicii furnizate la nivel de gros (serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe și, respectiv, serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile) ar fi posibilă în cazul în care ar exista o constrângere indirectă de preț datorată substituibilității, la nivel cu amănuntul, a serviciilor de apeluri fix-fix sau mobil-fix cu apelurile fix-mobil sau mobil-mobil (figura 3.2.8.). Astfel, în cazul în care un furnizor monopolist ipotetic ar crește tariful pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe, atunci prețul apelurilor fix-fix și, respectiv, al celor mobil-fix, furnizate la nivel cu amănuntul ar crește, iar utilizatorii finali ar fi stimulați să achiziționeze servicii de apeluri fix-mobil sau mobil-mobil. În consecință, furnizorii de servicii de telefonie ar putea înregistra o scădere a numărului de apeluri fix-fix și, respectiv, mobil-fix, în favoarea serviciilor de apeluri fix-mobil sau mobil-mobil. Prin urmare, volumul vânzărilor realizate de furnizorul monopolist ipotetic de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe ar putea scădea.

Figura nr. 3.2.8. Descrierea constrângerilor indirecte de ordin tarifar

Sursa: ANCOM

Cu toate acestea, influența relativă a constrângerii indirecte de preț depinde de doi factori principali: (i) ponderea costurilor serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în costul total al furnizării serviciilor de apeluri fix-fix și, respectiv, mobil-fix și (ii) amploarea substituibilității cererii între serviciile de apeluri fix-fix sau mobil-fix și serviciile de apeluri fix-mobil sau mobil-mobil.

Substituibilitatea serviciilor de apeluri la nivel cu amănuntul

În anul 2009, conform Referatului de aprobare la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de acces și serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe, au fost realizate analizele de substituibilitate între serviciile de apeluri locale/naționale la puncte fixe și serviciile de apeluri la puncte fixe către rețele publice mobile (apeluri fix-mobil), respectiv analizele de substituibilitate între apelurile la puncte mobile și apelurile la puncte fixe (locale, naționale, internaționale sau apeluri la puncte fixe către rețele publice mobile).

Astfel, ținând cont de diferențele semnificative existente între situația concurențială în ceea ce privește furnizarea apelurilor locale/naționale la puncte fixe și situația concurențială în ceea ce privește apelurile la puncte fixe către rețele publice mobile, ANCOM a considerat că cele două categorii de apeluri nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului.

De asemenea, apelurile la puncte mobile nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu apelurile la puncte fixe. În mod particular, concluzia Autorității este aceea că apelurile originare la puncte mobile către rețele publice fixe nu fac parte din aceeași piață cu apelurile originare la puncte fixe către rețele publice fixe din România, apelurile mobil-mobil nu fac parte din aceeași piață cu apelurile fix-mobil și apelurile la puncte mobile către destinații internaționale nu fac parte din aceeași piață cu apelurile la puncte fixe către destinații internaționale.

Piața cu amănuntul a serviciilor de apeluri nu a suferit modificări semnificative față de situația existentă la precedentă analiză de piață. Astfel, în ceea ce privește nivelul tarifelor practicate pe piața cu amănuntul, acesta variază în general de la 0 eurocenți pe minut, în cazul minutelor incluse, indiferent de tipul de apel, până la 6 eurocenți pe minut în cazul apelurilor fix-fix, 15 eurocenți pe minut în cazul apelurilor fix-mobil și, respectiv, 25 eurocenți pe minut în cazul apelurilor mobil-mobil. În aceste condiții, din punctul de vedere al substituibilității cererii, probabilitatea ca un utilizator să substituie un apel fix-fix cu un apel fix-mobil sau mobil-mobil, luând în calcul o creștere semnificativă și de durată cu 5-10% (corespunzătoare testului monopolistului ipotetic) a tarifului unui apel fix-fix, este foarte redusă, întrucât, în general, costul acestora este semnificativ mai mare decât cel al unui apel fix-fix.

Având în vedere că, în perioada scursă de la ultima analiză de piață și până în prezent nu au avut loc modificări majore la nivelul pieței cu amănuntul, concluziile analizei precedente cu privire la substituibilitatea serviciilor de apeluri rămân valabile, astfel încât concluzia preliminară a ANCOM este aceea că **serviciile de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe nu pot fi substituite cu serviciile de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte mobile, formând piețe ale produsului distincte**. Această concluzie se desprinde ca urmare a faptului că nu există o constrângere indirectă de preț asupra serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe datorată substituibilității, la nivel cu amănuntul, a serviciilor de apeluri fix-fix sau mobil-fix cu apelurile fix-mobil sau mobil-mobil.

3.2.6. Analiza necesității definirii pieței serviciilor de terminare la puncte fixe la nivelul fiecărei rețele publice de telefonie

Având în vedere specificul serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, Autoritatea analizează în cele ce urmează necesitatea definirii unei piețe distincte a serviciilor de terminare în fiecare rețea publică de telefonie. Alte posibilități sunt fie definirea unei singure piețe pentru terminarea la puncte fixe în toate rețelele publice de telefonie la puncte fixe, fie, la polul opus, definirea unor piețe distincte pentru serviciile de terminare a apelurilor la fiecare număr, asignat fiecărui abonat, în fiecare rețea de telefonie.

Substituibilitatea cererii

Cererea de servicii de terminare, la nivelul pieței de gros, este reprezentată în principal de furnizorii de rețele publice de telefonie. Pentru a oferi utilizatorilor finali – care sunt fie clienți proprii, fie clienții ai altor furnizori, prin serviciul de tranzit al apelurilor – posibilitatea de a beneficia în mod permanent de servicii de telefonie destinate publicului, care consistă în primirea și inițierea de apeluri, furnizorii de rețele publice de telefonie trebuie să achiziționeze servicii de interconectare în vederea terminării apelurilor (de voce și fax) în rețelele altor operatori, inclusiv servicii de terminare a apelurilor pentru acces dial-up la servicii de transmisiuni de date și internet și servicii de terminare a apelurilor la numere naționale nongeografice pentru servicii de rețea inteligentă, asigurând astfel finalizarea apelurilor inițiate de abonații proprii la cât mai multe destinații.

Serviciile de interconectare în vederea terminării apelurilor de tipul „oricine către oricine” prezintă caracteristici tehnice similare, chiar dacă operatorii pot utiliza tehnologii variate, respectiv rețele cu arhitecturi și topologii diferite. Totuși, elasticitatea cererii în funcție de preț pentru serviciile de terminare este scăzută, iar tarifele de pe piața cu amănuntul nu determină constrângeri pe piața de gros. Acest lucru este o consecință a faptului că furnizorul de servicii de telefonie al utilizatorului apelant, denumit generic utilizatorul A, nu are altă variantă decât achiziționarea terminării de la furnizorul utilizatorului B, dat fiind că A vrea să-l apeleze pe B. Prin urmare, substituibilitatea cererii este inexistentă, terminarea neputându-se face în rețeaua utilizatorului B fără cooperarea cu deținătorul acesteia. În cazul în care utilizatorul B are asignate două numere de telefon, fiind abonat la două servicii de telefonie furnizate de operatori diferiți, este aproape imposibil că operatorul abonatului A să cunoască aceste informații și să opteze pentru achiziționarea serviciului de terminare de la unul dintre cei doi operatori ai utilizatorului B. Așadar, două servicii de terminare în rețele publice diferite de telefonie către același abonat nu pot fi considerate substituibile din punct de vedere al cererii.

Lipsa substituibilității cererii sugerează faptul că furnizarea de apeluri către fiecare destinație individuală poate determina piețe relevante diferite, un furnizor monopolist ipotetic având posibilitatea de a crește în mod profitabil, peste nivelul competitiv, tarifele cu amănuntul către destinații specifice. Cu toate acestea, este puțin probabil ca furnizorii de servicii de apeluri la nivelul pieței cu amănuntul să dețină suficiente informații privind elasticitatea cererii de apeluri către destinații individuale care să le permită să practice în mod profitabil tarife discriminatorii între numerele asignate fiecărui abonat. Aceleași concluzii sunt valabile în cazul tarifelor de terminare la nivelul pieței de gros. În concluzie, existența unor constrângeri concurențiale comune în privința tarifelor determină posibilitatea extinderii definiției pieței astfel încât aceasta să includă serviciile de terminare a tuturor apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie.

Substituibilitatea ofertei

În ceea ce privește oferta pe piața de gros, ea este determinată de furnizorii de rețele publice de telefonie care asigură terminarea apelurilor transmise de la unul sau mai multe puncte de acces către proprii abonați. Furnizorii de rețele publice de telefonie care operează o rețea de acces sunt principalii furnizori ai serviciilor de terminare a apelurilor.

Pentru ca oferta unui operator să poată fi înlocuită cu cea a altui operator, singura soluție este ca potențialul concurent să achiziționeze rețeaua celuilalt. Însă acest lucru nu este posibil într-un interval scurt de timp și fără investiții semnificative. Chiar și în cazul operatorilor alternativi care furnizează servicii de telefonie prin acces total sau partajat la bucla locală, furnizorul buclei locale nu poate substitui serviciile de terminare furnizate de operatorii alternativi care utilizează bucla locală, deoarece nu controlează resursele de numerotație asignate de către aceștia abonaților. Astfel, substituibilitatea din punctul de vedere al ofertei între serviciile de terminare în rețelele publice de telefonie la puncte fixe este practic inexistentă.

Considerentele menționate anterior au dus la concluzia că piața relevantă trebuie definită cel puțin la nivelul fiecărei rețele publice de telefonie. Pe de altă parte, definirea pieței relevante a serviciului de terminare la nivelul locației fiecărui abonat nu este justificată. În condițiile în care competiția între serviciile de terminare a apelurilor la diversele tipuri de numerotație este omogenă, tarifarea făcându-se uniform pentru apelurile provenite din rețeaua unui anumit operator, ANCOM consideră necesară extinderea definirii pieței astfel încât aceasta să includă serviciile de terminare a tuturor apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie.

Pe baza criteriilor substituibilității cererii și substituibilității ofertei, **ANCOM consideră că serviciul de terminare a apelurilor într-o rețea publică de telefonie și serviciul de terminare într-o altă rețea publică de telefonie nu fac parte din aceeași piață relevantă, formând piețe relevante distincte.**

3.2.7. Analiza oportunității includerii în piața relevantă a produsului a tuturor serviciilor de terminare la puncte fixe, indiferent de tehnologiile utilizate pentru transmisia semnalului/conectarea utilizatorilor finali la nivelul rețelei de acces

3.2.7.1. Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie include toate tehnologiile de transmisie utilizate

La nivelul pieței de gros, pentru transferul traficului între rețele, operatorii de rețele publice de telefonie folosesc interfețe de interconectare utilizând în principal protocolul de semnalizare SS7. Între punctul de interconectare și punctele terminale sau alte puncte de interconectare, traficul este transportat de fiecare operator prin intermediul propriei rețele, definirea serviciilor furnizate altor operatori (servicii de originare, tranzit, terminare) fiind realizată în conformitate cu principiul neutralității tehnologice, pe baza funcționalității și caracteristicilor fizice ale acestora, iar nu în funcție de tehnologia utilizată pentru transportul traficului. Practic, pentru operatorii care achiziționează servicii de terminare la nivelul pieței de gros nu prezintă importanță modalitatea în care apelurile sunt transportate către partea apelată – în mod comutat, utilizând o conversie de semnalizare SS7-SIP sau prin altă modalitate.

În concluzie, **serviciile de terminare a apelurilor la nivelul pieței de gros, oferite prin intermediul interfețelor de interconectare IP sau al altor tipuri de tehnologii, care permit operatorilor furnizarea de servicii la nivelul pieței cu amănuntul similare serviciilor operatorilor de rețele publice de telefonie tradiționale (PSTN/ISDN) sunt incluse în piețele relevante identificate de ANCOM.**

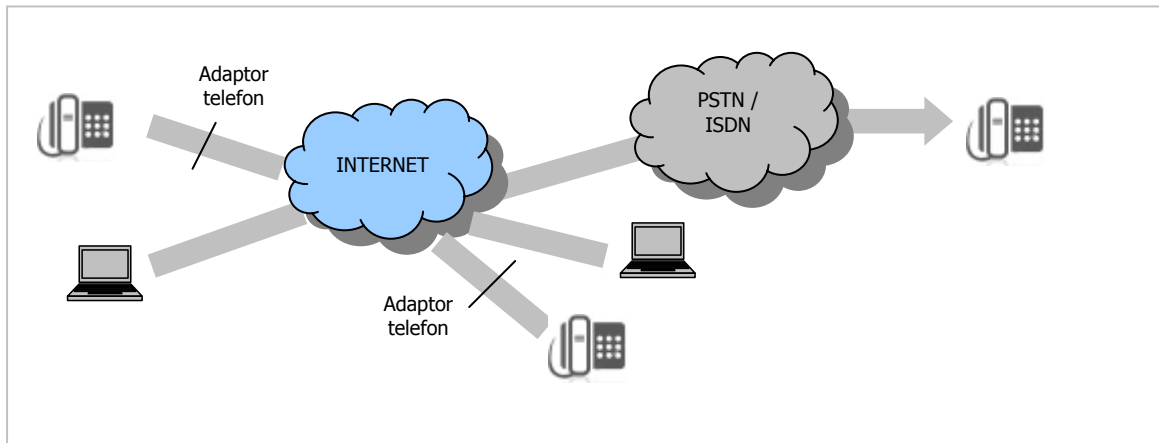
3.2.7.2. Analiza oportunității includerii în piață a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiei VoIP

Un factor important care influențează furnizarea serviciilor de telefonie la punctele fixe din România îl reprezintă dezvoltarea din ce în ce mai accentuată a rețelelor publice de telefonie care utilizează tehnologia IP, fapt ce permite implementarea de noi aplicații în domeniul comunicațiilor electronice, telefonia prin tehnologie IP fiind una dintre acestea.

Din punct de vedere funcțional, în cazul serviciilor de telefonie de tip VoIP conectarea clienților la rețeaua IP a unui operator se realizează fie prin intermediul unei aplicații software, fie prin intermediul unui aparat telefonic IP sau a unui aparat telefonic analogic conectat la un adaptor analogic-digital (IP).

Apelurile VoIP pot fi apeluri de la un calculator la alt calculator, de la un calculator către un aparat telefonic sau de la un aparat telefonic la alt aparat telefonic. În cazul apelului de la un terminal fix către alt terminal fix, la nivelul furnizorului de servicii de originare, apelul analogic este convertit în semnal digital, comprimat și transformat în pachete IP care sunt transmise către destinație prin intermediul infrastructurii de date. Mai departe furnizorul serviciului de terminare preia semnalul și îl reconvertește în formatul inițial, transmitându-l către terminalul fix al apelatului. În cazul apelurilor de la PC la PC (arhitectură de tip peer-to-peer), transmiterea apelului se face exclusiv prin intermediul internetului. În ceea ce privește apelul între un aparat telefonic și un calculator, traseul apelului reprezintă o combinație a celor două situații menționate mai sus, după cum este exemplificat în Figura nr. 3.2.9. Operatorul în rețeaua căruia se originează apelul și operatorul în rețeaua căruia se termină apelul pot fi interconectați direct prin propriile rețele ce pot suporta conexiuni în bandă largă ori prin intermediul internetului, direct sau indirect, între aceștia fiind interpuși diverși operatori de tranzit.

Figura nr. 3.2.9. Schema generală a unui apel VoIP

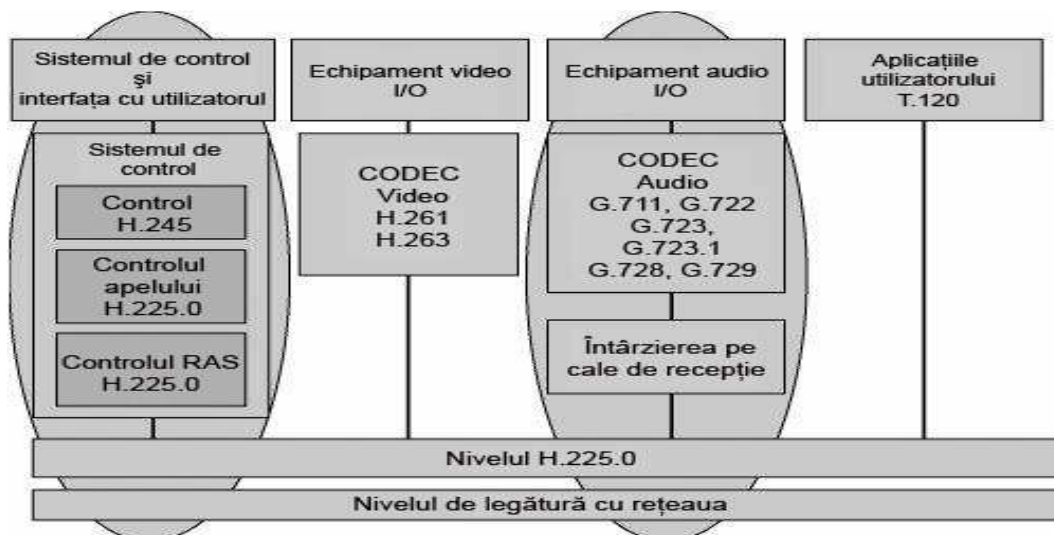
Sursă: ANCOM

Într-o rețea de telefonie PSTN un apel telefonic presupune existența a două căi: calea de transport a semnalului vocal și o cale de semnalizare. Și în cazul telefoniei printr-o rețea VoIP sunt prezente cele două componente: una ce asigură traficul de voce, iar a doua care asigură semnalizarea, funcționalitatea sa fiind dată de protocoalele de control al apelului.

Unul din protocoalele utilizate în comunicațiile de tip VoIP este protocolul H.323 dezvoltat de ITU-T. Standardul a fost creat pentru a asigura comunicații multimedia într-o rețea bazată pe comutația de pachete. H.323 conlucrează cu rețeaua telefonică clasică (PSTN), intermediind procesele de semnalizare și control între o rețea bazată pe comutație de pachete IP și o rețea cu comutație de circuite.

H.323 descrie o infrastructură formată din echipamente terminale, elemente de control comun, servicii și protocoale ce asigură comunicația de voce, video și date. În figura următoare sunt prezentate elementele componente, la nivel logic, ale unui terminal H.323, precum și protocoalele utilizate de acesta (Figura nr. 3.2.10).

Figura nr. 3.2.10. Schema protocolului H.323

Sursă: standardul ITU-T H323 „*Packet-based multimedia communications systems*”

Unul dintre principalele avantaje ale utilizării VoIP îl reprezintă posibilitatea reducerii costurilor convorbirilor. Prin integrarea traficului de date și voce în aceeași infrastructură se reduc costurile de realizare și întreținere ale rețelei. Se va realiza totodată și o mai bună gestionare a capacității de transport. În modelul de telefonie PSTN, o linie, un suport fizic, este alocat în timpul unei convorbiri

integral, pe toată durata acesteia, exclusiv acelei convorbiri. Pe de altă parte, prin intermediul tehnologiei VoIP pe același suport fizic se pot realiza simultan mai multe conexiuni, întrebunțând astfel mai eficient suportul fizic și determinând o reducere semnificativă a costurilor fixe. Totodată, costurile apelurilor VoIP nu sunt direct proporționale cu distanța dintre utilizatori, spre deosebire de celelalte tehnologii care presupun o creștere a costurilor implicate de convorbirea respectivă pe măsură ce crește distanța dintre aceștia.

Pe baza informațiilor obținute din studiul de piață realizat de ANCOM în rândul furnizorilor de servicii de telefonie la puncte fixe¹⁸ au fost identificate următoarele **categorii de servicii de telefonie de tip VoIP destinate publicului, adaptate pentru comunicarea „oricine cu oricine”:**

a. Servicii de tip VoIP a căror calitate este gestionată de furnizor, cu numerotație geografică sau independentă de locație alocată („managed” VoIP/VoIP „gestionat”/VoIP „cu gestiunea calității”)

În această categorie intră serviciile de telefonie de tip VoIP furnizate prin intermediul rețelelor proprii și serviciile de telefonie de tip VoIP furnizate prin acces la rețeaua de comunicații electronice în bandă largă a unui terț, pe baza unui contract încheiat cu acesta, care presupun crearea unui canal separat, fizic sau virtual, permanent, dedicat traficului de voce de tip IP sau prin prioritizarea pachetelor de voce și care asigură un nivel de control maxim asupra caracteristicilor și calității serviciului. Având în vedere caracteristicile definitorii ale serviciilor precizate mai sus, ANCOM le consideră incluse în aceeași categorie de servicii de telefonie de tip VoIP, și anume, *servicii de telefonie de tip VoIP care permit un nivel de gestiune complet asupra calității serviciului (VoIP „gestionat”/„cu gestiunea calității”)*. Furnizorii oferă utilizatorilor finali, în funcție de modul în care a fost constituit serviciul, echipamentele necesare pentru realizarea apelurilor de tip VoIP, respectiv a apelurilor către utilizatorii unei rețele de tip PSTN și către numărul unic pentru apeluri de urgență 112. Numerotația utilizată poate fi geografică sau independentă de locație. De asemenea, această categorie de servicii de tip VoIP prezintă caracteristicile funcționale ale unui serviciu furnizat prin intermediul unei conexiuni de acces la puncte fixe de tip PSTN, cum ar fi transmiterea informației privind identitatea apelantului, apel în așteptare etc. Furnizorul de servicii VoIP este cel responsabil cu rutarea apelurilor către puncte de acces pentru a realiza interconectarea cu alte rețele.

b. Servicii de tip VoIP a căror calitate nu este gestionată de furnizor, cu numerotație independentă de locație alocată („unmanaged” VoIP - VoIP „fără gestiunea calității”, care au alocată numerotație)

În cazul acestei categorii este furnizat un serviciu de comunicații de voce similar cu serviciul de telefonie, împreună cu alte servicii de comunicații electronice (de obicei, alături serviciul de acces la internet) prin intermediul unui canal comun, utilizând rețeaua de comunicații electronice în bandă largă a unui terț. Abonaților li se asignează numerotație independentă de locație, iar aceștia au posibilitatea de a realiza și/sau recepționa apeluri către/de la utilizatorii finali a unei rețele de tip PSTN/ISDN/GSM/VoIP. Furnizorii serviciilor de tip VoIP fără gestiunea calității pot asigura abonaților accesul la numărul unic pentru apeluri de urgență 112, însă în situația în care nu realizează acest lucru au obligația de a își informa abonații cu privire la limitările serviciului pe care îl pun la dispoziția acestora. Aceeași observație este valabilă și în cazul asigurării portabilității numerelor furnizorii serviciilor de tip VoIP fără gestiunea

¹⁸ Caracteristicile tehnice și funcționale ale serviciilor furnizate la nivelul pieței cu amănuntul analizate de ANCOM prin intermediul studiului de piață au fost:

- echipamentele și, după caz, programele software speciale, necesare abonaților pentru a putea utiliza fiecare dintre serviciile furnizate;
- dreptul de proprietate asupra rețelei operate – proprie sau a unui terț;
- dacă există o interfață de interconectare cu rețelele PSTN/ISDN și, dacă da, cum se realizează interconectarea;
- care sunt serviciile de telefonie furnizate - de exemplu, dacă se pot realiza apeluri exclusiv între utilizatorii unei rețele, dacă se pot realiza și/sau recepționa apeluri către/de la utilizatorii unei rețele de tip PSTN/ISDN, dacă se pot efectua apeluri către 112 etc.;
- modalitatea în care este furnizat și tarifat fiecare serviciu furnizat – gratuit, la pachet cu serviciul de acces la internet, contra cost, separat de celelalte servicii furnizate etc.;
- numerotația utilizată pentru fiecare dintre serviciile furnizate și cum au fost alocate.

calității având posibilitatea de a pune această facilitate la dispoziția abonaților în caz contrar incumbându-le obligația de informare.

Cu toate acestea, în orizontul de timp aferent prezentei analize de piață urmare a transpunerii în legislația națională a modificărilor aduse art. 26 și 30 din Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile de comunicații electronice (Directiva privind serviciul universal) prin Directiva 2009/136/CE a Parlamentului European și a Consiliului toți furnizorii care atribuie numere de telefon utilizatorilor finali vor avea obligația de a asigura accesul la numărul unic pentru apeluri de urgență 112, respectiv de a asigura portabilitatea numerelor. În aceste condiții eventualele diferențe care ar putea exista în prezent între serviciile de comunicații de voce asigurate de furnizorii de servicii de tip VoIP și serviciile de telefonie se vor estompa.

Furnizorul unui serviciu de tip VoIP fără gestiunea calității deține un nivel minim de control și, în consecință, nu poate asigura un nivel de calitate a serviciilor constant. Angajamentele privind calitatea serviciului asumate de furnizor sunt condiționate suplimentar de caracteristicile rețelei de acces puse la dispoziție, de lărgimea de bandă a conexiunii și de profilul de trafic IP al celorlalte servicii furnizate pe respectiva conexiune.

De asemenea, serviciile din categoria VoIP fără gestiunea calității sunt servicii de tip nomadic, ce permit abonatului conectarea la un alt punct terminal al rețelei și utilizarea serviciului fără a fi necesară informarea furnizorului serviciului. Această categorie de servicii este cunoscută sub denumirea de servicii de voce peste protocol internet (Voice over Internet), având în vedere că rutarea apelului se realizează pe baza serviciilor de acces la internet. În plus, este important de menționat faptul că la sfârșitul anului 2010 peste 99% dintre conexiunile de acces la internet din România erau de cel puțin 2Mbps, ceea ce ar putea avea un impact semnificativ asupra furnizării serviciilor de comunicații de voce de tip VoIP a căror calitate nu este gestionată de furnizor destinate publicului.

c. Servicii de tip VoIP a căror calitate nu este gestionată de furnizor, fără numerotație geografică sau independentă de locație alocată („unmanaged” VoIP - VoIP „fără gestiunea calității”, fără numerotație) (de exemplu, Yahoo Messenger, Skype, Nimbuzz, Fring etc.)

În general, comunicațiile de voce au loc prin intermediul unor aplicații speciale instalate pe un calculator echipat cu căști sau boxe și microfon, astfel încât utilizatorii finali să poată comunica cu alți utilizatori care dețin echipamente și utilizează aplicații similare, prin intermediul internetului. Utilizarea serviciului este, în general gratuită (în sensul că utilizatorul final plătește numai pentru accesul la internet), dar nu există posibilitatea de a recepționa apeluri de la utilizatorii unei rețele de tip PSTN/ISDN/GSM/IP sau de a efectua apeluri către numărul unic pentru apeluri de urgență 112. Caracteristicile serviciului nu determină clasificarea acestuia ca un substitut real pentru telefonia tradițională la puncte fixe. În plus, nefiind alocată numerotație pentru utilizarea acestor servicii, nu există un serviciu de terminare astfel cum a fost definit în contextul prezentei analize de piață.

În continuare, Autoritatea va analiza serviciile de terminare aferente serviciilor de tip VoIP care au alocată numerotație geografică sau independentă de locație pentru a stabili dacă sunt parte integrantă din piața relevantă a produsului sau dacă, din punct de vedere al substituibilității cererii și ofertei, al caracteristicilor funcționale și de preț, fac parte dintr-o piață distinctă.

Analiza de substituibilitate a cererii pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiei VoIP și serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiei PSTN/ISDN trebuie să ia în considerare dacă un furnizor care achiziționează, la nivelul pieței de gros, servicii de terminare pentru a oferi, la nivelul pieței cu amănuntul, servicii de apeluri abonaților proprii, ar folosi drept substitut un serviciu de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiei VoIP, ca urmare a unei creșteri cu 5-10% a tarifelor percepute de un furnizor monopolist ipotetic pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe prin intermediul tehnologiei PSTN/ISDN.

Este evident că singura constrângere tarifară care ar putea fi exercitată asupra furnizorului serviciului de terminare ar fi o constrângere indirectă, determinată de cererea de la nivelul pieței cu amănuntul. De fapt, în cazul în care furnizorul serviciului de terminare ar crește tariful acestui serviciu, este rațional ca utilizatorul final care primește apelul să decidă să schimbe tipul de rețea folosit în favoarea unei rețele care utilizează tehnologia VoIP numai în cazul în care are loc o creștere a costurilor suportate pentru primirea apelurilor. Întrucât, în sistemul de tarifare actual, rata de terminare este plătită integral de către apelant, fiind inclusă în tariful cu amănuntul, destinatarul apelului nu plătește nimic și, în consecință, nu are niciun stimulent pentru a schimba tipul de rețea. Prin urmare, nu au fost identificate constrângeri indirecte care să acționeze asupra stabilirii tarifului aferent serviciului de terminare.

Totuși, în practică, utilizarea atât a tehnologiei PSTN/ISDN, cât și a tehnologiei VoIP au același scop: asigurarea conectivității utilizatorilor finali. În acest scop, furnizorii de servicii de telefonie sunt, practic, obligați să achiziționeze servicii de terminare către toate destinațiile cărora le-au fost atribuite numere geografice sau independente de locație în vederea stabilirii conectivității între abonații proprii și cei din toate celelalte rețele publice de telefonie la puncte fixe. Deoarece apelantul determină rețeaua de terminare a apelului prin selectarea numărului de telefon corespunzător apelatului, în ambele cazuri nu există alternativă pentru furnizorul de telefonie al apelantului, care acționează în calitate de cerere la nivelul pieței de gros, cumpărând serviciul de terminare de la furnizorul căruia îi este asignat numărul apelat.

De asemenea, modalitatea de finalizare a apelurilor, respectiv punctul terminal al apelului (dacă într-adevăr se termină în rețeaua operatorului sau apelurile sunt tranzitate prin rețeaua publică de internet), nu este vizibilă pentru operatorul care solicită serviciul de terminare, date fiind circumstanțele tehnologice existente. În mod concret, realizarea conversiei pachetelor de date ce se transmit în format standard H.323 prin rețele IP de la sursă la destinație în semnal vocal și a semnalizării se face prin intermediul echipamentelor „gateway” la nivelul rețelei de acces, și, prin urmare, nu este detectabilă pentru operatorul care achiziționează serviciul de terminare. De asemenea, este important de menționat că tehnologia utilizată pentru terminarea apelurilor depinde de opțiunea apelatului în ceea ce privește alegerea rețelei de acces mai mult decât de aspectele financiare, fiind, prin urmare, lipsită de relevanță pentru apelant. Având în vedere că rețeaua de acces a apelatului este diferită de cea a apelantului, operatorul care achiziționează servicii de terminare nu poate influența aceste alegeri.

În afară de funcționalitatea identică a serviciului de terminare prin intermediul tehnologiei VoIP, pe de o parte, și a serviciului de terminare clasic pe de altă, și condițiile de achiziție a serviciilor, indică faptul că serviciile analizate fac parte din aceeași piață. În plus, numerotația geografică sau independentă de locație alocată furnizorilor de servicii de telefonie la puncte fixe este utilizată pentru toată gama de servicii de telefonie la puncte fixe, independent de tehnologia de acces implementată (aceeași plajă de numerotație poate fi utilizată de către un furnizor atât pentru serviciile de telefonie PSTN/ISDN, cât și pentru serviciile de tip VoIP furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua publică de internet), ceea ce accentuează faptul că serviciile de terminare analizate sunt nediferențiable pentru utilizatorul final și, respectiv, pentru operatorul care achiziționează servicii de terminare la nivelul pieței de gros.

Astfel, din punctul de vedere al cererii, serviciile de terminare prin intermediul tehnologiei VoIP, indiferent de modalitatea de finalizare a apelurilor, sunt similare serviciilor de terminare prin intermediul tehnologiei PSTN/ISDN.

În ceea ce privește oferta, operatorul în rețeaua căruia este implementată numerotația geografică sau independentă de locație este singurul operator capabil să furnizeze servicii de terminare. Este evident că acest operator ar trebui să ofere servicii independent de tehnologia utilizată.

În concluzie, **serviciile de terminare prin intermediul tehnologiei VoIP a căror calitate este gestionată sau negestionată, cu numerotație geografică sau independentă de locație alocată, fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare prin intermediul tehnologiei PSTN/ISDN.**

3.2.7.3. Analiza oportunității includerii în piață a serviciilor de terminare a apelurilor furnizate la puncte fixe de către operatorii de rețele publice de telefonie la puncte mobile

În ultimii ani au apărut alternative atractive la utilizarea serviciilor de telefonie tradiționale la puncte fixe prin dezvoltarea de noi soluții tehnologice de către operatorii de rețele publice mobile.

Astfel, S.C. Vodafone Romania S.A.¹⁹ și S.C. Orange România S.A.²⁰ începând cu anul 2007, iar S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A.²¹ și S.C. RCS & RDS S.A.²² din anul 2009 oferă servicii de telefonie la puncte fixe care se bazează pe utilizarea exclusiv a rețelei publice mobile, fără să combine utilizarea rețelei publice mobile cu o conexiune de tip Wi-Fi/ADSL pentru apelurile efectuate/primate într-o zonă limitată, clar definită (de exemplu, zona „acasă”), cum se întâmplă în cazul soluțiilor clasice convergente fix-mobil. În cazul acestor soluții, se oferă posibilitatea efectuării de apeluri utilizând un terminal fix, la tarife reduse către/dinspre rețele publice fixe, într-o arie limitată.

Analiza piețelor relevante cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de acces și serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe²³ a dus la concluzia că serviciile de acces la puncte fixe, de tip „homezone”, furnizate de operatorii rețelelor de telefonie mobilă (pentru care procedura de „hand-over” nu este posibilă) fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de acces furnizate la puncte fixe prin intermediul unei linii analogice sau al unei linii de tip ISDN. Caracteristica principală a acestor servicii este aceea că nu asigură posibilitatea de „hand-over” („predare” a gestiunii apelului la trecerea de la o celulă la alta), ci permite o mobilitate limitată (la trecerea din zona „acasă”/„birou” în aria de acoperire a rețelei mobile)²⁴, în sensul că un apel (primit sau efectuat) în zona de acoperire „acasă”/„birou”, asociată numărului asignat, nu este întrerupt dacă abonatul iese din această zonă. Practic, este permisă o anumită „pseudo-mobilitate” pentru a nu produce disconfort utilizatorului, în sensul întreruperii apelului din cauza ieșirii din aria de acoperire. Mai mult, utilizarea unor numere geografice sau independente de locație alocate de către ANCOM pentru serviciile de telefonie la puncte fixe, precum și nivelul tarifelor practicate (considerabil mai mici decât tarifele serviciilor de telefonie la puncte mobile și similare cu tarifele serviciilor de telefonie la puncte fixe) sunt indicii suplimentare, dar subsecvente, care susțin caracterul de servicii de telefonie furnizate la puncte fixe. Prin urmare, serviciile de apeluri furnizate prin intermediul serviciilor de acces la puncte fixe de tip „homezone” oferite de operatorii de rețele publice mobile și apelurile furnizate prin intermediul unei conexiuni de tip PSTN/ISDN fac parte din aceeași piață relevantă.

Serviciile de telefonie la puncte fixe oferite de operatorii rețelelor publice de telefonie mobilă la nivelul pieței cu amănuntul implică furnizarea la nivelul pieței de gros a serviciilor de terminare a apelurilor provenite din alte rețele publice de telefonie. Astfel, în mod corespunzător, **serviciile de terminare a apelurilor oferite de operatorii rețelelor publice de telefonie mobilă pentru a furniza servicii de apeluri la puncte fixe (pentru care nu este disponibilă procedura de „hand-over”) la nivelul pieței cu amănuntul sunt incluse în piața relevantă a produsului.**

3.2.7.4. Analiza oportunității includerii în piață a serviciilor de terminare a apelurilor la numerotația geografică sau independentă de locație corespunzătoare serviciilor furnizate de către operatorii mobili prin utilizarea aceluiași terminal pe care este furnizat și serviciul de telefonie la puncte mobile

Serviciile furnizate de către operatorii mobili prin intermediul aceluiași terminal pe care este furnizat și serviciul de telefonie la puncte mobile pot fi clasificate în *servicii de tip „zona mea”*²⁵, pentru

¹⁹ Serviciul „Vodafone Acasă”;

²⁰ Serviciile integrate „Orange Home Pack”/„Orange Office Pack”, iar începând cu martie 2009 serviciile individuale „Orange Fix pentru acasă”/„Orange Office Fix”;

²¹ Serviciul „Cosmote Private Wire”, din octombrie 2009, un serviciu de telefonie fixa pentru companiile medii și mari;

²² Serviciul „DigiTel pe telefon fix fără fir”;

²³ A se vedea Referatul de aprobare la Decizia președintelui ANCOM nr. 995/2009.

²⁴ Condiționată în practică de utilizarea unui terminal fix wireless.

²⁵ În septembrie 2008, S.C. Vodafone Romania S.A. a lansat Vodafone Zona Mea și Vodafone Mobile Office Zone.

care zona de utilizare a numărului geografic/independent de locație asociat numărului de telefonie mobilă este predefinită, și *servicii „fără zonă predefinită”²⁶*.

În cazul ambelor tipuri de servicii utilizatorii pot să efectueze apeluri indiferent de zona în care se află, însă, în cazul serviciilor de tip „zona mea”, utilizarea numărului de fix se va putea realiza doar în zona desemnată, în afara zonei putând fi folosit numărul de mobil. Din punct de vedere comercial, dar limitat la zona definită pentru serviciile de tip „zona mea”, utilizatorii finali vor putea fi sunați la tarife similare serviciilor de telefonie la puncte fixe și vor beneficia de tarife preferențiale pentru apelurile către alte rețele publice fixe. Mai mult, la baza serviciului de tip „zona mea” stă o platformă de localizare care gestionează toate apelurile originare și terminate în zona definită de client. Fiind localizate pe platforma automată, toate apelurile inițiate și primite în zona configurată sunt taxate în funcție de numărul apelat.

Pentru ambele tipuri de servicii utilizatorul are alocate două numere (fix și mobil), numărul mobil fiind definit în toate sistemele din rețea, în timp ce numărul fix este practic un „număr virtual”, definit doar la nivelul platformei inteligente. În momentul în care un utilizator este sunat pe numărul fix, apelul este rutat din rețea (pe baza unui număr de rutare special) către platforma inteligentă, iar, în cazul serviciului de tip „zona mea”, aceasta verifică dacă abonatul este sau nu în zona definită. Dacă abonatul se află în zona definită, platforma conectează apelul pe numărul de mobil pentru ca terminalul utilizatorului să poată primi apelul și serviciul să se poată finaliza. Dacă abonatul nu se află în zona definită există trei posibilități de terminare a apelului, conform opțiunii alese de acesta: apelul este respins cu redarea unui anunț (mesaj de indisponibilitate), apelul este redirecționat către căsuța vocală sau apelul este redirecționat către numărul de mobil al abonatului (apelantul nu plătește decât tariful corespunzător apelului către numărul fix). În cazul serviciilor „fără zonă predefinită”, redirecționarea apelului se face automat către numărul de mobil asociat în vederea finalizării acestuia.

În momentul în care un utilizator este sunat pe numărul de mobil, platforma inteligentă nu este interogată (deoarece nu contează dacă abonatul se află sau nu într-o zonă predefinită de utilizare când primește un apel pe numărul de mobil), iar serviciul se finalizează în rețea ca un apel normal către un număr de mobil.

În practică, tehnologia utilizată pentru terminarea apelurilor depinde de opțiunea apelatului în ceea ce privește alegerea rețelei de acces, mai mult decât din motive financiare, și este, prin urmare, lipsită de relevanță pentru apelant. Având în vedere că rețeaua de acces a apelatului este diferită de cea a apelantului, operatorul care achiziționează servicii de terminare nu poate influența aceste alegeri.

Asigurarea conectivității utilizatorilor finali din rețeaua proprie cu utilizatorii finali din alte rețele obligă furnizorii serviciilor de telefonie să achiziționeze servicii de terminare către toate destinațiile cărora le-au fost atribuite numere geografice sau independente de locație, tehnologia adoptată de către apelat (de exemplu, tehnologia implementată la nivelul rețelei de acces) nefiind relevantă pentru operatorul care acționează în calitate de cerere pe piața serviciilor de terminare.

În plus, datorită faptului că în prezent interconectarea între rețelele furnizorilor de servicii de telefonie pentru apelurile de voce se realizează, în principal, prin intermediul protocolului SS7/PSTN, tehnologia utilizată de către rețeaua în care se termină apelurile nu este vizibilă pentru operatorul care achiziționează servicii de terminare și nici faptul că apelurile sunt rutate prin intermediul platformei inteligente către un număr de mobil asociat. De asemenea, nu există numerotație destinată exclusiv furnizării acestor servicii. Operatorii mobili asignează aceeași numerotație geografică sau independentă de locație pentru toată gama de servicii similare serviciilor de telefonie furnizate la puncte fixe. Prin urmare, din punctul de vedere al cererii, serviciile de terminare a apelurilor către numerotația geografică sau independentă de locație aferentă serviciilor furnizate de către operatorii mobili prin utilizarea aceluiași terminal pe care este furnizat și serviciul de telefonie la puncte mobile sunt similare serviciilor de terminare a apelurilor către numerele geografice, independente de locație sau numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național.

²⁶ Începând cu luna februarie 2009, S.C. Telemobil S.A. oferă abonaților proprii, contra unei sume lunare de 2,38 Euro, opțiunea de a utiliza și un număr de telefonie fixă (Fix2Fix – Opțiunea unui număr geografic pentru servicii de comunicații electronice furnizate la puncte fixe).

În ceea ce privește oferta, operatorul în rețeaua căruia este implementată numerotația geografică sau independentă de locație utilizată pentru serviciile de tip „zona mea”/„fără zonă predefinită” este singurul operator capabil să furnizeze servicii de terminare. Este evident că acest operator ar trebui să ofere aceste servicii, indiferent de tehnologia implementată în rețea.

În concluzie, **serviciile de terminare a apelurilor către numerotația geografică sau independentă de locație aferentă serviciilor furnizate de către operatorii mobili prin utilizarea aceluiași terminal pe care este furnizat și serviciul de telefonie la puncte mobile fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice, independente de locație sau numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național.**

3.2.8. Analiza necesității includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare la puncte fixe către numere geografice/numere independente de locație furnizate pentru propria activitate (servicii auto-furnizate)

Serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe într-o rețea publică de telefonie furnizate pentru propria activitate se referă la terminarea apelurilor abonaților proprii în propria rețea de telefonie.

Ținând cont de faptul că serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua unui operator nu sunt substituibile cu serviciile de terminare a apelurilor în rețeaua altui operator, Autoritatea consideră că includerea sau neinclusiunea traficului rezultat din terminarea în propria rețea a apelurilor abonaților proprii nu are niciun impact în ceea ce privește constrângerile competitive pe care le poate avea asupra unui operator care furnizează servicii de terminare în propria rețea. De asemenea, fiecare furnizor de servicii de telefonie la puncte fixe deține 100% din piața de terminare în propria rețea, independent de includerea sau excluderea serviciilor de terminare auto-furnizate.

În aceste condiții și având în vedere faptul că este lipsită de importanță o defalcare a pieței în funcție de rețeaua din care este originat și în care este terminat un apel, deoarece nu are implicații asupra argumentelor prezentate anterior, ANCOM consideră că **serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate de operatorii rețelelor publice de telefonie pentru asigurarea terminării apelurilor în propriile rețele sunt incluse în piața relevantă.**

3.2.9. Concluzii cu privire la piețele relevante ale produsului identificate de ANCOM

Pe baza criteriului substituibilității cererii și a criteriului substituibilității ofertei, ANCOM concluzionează că piața relevantă a produsului este următoarea:

Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie, care cuprinde serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe la numere geografice, numere independente de locație și numere naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național, în fiecare rețea publică de telefonie, inclusiv serviciile furnizate pentru propria activitate, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat ori de originea națională sau internațională a apelurilor, inclusiv a apelurilor furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua unui terț utilizând tehnologia VoIP.

3.3. Piața geografică relevantă

Piața geografică relevantă reprezintă zona în care sunt localizați furnizorii produselor din piața relevantă a produsului, zonă în care condițiile de concurență sunt suficient de omogene astfel încât se pot delimita arii geografice vecine urmare a unor condiții concurențiale diferite.

Dimensiunea geografică a pieței relevante în cazul serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe se analizează pornind de la aria de acoperire a rețelelor care permit furnizarea acestor servicii. Aria acoperită de o rețea reprezintă principalul criteriu de definire a pieței geografice relevante, având în vedere faptul că manifestarea concurenței este dependentă de prezența și disponibilitatea infrastructurii adecvate pentru a furniza servicii în aria respectivă.

Pornind de la întinderea rețelei și de la aria pentru care sunt acordate drepturile de furnizare a rețelelor publice de telefonie, respectiv având în vedere faptul că serviciile de terminare sunt oferite către și de către toți operatorii de rețele publice de telefonie din România, în aceleași condiții, fără a se diferenția din punctul de vedere al locației geografice, **piața geografică a serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie se definește la nivel național, iar dimensiunea geografică a fiecărei piețe relevante a produsului corespunde acoperirii geografice a rețelei fiecărui operator.**

3.4. Concluzii cu privire la piețele relevante identificate

Piețele relevante ale produsului

- *Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie. Conform datelor disponibile la data de 31.07.2011, ANCOM identifică 50 de piețe relevante ale produsului, corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie operate de următorii furnizori:*

1. Societatea Comercială „A1 Telecom Network ISP” – S.R.L.
2. Societatea Comercială „Adisam Telecom” – S.A.
3. Societatea Comercială „Advanced Business Solutions International” – S.R.L.
4. Societatea Comercială „Aeroglobal” – S.R.L.
5. Societatea Comercială „Alizee Telecom Network” – S.R.L.
6. Societatea Comercială „Aqualogic” – S.R.L.
7. Societatea Comercială „Atlas Telecom Network Romania” – S.R.L.
8. Societatea Comercială „Canal S” – S.R.L.
9. Societatea Comercială „Cellebral” – S.R.L.
10. Societatea Comercială „Cobalt IT” – S.R.L.
11. Societatea Comercială „Combridge” – S.R.L.
12. Societatea Comercială „Connet-RO” – S.R.L.
13. Societatea Comercială „Contact Telecom” – S.R.L.
14. Societatea Comercială „Cosmote Romanian Mobile Telecommunications” – S.A.
15. Societatea Comercială „Dial Telecom” – S.R.L.
16. Societatea Comercială „Digicom Systems” – S.R.L.
17. Societatea Comercială „Digital Cable Systems” – S.A.
18. Societatea Comercială „Dotro Telecom” – S.R.L.
19. Societatea Comercială „Euroweb Romania” – S.A.
20. Societatea Comercială „GBA Network Group” – S.R.L.
21. Societatea Comercială „GTS Telecom” – S.R.L.
22. Societatea Comercială „Idilis” – S.R.L.
23. Societatea Comercială „Ines Group” – S.R.L.
24. Societatea Comercială „Internet Telecom” – S.R.L.
25. Societatea Comercială „Interpoint” – S.R.L.

26. Societatea Comercială „Intersat” – S.R.L.
27. Societatea Comercială „Iristel Romania” – S.R.L.
28. Societatea Comercială „Media Sat” – S.R.L.
29. Societatea Comercială „MIBA Telecom 2002” – S.R.L.
30. Societatea Comercială „Necc Telecom Romania” – S.R.L.
31. Societatea Comercială „Net-Connect Internet” – S.R.L.
32. Societatea Comercială „Nextgen Communications” – S.R.L.
33. Societatea Comercială „Nobel Romania” – S.R.L.
34. Societatea Comercială „Orange România” – S.A.
35. Societatea Comercială „Prime Telecom” – S.R.L.
36. Societatea Comercială „Rartel” – S.A.
37. Societatea Comercială „RCS & RDS” – S.A.
38. Societatea Comercială „Real Network and Telecommunications” – S.R.L.
39. Societatea Comercială „Romtelecom” – S.A.
40. Societatea Comercială „Telcor Communications” – S.R.L.
41. Societatea Comercială „Telemax” – S.R.L.
42. Societatea Comercială „Trans Tel Services” – S.R.L.
43. Societatea Comercială „UPC Romania” – S.R.L.
44. Societatea Comercială „Vialtex Procom” – S.R.L.
45. Societatea Comercială „Vitanic RO” – S.R.L.
46. Societatea Comercială „Vodafone Romania” – S.A.
47. Societatea Comercială „Voxility” – S.R.L.
48. Societatea Comercială „Voxline Communication” – S.R.L.
49. Societatea Comercială „World Telecom Network” – S.R.L.
50. Societatea Națională de Radiocomunicații” – S.A.

Pițele identificate sunt piețe de gros, pe care pot fi impuse obligații *ex ante* în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 34/2002 privind accesul la rețelele publice de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 527/2002, cu modificările și completările ulterioare.

Pițele geografice relevante

Pițele geografice relevante sunt piețe naționale, determinate de acoperirea geografică a rețelei operate de fiecare furnizor în parte.

CAPITOLUL IV

ANALIZA SITUAȚIEI CONCURRENTIALE PE PIEȚELE RELEVANTE ALE SERVICIILOR DE TERMINARE A APELURILOR LA PUNCTE FIXE ÎN FIECARE REȚEA PUBLICĂ DE TELEFONIE ȘI DETERMINAREA EVENTUALILOR FURNIZORI CU PUTERE SEMNIFICATIVĂ PE ACESTE PIEȚE

4.1. Cadrul legal

Conform Capitolului V din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, ANCOM identifică piețele relevante din domeniul comunicațiilor electronice, iar pe piețele relevante astfel identificate efectuează periodic analize de piață în scopul determinării situației concurențiale. Dacă, în urma analizelor realizate, se constată că nu există concurență efectivă pe piețele respective, ANCOM identifică furnizorii de comunicații electronice cu putere semnificativă și impune acestora, în cazul piețelor de gros, una sau mai multe dintre obligațiile specifice prevăzute la art. 9–13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002.

Art. 33 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002 definește un furnizor de rețele sau servicii de comunicații electronice ca având putere semnificativă pe piață dacă, *„individual sau împreună cu alți asemenea furnizori, se bucură pe piața respectivă de o poziție echivalentă unei poziții dominante.”* Jurisprudența constantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene a definit conceptul de poziție dominantă ca fiind acea poziție de putere economică deținută de o întreprindere, care îi conferă puterea de a se opune menținerii unei concurențe efective pe piața relevantă, oferindu-i posibilitatea de se comporta în mod independent într-o măsură apreciabilă, față de concurenți, clienți și, în final, față de consumatorii săi²⁷. În concordanță cu jurisprudența indicată a Curții de Justiție a Uniunii Europene, art. 33 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002 dispune că prin poziție dominantă se înțelege situația în care un furnizor de rețele sau de servicii de comunicații electronice este capabil, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori.

Prin urmare, ținând cont de principiile dreptului concurenței și de Instrucțiunile CE, ANCOM analizează situația concurențială pe piețele identificate în cadrul capitolului III pentru a determina dacă există furnizori ce sunt capabili să se comporte, într-o măsură substanțială, independent de concurenți, clienți, respectiv de consumatori.

4.2. Prezentarea metodologiei analizei situației concurențiale în vederea determinării eventualilor operatori cu putere semnificativă pe piață

Serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe reprezintă serviciile ce sunt necesare a fi achiziționate de operatorii rețelelor de comunicații electronice, pe piața de gros, în vederea furnizării de servicii de apeluri pe piața cu amănuntul. Scopul achiziționării serviciilor de terminare este dat de asigurarea finalizării apelurilor către utilizatorii finali.

Este important de subliniat faptul că numai operatorul unei rețele este cel care poate asigura terminarea apelurilor către utilizatorii finali conectați la rețeaua respectivă, ceea ce determină caracterul monopolist al furnizării serviciilor de terminare a apelurilor într-o rețea publică de telefonie. Având în vedere acest aspect, în scopul analizei situației concurențiale pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe și al identificării eventualilor furnizori cu putere semnificativă ANCOM ia în considerare criteriile precum cota de piață și stabilitatea acesteia, barierele la intrarea pe piață și absența concurenților potențiali, precum și puterea de contracarare a cumpărătorilor.

²⁷ A se vedea considerentul 65 din cauza 27/76 (United Brands Company and United Brands Continental BV v. Comisia), considerentul 147 din cauza T-128/98 (Aéroports de Paris v. Comisia).

4.3. Analiza situației concurențiale pe piețele relevante identificate

4.3.1. Cota de piață și stabilitatea acesteia

Pornind de la definiția pieței relevante, după cum a fost determinată în cadrul capitolului III *Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie*, ANCOM a analizat cotele de piață deținute de furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe și stabilitatea acestora în timp.

Astfel, după cum a fost menționat anterior, piața serviciilor de terminare a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie este o piață de monopol. Acest lucru este susținut de faptul că, din punct de vedere tehnic, asigurarea conectivității între partea apelantă și partea apelată nu se poate realiza fără cooperarea operatorului în rețeaua căruia se termină apelul respectiv. Mai mult, în condițiile sistemului de tarifare conform căruia „partea apelantă plătește” fiecare piață relevantă în parte nu prezintă potențialul de a deveni piață concurențială.

Prin urmare, cota de piață a fiecărui operator care asigură terminarea la puncte fixe a apelurilor provenite din alte rețele sau din propria rețea este de 100% și nici nu este previzibil, în orizontul de timp al analizei, a se modifica. Concluziile cu privire la analiza cotei de piață și a stabilității acesteia în timp oferă un indiciu cu privire la existența puterii semnificative pe piață.

Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene subliniază faptul că o cotă de piață mai mare de 50%, în lipsa unor circumstanțe excepționale, instituie o prezumție a unei poziții dominante pe piața relevantă. În alte cuvinte, în cazul operatorilor economici cu cote de piață de peste 50%, dovada lipsei poziției dominate cade în sarcina acestora, cota de piață ridicată reprezentând în sine o prezumție de dominanță. Acest aspect a fost precizat inițial în cauza 85/76 (Hoffman-La Roche & Co. AG v. Comisia), ulterior fiind reafirmat în cauza C-42/86 (AKZO Chemie BV v. Comisia), respectiv în cauza C-497/99 P (Irish Sugar plc v. Comisia). De asemenea, existența unei poziții dominante este probabilă în cazul unei cote de piață cuprinsă între 40% și 50%, însă pentru cotele de piață de sub 40% probabilitatea existenței unei poziții dominante este mai redusă, dar nu poate fi exclusă²⁸, fiind necesare în aceste cazuri și analizarea altor factori, după cum a evidențiat Curtea de Justiție a Uniunii Europene în cauza 27/76 (United Brands Company and United Brands Continental BV v. Comisia).

În acest context, având în vedere caracterul de monopol al pieței serviciilor de terminare în fiecare rețea publică de telefonie, dar luând în considerare posibilitatea existenței unor circumstanțe excepționale, ANCOM a analizat și alte criterii pentru a proba dominanța pe piața relevantă, precum existența unor bariere ridicate și netranzitorii la intrarea pe piață sau puterea de contracarare a cumpărătorilor pentru a stabili potențiala independență comportamentală a furnizorilor.

4.3.2. Barierele la intrarea pe piață și evaluarea concurenței potențiale (absența concurenților potențiali)

Existența barierelor la intrarea pe piață constituie unul dintre factorii care determină lipsa potențialilor concurenți pe piața relevantă. Potențialii concurenți sunt operatorii care au capacitatea de a intra pe piața relevantă, extinzându-și aria geografică de furnizare a serviciilor sau adaptându-și rapid și fără investiții semnificative tehnologia cu ajutorul căreia furnizează serviciile. Existența potențialilor concurenți denotă abilitatea scăzută a furnizorilor de pe piață în a crește nejustificat tarifele, în timp ce, lipsa acestora indică existența unor bariere la intrarea pe piață.

În scopul evaluării dimensiunilor barierelor la intrarea pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, ANCOM are în vedere imposibilitatea tehnică de a termina

²⁸ În cauza 85/76 (Hoffman-La Roche & Co. AG v. Comisia) întreprinderea Hoffman-La Roche AG a fost desemnată ca având poziție dominată pe piața anumitor vitamine, în condițiile în care cotele de piață variau între 40% și 45%. De asemenea, în cauza C-250/92 (Gøttrup-Klim e.a. Grovwareforening v. Dansk Landbrugs Grovvareselskab AmbA), Curtea de Justiție a Uniunii Europene a evidențiat faptul că Dansk Landbrugs Grovvareselskab AmbA, cu o cotă de 36% pe piața îngrășămintelor chimice și de 32% pe piața produselor fitosanitare, poate fi considerată, în strânsă legătură cu puterea și numărul competitorilor de pe piață, ca având poziție dominantă.

un apel către un anumit număr de telefon la un alt punct fix decât cel căruia îi corespunde numărul apelat sau în altă rețea decât aceea controlată de operatorul de telefonie al persoanei apelate. Prin urmare, intrarea unor concurenți pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua fiecărui furnizor este prevenită de existența unor bariere insurmontabile. Prin urmare, furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe nu concurează cu niciun alt potențial furnizor, fiind imposibilă apariția unei alte oferte privind serviciile de terminare în propriile rețele.

4.3.3. Puterea de contracarare a cumpărătorilor

Considerând elementele menționate anterior, și anume lipsa substituibilității la nivelul cererii și ofertei pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, respectiv caracterul monopolist al pieței de terminare în fiecare rețea publică de telefonie, singura modalitate de constrângere a furnizorilor unor astfel de servicii este reprezentată de puterea de contracarare a cumpărătorilor. Astfel, în cele ce urmează, ANCOM analizează măsura în care puterea de contracarare a cumpărătorilor se manifestă și limitează tendința operatorilor de a crește tarifele de terminare peste nivelul celor competitive.

Pentru ca puterea de contracarare a unui cumpărător să se poată manifesta, anumite condiții trebuie, în general, îndeplinite. Printre acestea se numără:

1. volumul de servicii de terminare achiziționate de la furnizor să fie ridicat, inclusiv în comparație cu volumul achiziționat de către alți utilizatori;
2. costurile implicate de migrarea către surse alternative să fie reduse;
3. existența posibilității cumpărătorului de a furniza el însuși serviciile pentru propria activitate (auto-furnizare).

Dacă una sau mai multe dintre condițiile de mai sus sunt îndeplinite, atunci Autoritatea are în vedere intensitatea cu care se manifestă puterea de contracarare. Prin urmare, în condițiile în care furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe în propriile rețele de telefonie dețin suficientă putere de piață pentru a putea crește, în mod profitabil, tarifele peste nivelul competitiv, atunci intervenția ANCOM este necesară pentru a preveni efectele negative pe care un astfel de comportament le-ar avea pe piața de gros și, implicit, pe cea cu amănuntul. În caz contrar, reglementarea nu este necesară, furnizorii de servicii de terminare neputând să acționeze independent de consumatorii săi.

4.3.3.1. Considerații generale cu privire la puterea de contracarare a cumpărătorilor

Puterea de contracarare se referă la posibilitatea cumpărătorilor de servicii de terminare de a purta negocieri cu potențialii furnizori asupra tarifelor solicitate, obținând rezultate asemănătoare cu cele de pe o piață competitivă. Puterea de negociere depinde de o serie de factori precum importanța comercială pe care o are cumpărătorul respectiv pentru furnizor, dimensiunea acestuia, capacitatea de a migra către surse alternative, gradul de concentrare al cumpărătorilor, rolul calității serviciului în cauză.

Simpla existență a puterii de contracarare a cumpărătorilor nu este *per se* suficientă pentru a determina piața relevantă, în orizontul de timp al analizei, să tindă către o piață concurențială. Intensitatea cu care puterea de contracarare se manifestă este cea care determină necesitatea reglementării tarifelor corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe.

Pentru a analiza existența puterii de contracarare și intensitatea de manifestare a acesteia, Autoritatea trebuie să pornească de la identificarea factorilor determinanți în stabilirea tarifelor serviciilor de terminare, care ar putea oferi indicii despre comportamentul potențial al furnizorilor în cauză. Principalii factori pe care ANCOM îi are în vedere sunt: posibilitatea pe care o are furnizorul de a discrimina între tarifele de terminare percepute diverșilor operatori ca urmare a unor avantaje concurențiale pe care le deține (numărul de abonați, mărimea rețelei), diferențele de costuri între

furnizori, diferențele de volum de trafic realizat, diferențele dintre veniturile obținute în urma furnizării serviciilor de terminare, elasticitatea cererii la modificarea tarifelor pe piața cu amănuntul. Cu cât diferențele de venituri, costuri sau volum de trafic sunt mai mari între furnizori, cu atât aceștia pot exploata situația dată, discrimina între cumpărători, mizând pe puterea scăzută de contracarare a unora dintre ei. Spre exemplu, furnizorul în cauză poate solicita tarife de terminare mai ridicate pentru apelurile provenite din rețelele altor operatori, care aduc venituri scăzute din terminare sau cu care volumul de trafic schimbat este scăzut. Aceștia din urmă au o posibilitate redusă de a influența comportamentul descris mai sus, aflându-se într-o poziție care nu le permite exercitarea puterii de negociere față de furnizorul respectiv. În ceea ce privește elasticitatea cererii pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe, cu cât aceasta este mai ridicată, cu atât puterea de contracarare are un impact mai mare. Însă, după cum s-a menționat în contextul capitolelor anterioare, elasticitatea cererii la preț pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe este scăzută din cauza posibilităților limitate de substituibilitate.

La nivelul pieței de gros a serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, puterea de contracarare a unui furnizor, care acționează în calitate de cumpărător, se poate manifesta prin:

- refuzul de a negocia și de a încheia un acord de interconectare cu un alt operator sau încetarea furnizării serviciilor de interconectare;
- refuzul de a achiziționa servicii de terminare de la un anumit operator, în condițiile în care el continuă să ofere servicii de terminare în propria rețea;
- tergiversarea procesului de negociere;
- condiționarea achiziționării serviciului de terminare de achiziționarea unor servicii auxiliare;
- refuzul de a plăti (total sau parțial) serviciile de terminare la quantumul solicitat;
- creșterea tarifelor pentru terminarea în propria rețea în relația cu un anumit operator;
- creșterea tarifelor cu amănuntul pentru apelurile efectuate de către utilizatorii finali către rețeaua operatorului care furnizează serviciile de terminare;
- apelarea la soluții alternative, cum ar fi interconectarea indirectă prin intermediul unui operator terț.

Toate aceste aspecte trebuie luate în calcul, atât din punct de vedere al probabilității de manifestare (măsura în care furnizorul se va comporta independent de cumpărătorii săi în perioada de timp acoperită de analiză), cât și din punct de vedere al eficacității (răspunsul furnizorului la acțiunile cumpărătorilor este renunțarea la comportamentul vizat). Mai mult, pentru ca puterea de contracarare să se manifeste, amenințarea din partea cumpărătorilor trebuie să fie credibilă, în sensul că este în avantajul acestora să adopte comportamentul corespunzător. Spre exemplu, dacă un furnizor alternativ decide să crească tarifele de terminare în propria rețea pentru a contracara comportamentul altui furnizor, această creștere determinând scăderea traficului și, ca o consecință, diminuarea veniturilor, în relație directă cu dimensiunile rețelei operate și elasticitatea cererii la preț, atunci este foarte probabil ca acesta să acționeze în detrimentul propriei activități. O amenințare cu un astfel de comportament este puțin credibilă.

În ceea ce privește refuzul de a încheia un acord de interconectare cu un alt operator sau refuzul de a mai furniza servicii de interconectare, aceste posibilități sunt excluse pentru toți operatorii desemnați cu putere semnificativă pe piețele serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în propriile rețele. Mai mult, având în vedere obligația de nediscriminare, aceștia nu pot solicita tarife specifice în funcție de operatorul cu care se interconectează pentru terminarea apelurilor în rețelele lor.

Până la data de 31.12.2010, 76%²⁹ din operatorii alternativi care au încheiat contracte de interconectare cu S.C. Romtelecom S.A. erau interconectați direct cu acesta, restul fiind interconectați indirect prin intermediul unui alt operator.

Teoretic, un operator care deține o bază importantă de clienți ar putea fi împiedicat să își utilizeze puterea de piață în scopul practicării unor tarife mari de terminare în condițiile în care ar exista posibilitatea cumpărătorilor de a achiziționa servicii-substitut, cum ar fi serviciile de interconectare indirectă (care presupun achiziționarea „la pachet”, de la un singur operator, a unui serviciu de tranzit prin intermediul rețelei aceluși operator și a unuiu de terminare în rețeaua de destinație a apelului). Din punct de vedere tehnic, serviciile de interconectare directă în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică fixă de telefonie sunt substituibile cu serviciile de interconectare indirectă, în condițiile păstrării calității apelurilor. Cu toate acestea, serviciile de interconectare indirectă nu pot fi considerate în România ca un substitut al serviciilor de terminare. Acest lucru este o consecință a faptului că, în practică, operatorii alternativi care doresc interconectarea indirectă trebuie să încheie contracte de interconectare atât cu operatorul care efectuează tranzitul, cât și cu cel în rețeaua căruia se termină apelurile. În acest fel, tarifarea serviciilor de terminare se face nemijlocit, situația fiind echivalentă, din acest punct de vedere, cu cea a interconectării directe.

În concluzie, refuzul încheierii acordurilor de interconectare sau refuzul furnizării acestei categorii de servicii, din punct de vedere al puterii de contracarare a cumpărătorilor de servicii de terminare pe piața de gros, nu exercită vreo constrângere asupra stabilirii cuantumului tarifelor de terminare deoarece, pe de o parte, interconectarea este reglementată de către Autoritate și, pe de altă parte, chiar dacă nu ar fi, nu există *de facto* substitute pentru serviciile de terminare (cum ar putea fi serviciile de interconectare indirectă, spre exemplu).

În ceea ce privește întârzierea sau tergiversarea procesului de negociere ca modalitate de contracarare a puterii vânzătorilor de servicii de terminare, aceasta nu poate fi eficientă datorită transparenței privind modul de negociere. Mai mult, operatorii alternativi nu înregistrează dificultăți majore în procesele de negociere, după cum au menționat în răspunsurile la chestionarele transmise către ANCOM. Dintre toți respondenții numai 2 au menționat tergiversarea negocierilor ca fiind un impediment în implementarea acordurilor de interconectare, 2 s-au referit la comunicarea anevoioasă, câțiva au considerat tarifele solicitate pentru serviciile auxiliare prea mari, iar restul nu au raportat niciun fel de dificultăți legate de acordurile de interconectare sau actele adiționale încheiate cu un operator al unei rețele publice de telefonie fixă.

Cu privire la apelarea la surse alternative, majoritatea operatorilor de pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe din România consideră că nu există alternative la achiziționarea serviciilor de terminare într-o anumită rețea publică de telefonie. Astfel, întrebați dacă consideră că există servicii alternative pe piață, 67% dintre aceștia au răspuns că nu, 18% au spus ca interconectarea indirectă ar putea fi o soluție, deși unii operatori nu o consideră eficientă din cauza costurilor ridicate, 8% au considerat tehnologiile de tip VoIP ca un potențial substitut, dar au menționat că nu sunt sigure și stabile la momentul actual. O altă posibilitate menționată de un operator a fost tranzitul în cascadă (servicii ce includ atât tranzitul, cât și terminarea în alte rețele, fără a fi necesară încheierea unor acorduri separate cu fiecare operator în parte), în timp ce alt operator a menționat realizarea unei platforme de interconectare comune care să gestioneze terminarea apelurilor (de exemplu, Arbinet, la nivel internațional). Prin urmare, opinia preliminară a Autorității este că în perioada acoperită de prezenta analiză de piață există o probabilitate redusă ca progresele tehnologice să determine substituibilitatea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie cu soluțiile alternative menționate de operatori, de natură a exercita constrângeri asupra tarifelor percepute pentru serviciul de terminare.

²⁹ Conform răspunsurilor trimise de către operatorii de telefonie fixă la chestionarele realizate de către ANCOM în vederea revizuirii pieței serviciilor de telefonie la puncte fixe.

Restul formelor de manifestare a puterii de contracarare a cumpărătorilor sunt analizate în cele ce urmează, avându-se în vedere următoarea structură:

a) analiza puterii de contracarare pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua S.C. Romtelecom S.A.;

b) analiza puterii de contracarare pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele furnizorilor alternativi.

Abordarea ține cont de structura pieței serviciilor de terminare din România, din punct de vedere al mărimii rețelelor și al importanței furnizorilor care acționează pe această piață în calitate de cerere și ofertă.

4.3.3.2. Analiza puterii de contracarare în relațiile cu S.C. Romtelecom S.A. în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor în rețeaua acesteia

În cele ce urmează ANCOM analizează în ce măsură agenții economici care achiziționează servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. își manifestă puterea de contracarare, reprezentând un factor descurajant în comportarea acesteia independent față de clienți, competitori și consumatori.

S.C. Romtelecom S.A. este cel mai mare furnizor de servicii de telefonie la puncte fixe la nivel cu amănuntul, iar tarifele pentru serviciile de terminare în rețeaua acestui operator au fost reglementate începând cu anul 2003. Din acest motiv, examinarea comportamentului său de negociere a tarifelor de terminare nu ar putea furniza informații relevante. Cu toate acestea, ANCOM va cerceta dacă există modalități/instrumente alternative viabile prin intermediul cărora operatorii alternativi ar putea contracara puterea de piață a S.C. Romtelecom S.A., în condițiile în care puterea de negociere a acestuia nu ar fi limitată de existența unor măsuri de reglementare *ex ante* (abordarea de tip „Greenfield”).

Pe piața cu amănuntul, abonații proprii pot exercita constrângeri asupra operatorului fost monopolist în condițiile în care negociază cu acesta tariful serviciilor de terminare la un nivel mai scăzut, astfel încât, potrivit principiului „*partea apelantă plătește*”, cei ce apelează abonații S.C. Romtelecom S.A. să beneficieze de o reducere a tarifului per total. Deși această situație ar putea apărea în mod teoretic, ANCOM consideră că, în practică, acest tip de situație este irealizabil deoarece:

- puterea de negociere a unui cumpărător de pe piața cu amănuntul care dorește să negocieze cu succes un tarif mai mic pentru apelurile primite (prin urmare, implicit un tarif de terminare mai mic) este determinată de volumul mare de trafic pe care cumpărătorul în cauză îl generează în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. Deși, în România, există cumpărători de servicii de terminare care ar avea putere de negociere, posibilitate dată de volumul de servicii achiziționate, un tarif negociat mai mic nu aduce beneficii decât în măsura în care îi implică și pe apelanți, cei care suportă costurile ocazionate de efectuarea apelului;
- chiar dacă negocierea se încheie cu succes, tariful de terminare mai mic plătit de partea apelantă nu aduce un beneficiu direct utilizatorilor finali care au purtat negocierea dacă acest tarif redus nu se reflectă și în prețul cu amănuntul al apelurilor originare către aceștia. Acest lucru presupune ca operatorii să stabilească între ei tarife de terminare mai mici, conform principiului reciprocității. Din moment ce nici S.C. Romtelecom S.A., nici abonații săi, nu pot influența structura de tarifare la nivel cu amănuntul a celuilalt operator, interesul pentru o astfel de reducere este minimal de partea ambelor părți;
- presupunând că și celălalt operator ar accepta să reducă tarifele la rândul său pentru terminarea în rețeaua proprie, atunci, în condițiile în care reducerea tarifelor este reflectată și la nivelul pieței cu amănuntul, recuperarea costurilor devine dificilă.

Mai mult, toate argumentele menționate până acum au avut în vedere o potențială reducere a tarifelor serviciilor de terminare în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. Prin Decizia președintelui ANRCTI nr.

644/2008, Autoritatea a reglementat nivelul maxim al tarifelor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe în rețeaua fostului operator monopolist, iar stabilirea acestui plafon tarifar a avut la bază un model de calculație a costurilor unui operator ipotetic eficient. Prin urmare, este extrem de puțin probabil ca S.C. Romtelecom S.A. să-și permită o diminuare a tarifelor sub plafonul reglementat, fără a suferi o reducere semnificativă a veniturilor.

În ceea ce privește piața de gros, furnizorii alternativi ar putea contracara comportamentul, presupus independent, față de clienți, competitori și consumatori al S.C. Romtelecom S.A. prin:

a) refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor furnizate de S.C. Romtelecom S.A.;

b) creșterea tarifelor de terminare în propriile rețele;

c) creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul pentru apelurile către rețeaua S.C. Romtelecom S.A.

Este important de menționat că, în cadrul analizei puterii de contracarare a cumpărătorilor pe piața de gros, se pornește de la premisa inexistenței reglementării *ex ante* în vigoare pentru toți furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe. Dacă, în urma unui astfel de raționament se ajunge la concluzia că puterea de contracarare fie este minimală, fie inexistentă, atunci se justifică necesitatea reglementării.

a) *Refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor în rețeaua S.C. Romtelecom S.A.*

În ceea ce privește opțiunea de a refuza achiziționarea serviciilor de terminare de la operatorul fost monopolist, trebuie analizat dacă un operator alternativ al unei rețele publice de telefonie fixă sau mobilă poate să-și exercite această opțiune, astfel încât să reprezinte o presiune asupra S.C. Romtelecom S.A. Pentru ca această presiune să fie credibilă, efectele refuzului de achiziționare ar trebui cel puțin să compenseze efectele negative generate de lipsa interconectării cu rețeaua fostului monopolist.

La nivelul național, din rețeaua S.C. Romtelecom S.A. se originează cel mai mare volum de trafic, în același timp rețeaua sa având cea mai mare acoperire geografică. În aceste condiții, decizia unui operator alternativ de a nu mai cumpăra servicii de terminare de la S.C. Romtelecom S.A. ar avea drept consecință atragerea unor puternice nemulțumiri din partea abonaților proprii, care nu vor mai putea apela majoritatea utilizatorilor conectați la o rețea fixă de telefonie. Abonații se pot îndrepta fie către alt operator alternativ, fie către S.C. Romtelecom S.A. Prin urmare, este în beneficiul operatorilor alternativi să nu refuze sau să nu amâne achiziționarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe de la acesta. Mai mult, nu există dovezi concrete care să confirme că operatorii alternativi nu ar dori interconectarea cu rețeaua fostului monopolist în vederea terminării apelurilor la puncte fixe.

Pe de altă parte, în conformitate cu legislația în vigoare, operatorii au obligativitatea de a negocia acorduri de interconectare în vederea furnizării de servicii de comunicații electronice destinate publicului, inclusiv a serviciilor de comunicații electronice accesibile utilizatorilor prin intermediul unei alte rețele publice de comunicații interconectate cu rețeaua oricăreia dintre părți. În acest sens ANCOM poate constata, fie în cadrul unui litigiu, fie în limitele competențelor sale de a veghea la respectarea legislației în domeniu, că cel puțin una dintre părți nu și-a respectat obligația de negociere cu bună credință.

De asemenea, cu titlu de excepție, atunci când constată, în funcție de circumstanțele de fapt, că există dificultăți importante în vederea asigurării conectivității între utilizatorii finali și a interoperabilității serviciilor ANCOM poate impune în sarcina operatorilor care controlează accesul la utilizatorii finali obligația de a asigura interconectarea rețelelor acestora, independent de obligațiile specifice impuse în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piață. În acest sens, în anul 2007 Autoritatea a luat o serie de măsuri³⁰.

³⁰ În acest context menționăm cazul S.C. RCS & RDS S.A., în sarcina căreia ANCOM a impus anumite obligații referitoare la interconectarea cu rețeaua operată de către aceasta în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor prin Decizia președintelui ANRCTI nr. 2849/2007, în temeiul dispozițiilor art. 5 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002.

Existența sau perspectiva impunerii unor obligații legale precum cele menționate mai sus diminuează semnificativ credibilitatea unei amenințări cu refuzul de a cumpăra servicii de terminare în rețeaua S.C. Romtelecom S.A., astfel că este foarte puțin probabil ca un operator să poată exercita în acest mod constrângeri reale asupra comportamentului acesteia.

În concluzie, refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. nu constituie din partea niciunui furnizor alternativ o presiune suficientă asupra furnizorului fost monopolist în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în propria rețea publică de telefonie, care să se materializeze într-o putere de contracarare a comportamentului S.C. Romtelecom S.A. De asemenea, pentru orice alt operator alternativ refuzul sau amânarea achiziționării de servicii de terminare de la fostul monopolist nu este o opțiune valabilă, fiind mai degrabă un dezavantaj din perspectiva lipsei conectivității cu cel mai mare operator de pe piață.

b) *Creșterea tarifelor de terminare în propriile rețele*

Având în vedere cota de piață de 100% deținută de S.C. Romtelecom S.A. pentru serviciile de terminare a apelurilor în propria rețea de telefonie, tarifele percepute pentru furnizarea acestor servicii ar putea fi stabilite la un nivel excesiv. În contrapartidă, operatorii alternativi de telefonie la puncte fixe sau la puncte mobile ar putea aplica un tarif asemănător pentru apelurile originare în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. și terminate în rețelele lor. În ceea ce-i privește pe operatorii de telefonie la puncte mobile, conform unei abordări de tipul „*Greenfield*” modificată³¹, aceștia nu pot fi în situația de a răspunde la o creștere a tarifelor de terminate în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. cu o creștere a tarifelor de terminare în propriile rețele, deoarece, în cazul în care un operator de telefonie mobilă este sub incidența reglementării *ex ante*, posibilitatea sa de a crește tarifele pentru serviciile de terminare este practic inexistentă.

Mai mult, având în vedere că în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. este conectată majoritatea abonaților serviciilor de telefonie la puncte fixe, S.C. Romtelecom S.A. ar putea să refuze achiziționarea de servicii de terminare în rețelele operatorilor care adoptă o astfel de strategie. Ca o reacție în lanț, operatorii alternativi în cauză ar putea refuza la rândul lor achiziționarea serviciilor de terminare în rețeaua fostului monopolist, deși o astfel de acțiune, după cum a fost menționat anterior, ar avea puternice efecte negative asupra propriilor activități economice (migrarea abonaților către un alt operator capabil să ofere nivelul de conectivitate necesar). De asemenea, din punct de vedere al veniturilor, o creștere a tarifelor percepute pentru serviciile de terminare de către S.C. Romtelecom S.A. ar avea un impact mai ridicat asupra operatorilor alternativi (și implicit asupra abonaților acestora), urmare a volumului ridicat de trafic terminat în rețeaua fostului monopolist, decât o creștere a tarifelor percepute pentru serviciile de terminare de către furnizorii alternativi asupra veniturilor S.C. Romtelecom S.A., urmare a discrepanței mari între volumele serviciilor de terminare achiziționate de S.C. Romtelecom S.A., pe de o parte, și restul operatorilor, pe de altă parte.

c) *Creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul pentru apelurile către rețeaua S.C. Romtelecom S.A.*

O altă variantă a manifestării puterii de contracarare a cumpărătorilor ar putea fi cea de creștere a tarifelor pe piața cu amănuntul, acest lucru având ca efect o creștere a tarifelor percepute abonaților proprii pentru apelurile către rețeaua S.C. Romtelecom S.A. În aceste condiții, abonații fie vor renunța la apelurile către abonații S.C. Romtelecom S.A., fie vor efectua apeluri la tarife mai mari către majoritatea abonaților serviciilor de telefonie la puncte fixe, care sunt conectați în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. Cu toate acestea, pe termen mediu și lung, această soluție creează dezavantaje pentru abonați, iar reacția previzibilă este de renunțare la serviciile oferite de operatorul respectiv și achiziționarea acestora fie de la

³¹ „O abordare de tip *Greenfield* modificată ia în considerare reglementările care au fost impuse fără legătură cu SMP [puterea semnificativă pe piață, n.n.] și a celor impuse în legătură cu SMP pe piețe care nu intră în componența lanțului valoric supus analizei”, se arată în lucrarea „A Review of certain markets included in the Commission’s Recommendation on Relevant Markets subject to *ex ante* Regulation. An independent report”, Martin Cave, Ulrich Stumpf, Tommaso Valetti, Iulie 2006, pag.4.

fostul monopolist, fie de la un alt furnizor alternativ ce percepe tarife cu amănuntul mai scăzute. Prin urmare, creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul ar prejudicia, în primul rând, abonații proprii.

Prin prisma considerentelor menționate, ANCOM apreciază că, în lipsa reglementărilor *ex ante*, intensitatea de manifestare a puterii de contracarare a cumpărătorilor în vederea constrângerii S.C. Romtelecom S.A. în stabilirea unor tarife excesive pentru serviciile de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețeaua sa este neglijabilă. Astfel, S.C. Romtelecom S.A. se poate comporta independent față de clienții, cumpărătorii și utilizatorii serviciilor sale, fapt ce reafirmă necesitatea reglementării *ex ante* pe piața de terminare a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie.

4.3.3.3. Analiza puterii de contracarare pe piețele serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele publice de telefonie ale furnizorilor alternativi

Furnizorii alternativi, la rândul lor, sunt supuși manifestării puterii de contracarare din partea altor operatori alternativi, a fostului monopolist sau a operatorilor mobili în situația în care acționează independent de interesele cumpărătorilor, concurenților și utilizatorilor lor. Cu toate acestea, S.C. Romtelecom S.A. se diferențiază de ceilalți operatori de telefonie fixă sau mobilă datorită faptului că este cel mai mare cumpărător de servicii de terminare de pe piața de gros, achiziționându-le fie pentru a asigura conectivitatea propriilor abonați, fie pentru a asigura tranzitul prin rețeaua sa și terminarea în rețelele altor operatori alternativi. În mod teoretic, operatorii pot încheia contracte de interconectare directă sau indirectă, utilizând rețeaua unui alt operator pentru tranzit către rețeaua de destinație. În practică, pe baza informațiilor analizate, s-a observat faptul că furnizorii alternativi au încheiat, în majoritate, contracte de interconectare cu S.C. Romtelecom S.A. și numai într-o mică măsură unul cu celălalt (fie utilizează servicii de interconectare indirectă, fie nu sunt interconectați deloc între ei).

ANCOM are în vedere analiza puterii de contracarare a cumpărătorilor bazându-se atât pe relațiile contractuale existente între furnizorii alternativi și S.C. Romtelecom S.A., între aceștia și operatorii mobili și, respectiv, numai între ei, cât și pe puterea relativă de negociere a vânzătorilor și cumpărătorilor de servicii de terminare.

În mod similar abordării relației dintre S.C. Romtelecom S.A., pe de o parte, și ceilalți furnizori alternativi, pe de altă parte, puterea de contracarare a cumpărătorilor pe piețele serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele publice de telefonie ale furnizorilor alternativi se poate manifesta prin:

a) refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare furnizate de operatorii alternativi;

b) creșterea tarifelor de terminare în propriile rețele;

c) creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul pentru apelurile către rețelele furnizorilor alternativi.

a) *Refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor oferite de furnizorii alternativi*

Pe baza datelor de piață disponibile, ANCOM a analizat comportamentul furnizorilor de servicii de terminare la puncte fixe în ceea ce privește relațiile comerciale cu alți operatori, respectiv cu operatorul fost monopolist, alți furnizori alternativi sau cu operatorii de rețele de telefonie mobilă.

Principala problemă identificată la nivelul acestei piețe apare în primul rând ca o consecință a faptului că operatorii vânzători, a căror activitate este integrată pe verticală, controlează anumite resurse de pe piața de gros necesare pentru ceilalți operatori în vederea furnizării de către aceștia a serviciilor pe piața cu amănuntul, și anume serviciile de terminare în propriile rețele. În aceste condiții, există posibilitatea de a utiliza poziția dominantă deținută pe piața de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul prin refuzul de a furniza altor operatori accesul la rețeaua proprie.

Considerând puterea de contracarare a S.C. Romtelecom S.A. sau a operatorilor de rețele de telefonie mobilă, trebuie menționat că, în relațiile cu furnizorii alternativi de rețele publice de telefonie la puncte fixe, aceștia au, ca orice operator de rețele publice de comunicații electronice, independent de puterea pe piață pe care o dețin ca urmare exercitării poziției de monopol pe piețele de terminare corespunzătoare rețelelor pe care le operează, obligația generală de a negocia cu bună-credință acorduri de interconectare în vederea furnizării și interoperabilității serviciilor de comunicații electronice destinate publicului. În acest context, încetarea interconectării ar putea fi descurajată de perspectiva încălcării legislației în domeniul comunicațiilor electronice. În susținerea afirmației că S.C. Romtelecom S.A. nu poate exercita putere de contracarare asupra operatorilor alternativi sunt și informațiile cu privire la litigiile deschise spre soluționare în fața ANCOM. În cazul în care S.C. Romtelecom S.A. ar contracara comportamentul furnizorilor alternativi, nu ar mai exista situații în care furnizorul fost monopolist să fie reclamant în litigiile supuse spre soluționare ANCOM.

Relația comercială dintre operatorii de telefonie la puncte mobile și cei de telefonie la puncte fixe este bilaterală, fiecare parte achiziționând servicii de terminare de la cealaltă. Având în vedere că operatorii de telefonie la puncte fixe reprezintă numai o parte dintre concurenții pe care îi au operatorii mobili, iar scopul de a contrabalansa acțiunile operatorilor de telefonie la puncte fixe în cazul refuzului sau amânării achiziționării serviciilor de terminare este limitat, există motivație pentru creșterea tarifelor peste nivelul competitiv din partea operatorilor de telefonie la puncte mobile, astfel încât marja obținută prin vânzarea serviciilor de terminare să fie maximizată. Totuși, consecință a considerentelor legate de conectivitatea deficitară în situația adoptării soluției de refuz sau amânare a interconectării, ambele categorii de furnizori duc lipsă de alternative care să le permită exercitarea puterii de contracarare. Mai mult, conform unei abordări de tip „*Greenfield*” modificate, în situația în care un operator de telefonie mobilă este sub incidența reglementării *ex ante*, posibilitatea sa de a crește tarifele pentru serviciile de terminare este, practic, inexistentă.

În ceea ce privește refuzul sau amânarea achiziționării serviciilor de terminare de la un furnizor alternativ, deși există mai puține contracte de interconectare directă între furnizorii alternativi, ANCOM consideră că aceștia nu sunt în măsură să-și exercite puterea de contracarare unul asupra celuilalt. Acest lucru este motivat de nemulțumirile inevitabile ale abonaților proprii în cazul în care și-ar pierde conectivitatea cu abonații altor operatori. Un furnizor care nu reușește să asigure conectivitatea între utilizatorii săi și cei ai altor furnizori poate pierde clienți, fiind în consecință mai puțin competitiv. În aceste condiții nu există motivație internă pentru un astfel de comportament.

Prin urmare, ANCOM consideră că puterea de contracarare a S.C. Romtelecom S.A., precum și a furnizorilor de rețele de telefonie mobilă nu este suficientă pentru a contracara puterea de piață deținută de fiecare furnizor alternativ care controlează accesul la proprii abonați.

În sprijinul celor de mai sus sunt și informațiile rezultate din relațiile de negociere dintre furnizori, Autoritatea constatând că furnizorii alternativi de servicii de telefonie la puncte fixe, indiferent de cota deținută la nivelul pieței cu amănuntul sau de momentul intrării pe piață, și-au putut exercita puterea de piață atât față de furnizorii de mici dimensiuni sau față de cei nou intrați pe piață, cât și față de furnizorii de *mari dimensiuni, cum ar fi S.C. Romtelecom S.A. sau operatorii de rețele de telefonie la puncte mobile.*

b) *Creșterea tarifelor de terminare în propriile rețele*

În ceea ce privește nivelul tarifelor pentru serviciile de terminare în propriile rețele, ANCOM a observat că majoritatea operatorilor practică tarife nediferențiate pe paliere orare, cuantumul lor atingând, în general, limita maximă reglementată de ANCOM.

Având în vedere că una dintre componentele principale de cost ale tarifelor pe piața cu amănuntul este tariful de terminare, operatorii au motive să practice tarife excesive atât pentru creșterea propriei rentabilități, cât și pentru a mări în mod artificial costurile celorlalți concurenți, punându-i pe aceștia într-o poziție dezavantajoasă. Analiza datelor istorice arată că într-adevăr unii dintre operatori au făcut acest lucru, reliefând lipsa puterii de a exercita constrângeri asupra operatorului care a ales să practice tarife

de terminare excesive. Spre exemplu, pe parcursul perioadei 2008-2010 au existat mai mulți furnizori care nu au acceptat amendarea acordurilor de interconectare, respectiv nu au încheiat acte adiționale, cu furnizorul fost monopolist în ceea ce privește stabilirea unor tarife nediferențiate pe palierele orare. ANCOM consideră că astfel de situații reprezintă dovezi elocvente în sprijinul argumentației lipsei puterii de contracarare a cumpărătorilor de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe.

Practicarea de către un operator a unor tarife excesive distorsionează concurența întrucât are efecte negative atât asupra operatorilor interconecțați, crescând în mod nejustificat tarifele apelurilor competitorilor de pe piața cu amănuntul, cât și asupra utilizatorilor finali ai acestor operatori, care trebuie să suporte un nivel al tarifelor mai ridicat, fiind astfel dezavantajați față de utilizatorii finali ai operatorului care oferă serviciile de terminare.

De asemenea, din analiza tarifelor percepute pentru serviciile de terminare în rețelele furnizorilor alternativi de către operatorii care nu ofereau servicii de telefonie la puncte fixe la momentul încheierii ultimei revizuirii a pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, așa cum au fost raportate către Autoritate, reiese că acestea variau, fără a urmări vreun profil anume. Acest fapt denotă lipsa de putere de contracarare dintre părțile implicate (S.C. Romtelecom S.A., furnizorii alternativi, operatorii de telefonie la puncte mobile) deoarece, în cazul în care aceasta s-ar fi putut manifesta, tarifele ar fi fost simetrice conform principiului reciprocității. Mai mult, considerând situația aparte a S.C. Romtelecom S.A., în cazul în care și-ar fi exercitat puterea de contracarare, tarifele pentru serviciile de terminare ar fi trebuit să varieze în jurul celor reglementate.

Astfel, tarifele pentru serviciile de terminare a apelurilor în rețelele furnizorilor alternativi care nu aveau impuse obligații specifice sunt prezentate în tabelul de mai jos, după cum erau solicitate la finele anului trecut, fiind exprimate în eurocenți pe minut.

Tabelul nr. 4.3.1. Tarifele serviciilor de terminare solicitate de furnizorii de telefonie fixă care nu au fost reglementați până în prezent, exprimate în eurocenți pe minut

Denumirea operatorului	Operatorul cu care s-a încheiat interconectarea	Tariful unic solicitat	Tarif în orele de vârf	Tarif în afara orelor de vârf
S.C. A1 Telecom Network ISP S.R.L.	Toți operatorii	0,97		
S.C. Aeroglobal S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.	0,97		
S.C. Cellebral S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.		1,18	0,65
S.C. Cobalt IT S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.		1,18	0,65
	S.C. UPC Romania S.R.L., S.C. Orange România S.A.	1,15		
	S.C. Vodafone Romania S.A.	1,50		
	S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A.	2,00		
S.C. Contact Telecom S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.		1,18	0,65
	Operatorii mobili	0,97		
S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A.	Toți operatorii, cu excepția:	1,50		
	S.C. Euroweb Romania S.R.L., S.C. GTS Telecom S.R.L., S.C. Media Sat S.R.L., S.C. Telemobil S.A., S.C. UPC Romania S.R.L.	1,15		
	S.C. RCS&RDS S.A.	0,97		
S.C. Dotro Telecom S.R.L.	S.C. Dial Telecom S.R.L.	0,97		
S.C. GBA Network Group S.R.L.	Toți operatorii		1,18	0,65
S.C. Internet Telecom S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.		1,26	0,67
	S.C. Orange România S.A.	1,06		
	S.C. Dial Telecom S.R.L., S.C. Prime Telecom S.R.L.	0,97		
	S.C. GTS Telecom S.R.L.	0,96		
S.C. Iristel Romania S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.		1,18	0,65
	S.C. Dial Telecom S.R.L.	1,00		
	S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A.	2,20		

Denumirea operatorului	Operatorul cu care s-a încheiat interconectarea	Tariful unic solicitat	Tarif în orele de vârf	Tarif în afara orelor de vârf
	S.C. RCS&RDS S.A., S.C. Orange România S.A.	1,15		
	S.C. Vodafone Romania S.A.	1,51		
S.C. NECC Telecom Romania S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.		1,29	0,71
	S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A.	1,46		
	S.C. Vodafone Romania S.A.	1,50		
	S.C. Orange România S.A., S.C. RCS&RDS S.A.	1,15		
S.C. Nextgen Communications S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.	1,15		
	S.C. Vodafone Romania S.A., S.C. Orange România S.A., S.C. RCS&RDS S.A.	1,51		
	S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A.	0,97		
S.C. Prime Telecom S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.	1,30		
	S.C. Orange România S.A., S.C. Vodafone Romania S.A.	0,62		
S.C. Telemax S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.		1,29	0,71
S.C. Vialtex Prodcum S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.		1,18	0,65
S.C. Vitanic Ro S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.		1,29	0,71
	S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A.	1,50		
	S.C. Vodafone Romania S.A.	1,00		
S.C. World Telecom Network S.R.L.	S.C. Romtelecom S.A.		1,18	0,65
	S.C. Orange România S.A.	1,15		
	S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A.	4,40		
	S.C. Dial Telecom S.A.	1,00		

Sursă: ANCOM, conform răspunsurilor aferente chestionarele transmise

De altfel și operatorii de rețele publice de telefonie la puncte mobile care au început să-și dezvolte rețele publice de telefonie la puncte fixe începând cu anul 2007 practicau tarife discriminatorii, mai mari, în comparație cu tarifele practicate de ceilalți furnizori. Spre exemplu, în prezent, S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A., operator care nu este reglementat pe piața de terminare a apelurilor la puncte fixe, practică tarife discriminatorii cu o parte dintre operatorii de telefonie. Tarifele pentru terminarea apelurilor în propria sa rețea variază de la 0,97 eurocenți pe minut la 1,5 eurocenți pe minut³². Având în vedere masa mare de clienți potențiali pe care îi poate câștiga în viitor și poziția acestui furnizor pe piața serviciilor de telefonie la puncte mobile, ANCOM este de părere că există premisele ca S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A. să-și mențină acest comportament pe piață în orizontul de timp supus analizei, fără a putea fi contracarat de ceilalți furnizori alternativi.

Concluzionând, ANCOM consideră, pe baza informațiilor raportate de furnizori și a celor existente pe piață, că puterea de contracarare la creșterea tarifelor pentru terminarea apelurilor în propriile rețele este neglijabilă, implicând necesitatea reglementării. De asemenea, practica de reglementare în România a demonstrat că reglementarea *ex ante* este un instrument eficient în rezolvarea problemelor concurențiale pe piața de terminare a apelurilor într-o rețea publică de telefonie.

c) Creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul pentru apelurile către rețelele furnizorilor alternativi

Puterea de contracarare a S.C. Romtelecom S.A. sau a furnizorilor de servicii de telefonie la puncte mobile în relația cu un furnizor alternativ care oferă servicii de terminare în propria rețea se poate manifesta și prin creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul. Această modalitate determină creșterea tarifelor datorate de abonații proprii pentru apelurile către rețeaua furnizorului alternativ respectiv, având ca efect imediat scăderea traficului către rețeaua acestuia sau chiar renunțarea la efectuarea unor apeluri

³² Conform datelor furnizate către ANCOM sub forma răspunsurilor la chestionarele transmise în vederea revizuirii pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe.

către rețeaua respectivă. Mai mult, cu cât furnizorii alternativi dețin o bază mai mare de clienți, cu atât creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul de către S.C. Romtelecom S.A. sau de către operatorii mobili are un impact negativ mai mare asupra abonaților proprii, aceștia fiind constrânși în cele din urmă să reducă tarifele cu amănuntul către rețelele furnizorilor alternativi.

În consecință, creșterea tarifelor cu amănuntul și scăderea traficului dinspre rețeaua furnizorului fost monopolist sau dinspre rețelele mobile de telefonie către rețelele furnizorilor alternativi care ar aplica tarife de terminare excesive nu ar avea un impact suficient de ridicat asupra acestora din urmă astfel încât să le modifice în mod semnificativ comportamentul pe piață, neputând genera efecte de contracarare.

4.3.3.4. Concluzii cu privire la puterea de contracarare pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua publică de telefonie a S.C. Romtelecom S.A. și, respectiv, în rețelele publice de telefonie ale furnizorilor alternativi

Pe baza considerentelor menționate în cadrul acestui capitol, ANCOM apreciază că, datorită poziției de monopol pe care fiecare dintre furnizorii de servicii de telefonie la puncte fixe o deține pe segmentul serviciilor de terminare a apelurilor în propria rețea de telefonie, operatorii pot să abuzeze de poziția dominantă, așa cum practica pieței de comunicații din România o confirmă³³. Pe cale de consecință, în urma revizuirii anterioare a pieței, tarifele pentru serviciile de terminare au fost reglementate după cum urmează:

- pentru S.C. Romtelecom S.A. prin Decizia președintelui ANRCTI nr. 644/2008 s-a impus obligația de a nu practica tarife pentru interconectarea la nivel local care să depășească 0,84 eurocenți pe minut, care să nu depășească 0,97 eurocenți pe minut pentru interconectarea la nivel regional, respectiv care să nu depășească 1,06 eurocenți pe minut pentru interconectarea la nivel național.
- pentru ceilalți furnizori de telefonie la puncte fixe, prin Deciziile președintelui ANRCTI nr. 615-651/2008, s-a impus obligația ca tarifele pentru interconectarea în vederea terminării apelurilor la puncte fixe să nu depășească 0,97 eurocenți/minut, începând cu data de 1 iulie 2009.

Acest demers al Autorității a dus la o tarifare uniformă, nediscriminatorie, simetrică, numărul de litigii, având ca obiect tariful pentru furnizarea serviciilor de terminare, reducând-se semnificativ. În acest context menționăm că posibilitatea unui furnizor de a se adresa ANCOM cu privire la neînțelegerile provenite în urma negocierilor legate de serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe nu poate reprezenta o presiune credibilă, care să poată să contracareze un abuz de dominanță al operatorilor. În primul rând, mecanismul de soluționare a litigiilor nu poate înlocui procedurile legale de impunere a obligațiilor conforme cu cadrul de reglementare, iar în al doilea rând, rezolvarea unui litigiu implică o soluție opozabilă exclusiv părților implicate, neputând substitui reglementarea *ex ante*.

Prin urmare, în lipsa reglementării, nu pot fi evidențiate dovezi care să susțină că există furnizori care pot exercita putere de contracarare asupra puterii de piață a S.C. Romtelecom S.A. sau a celorlalți furnizori alternativi, astfel încât aceștia să nu acționeze într-un mod independent de clienți, concurenți și utilizatorii finali. Astfel, în urma analizei tuturor posibilităților de contracarare care pot apărea pe piață, ANCOM remarcă necesitatea reglementării și efectele pozitive ale acesteia în remediarea problemelor concurențiale identificate pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie.

³³ În acest sens amintim că la data de 31.12.2007, existau cinci furnizori de servicii de telefonie la puncte fixe (S.C. Net-Connect Internet S.R.L., S.C. Orange România S.A., S.C. RCS&RDS S.A., S.C. UPC Romania S.R.L. și S.C. Vodafone Romania S.A.) care au refuzat acceptarea tarifelor simetrice cu cele practicate de S.C. Romtelecom S.A. De asemenea, în ceea ce îi privește pe furnizorii alternativi, aceștia practicau între ei tarife de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, înainte de adoptarea reglementării, cu până la 514% mai mari decât tariful mediu de interconectare la nivel regional al fostului monopolist.

4.3.4. Concluzii cu privire la identificarea potențialilor furnizori cu putere semnificativă pe piețele serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie

Pe baza elementelor analizate, și anume cota de piață și stabilitatea acesteia în timp (100%), barierele ridicate existente la intrarea pe piață din cauza costurilor mari necesare pentru construirea și menținerea rețelei de acces, a perioadei îndelungate necesare pentru finalizarea unei astfel de investiții și a controlului asupra rețelei de acces la utilizatorii finali, greu de duplicat, lipsa puterii de contracarare a cumpărătorilor, **următorii furnizori** care operează rețele publice de acces în vederea furnizării de servicii de telefonie la puncte fixe, utilizează numere geografice sau numere independente de locație din Planul național de numerotație, alocate de ANCOM pentru furnizarea de servicii de telefonie la puncte fixe, au încheiate contracte de interconectare cu alți operatori în vederea terminării apelurilor la puncte fixe și erau operaționali la data de 31.07.2011 pe piața cu amănuntul a serviciilor de acces la puncte fixe, **au putere semnificativă pe piața relevantă a serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie:**

1. Societatea Comercială „A1 Telecom Network ISP” – S.R.L.
2. Societatea Comercială „Adisam Telecom” – S.A.
3. Societatea Comercială „Advanced Business Solutions International” – S.R.L.
4. Societatea Comercială „Aeroglobal” – S.R.L.
5. Societatea Comercială „Alizee Telecom Network” – S.R.L.
6. Societatea Comercială „Aqualogic” – S.R.L.
7. Societatea Comercială „Atlas Telecom Network Romania” – S.R.L.
8. Societatea Comercială „Canal S” – S.R.L.
9. Societatea Comercială „Cellebral” – S.R.L.
10. Societatea Comercială „Cobalt IT” – S.R.L.
11. Societatea Comercială „Combridge” – S.R.L.
12. Societatea Comercială „Connet-RO” – S.R.L.
13. Societatea Comercială „Contact Telecom” – S.R.L.
14. Societatea Comercială „Cosmote Romanian Mobile Telecommunications” – S.A.
15. Societatea Comercială „Dial Telecom” – S.R.L.
16. Societatea Comercială „Digicom Systems” – S.R.L.
17. Societatea Comercială „Digital Cable Systems” – S.A.
18. Societatea Comercială „Dotro Telecom” – S.R.L.
19. Societatea Comercială „Euroweb Romania” – S.A.
20. Societatea Comercială „GBA Network Group” – S.R.L.
21. Societatea Comercială „GTS Telecom” – S.R.L.
22. Societatea Comercială „Idilis” – S.R.L.
23. Societatea Comercială „Ines Group” – S.R.L.
24. Societatea Comercială „Internet Telecom” – S.R.L.
25. Societatea Comercială „Interpoint” – S.R.L.
26. Societatea Comercială „Intersat” – S.R.L.
27. Societatea Comercială „Iristel Romania” – S.R.L.
28. Societatea Comercială „Media Sat” – S.R.L.
29. Societatea Comercială „MIBA Telecom 2002” – S.R.L.
30. Societatea Comercială „Nec Telecom Romania” – S.R.L.
31. Societatea Comercială „Net-Connect Internet” – S.R.L.
32. Societatea Comercială „Nextgen Communications” – S.R.L.
33. Societatea Comercială „Nobel Romania” – S.R.L.
34. Societatea Comercială „Orange România” – S.A.
35. Societatea Comercială „Prime Telecom” – S.R.L.
36. Societatea Comercială „Rartel” – S.A.
37. Societatea Comercială „RCS & RDS” – S.A.
38. Societatea Comercială „Real Network and Telecommunications” – S.R.L.

39. Societatea Comercială „Romtelecom” – S.A.
40. Societatea Comercială „Telcor Communications” – S.R.L.
41. Societatea Comercială „Telemax” – S.R.L.
42. Societatea Comercială „Trans Tel Services” – S.R.L.
43. Societatea Comercială „UPC Romania” – S.R.L.
44. Societatea Comercială „Vialtex Prodcom” – S.R.L.
45. Societatea Comercială „Vitanic RO” – S.R.L.
46. Societatea Comercială „Vodafone Romania” – S.A.
47. Societatea Comercială „Voxility” – S.R.L.
48. Societatea Comercială „Voxline Communication” – S.R.L.
49. Societatea Comercială „World Telecom Network” – S.R.L.
50. Societatea Națională de Radiocomunicații” – S.A.

CAPITOLUL V

IMPUNEREA OBLIGAȚIILOR SPECIFICE ÎN SARCINA OPERATORILOR CU PUTERE SEMNIFICATIVĂ PE PIEȚELE RELEVANTE IDENTIFICATE

5.1. Cadrul legal

Potrivit prevederilor art. 8 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, „Dacă, în urma unei analize de piață realizate în conformitate cu prevederile cap. V din Ordonanța-cadru, un operator este desemnat ca având putere semnificativă pe o piață relevantă, autoritatea de reglementare va impune acestuia, în mod corespunzător, una sau mai multe dintre obligațiile prevăzute la art. 9-13.” Prin urmare, ANCOM trebuie să impună cel puțin una din obligațiile prevăzute la art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 în sarcina furnizorilor desemnați cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor.

În conformitate cu dispozițiile art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, care transpun în legislația națională prevederile art. 9-13 din Directiva privind accesul, obligațiile care pot fi impuse de către ANCOM în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele de gros pentru serviciile de terminare la puncte fixe a apelurilor sunt:

- **obligația de transparență** în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice (art. 9). Această obligație poate viza aducerea la cunoștința publicului a anumitor informații, precum specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, modalitățile și condițiile de furnizare, respectiv de utilizare a serviciilor, informațiile contabile și tarifele practicate. De asemenea, în cazul în care unui furnizor i s-a impus obligația de nediscriminare, ANCOM poate impune acelui furnizor obligația de a publica o ofertă de referință;

- **obligația de nediscriminare** în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice, prin care să se asigure că furnizorii aplică condiții echivalente în circumstanțe echivalente altor persoane care furnizează servicii echivalente și că pun la dispoziție terților servicii, respectiv informații în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate filialelor, sediilor secundare sau partenerilor lor (art. 10);

- **obligația de evidență contabilă separată**, în cadrul contabilității interne de gestiune, pentru anumite activități care au legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice (art. 11). Autoritatea de reglementare poate impune unui furnizor integrat pe verticală să urmărească distinct în evidența corespunzătoare tarifele la vânzarea de gros și tarifele de transfer intern, pentru a asigura îndeplinirea obligației de nediscriminare. De asemenea, pentru a facilita verificarea îndeplinirii obligațiilor de transparență și de nediscriminare autoritatea de reglementare poate să impună furnizorilor obligația de a furniza, la cerere, înregistrări contabile, inclusiv date provenind de la terți privitoare la venituri. În scopul promovării unei piețe deschise și concurențiale autoritatea de reglementare poate publica informațiile contabile obținute, în condițiile legii;

- **obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și ale infrastructurii asociate** (art. 12). Obligația de acces poate viza: acordarea către un terț a dreptului de acces la elemente specifice ale rețelei sau la infrastructura asociată, inclusiv a accesului necondiționat la bucla locală; negocierea, cu bună-credință, cu orice terț care solicită accesul; neretragerea dreptului de acces deja acordat; furnizarea către terți a anumitor servicii, prin vânzarea de gros a acestora, în vederea revânzării; acordarea accesului liber la interfețele tehnice, protocoalele sau alte tehnologii esențiale care sunt indispensabile pentru interoperabilitatea serviciilor, inclusiv a serviciilor de rețele virtuale; furnizarea colocării sau a altor forme de utilizare partajată a spațiilor ori echipamentelor, inclusiv a conductelor, clădirilor și pilonilor; furnizarea unor servicii determinate, necesare pentru asigurarea interoperabilității serviciilor destinate utilizatorilor finali, inclusiv a resurselor destinate serviciilor de rețele inteligente sau a serviciului de roaming în rețelele mobile; acordarea accesului la sistemele de asistență operațională sau la alte sisteme software similare, necesare pentru asigurarea unei concurențe loiale în furnizarea

serviciilor; interconectarea rețelelor sau a elementelor rețelelor; Totodată, urmare a modificărilor aduse cadru european de reglementare din domeniul comunicațiilor electronice s-a creat posibilitatea ca atunci când impune obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, autoritatea de reglementare să prevadă și condițiile tehnice sau operaționale pe care furnizorul ori beneficiarii accesului trebuie să le îndeplinească în vederea asigurării unor condiții normale de exploatare a rețelei;

- **obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor, inclusiv obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri și privind evidența contabilă**, pentru furnizarea anumitor forme de acces sau de interconectare (art. 13).

În ceea ce privește modificările aduse cadrului european de reglementare din domeniul comunicațiilor electronice, una dintre acestea vizează introducerea **obligației separării funcționale a operatorilor integrați pe verticală ca remediu**, soluție ce poate fi impusă de autoritățile de reglementare furnizorilor desemnați ca având putere semnificativă pe anumite piețe, în situația în care acestea constată că toate celelalte obligații prevăzute de cadrul de reglementare nu au condus la realizarea unei concurențe efective, respectiv că există, în continuare, probleme importante și persistente legate de concurență.

Prin urmare, scopul separării funcționale este de a garanta furnizarea de produse de acces echivalente către toți operatorii, inclusiv către propriile unități ale operatorului integrat pe verticală. Separarea funcțională are capacitatea de a îmbunătăți concurența pe numeroase piețe relevante, prin reducerea semnificativă a tendințelor discriminatorii și prin facilitarea verificării și asigurării respectării obligațiilor în materie de nediscriminare.

Totodată, impunerea acestei obligații se va realiza doar în cazuri excepționale, separarea funcțională putând fi justificată ca măsură corectivă doar atunci când eforturile în privința asigurării efective a nediscriminării pe anumite piețe eșuează sau atunci când, chiar dacă s-a recurs la una sau mai multe măsuri corective considerate anterior ca fiind adecvate, există șanse reduse de manifestare într-un termen rezonabil a concurenței la nivelul infrastructurii rețelelor de comunicații electronice. De asemenea este subliniată importanța realizării unei separări funcționale în condițiile menținerii motivației de a investi din partea operatorului supus separării, și totodată a prevenirii unui potențial efect negativ asupra bunăstării consumatorilor. Impunerea separării funcționale necesită o analiză coordonată a diferitelor piețe relevante asociate rețelei de acces, în conformitate cu procedura analizei de piață prevăzute la articolul 16 din Directiva-cadru. În momentul efectuării analizei pieței și al stabilirii detaliilor acestei măsuri corective, autoritățile naționale de reglementare trebuie să acorde o atenție specială serviciilor care urmează să fie gestionate de către entitățile comerciale separate, luând în considerare dimensiunea rețelei desfășurate și nivelul progresului tehnologic, caracteristici care pot afecta substituibilitatea la nivelul serviciilor de comunicații electronice. Pentru a evita denaturarea concurenței pe piața internă, Comisia Europeană va aproba în prealabil propunerile privind separarea funcțională.

Pe lângă reglementarea obligației de separare funcțională a operatorilor integrați pe verticală, noul cadru comunitar mai prevede și unele dispoziții referitoare la **separarea voluntară a operatorilor integrați pe verticală**.

Astfel, în cazul în care un operator integrat pe verticală alege să își transfere o parte substanțială a activelor rețelei locale de acces sau totalitatea acestora către o entitate separată din punct de vedere juridic deținută de o altă persoană sau prin crearea unei entități comerciale separate pentru furnizarea serviciilor de acces, autoritățile naționale de reglementare trebuie să evalueze efectul tranzacției planificate asupra tuturor obligațiilor de reglementare existente impuse operatorului integrat pe verticală, pentru a asigura compatibilitatea oricăror noi acorduri cu Directiva privind accesul și Directiva privind serviciul universal. Autoritățile naționale de reglementare vor trebui să efectueze o nouă analiză a piețelor pe care operează entitatea separată și să impună, să mențină, să modifice sau să retragă obligații în consecință. În acest scop, autoritățile naționale de reglementare pot solicita informații de la operatorul în cauză.

5.2. Obligațiile impuse anterior în sarcina operatorilor cu putere semnificativă

În anul 2008, S.C. Romtelecom S.A. a fost desemnată ca furnizor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în propria rețea publică de telefonie. Autoritatea a menținut în sarcina S.C. Romtelecom S.A. obligațiile de transparență, nediscriminare, evidență contabilă separată, de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, respectiv de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri, care i-au fost impuse acesteia în trecut.

Astfel, conform art. 2 alin. (1) din Decizia președintelui ANRCTI nr. 644/2008 privind desemnarea S.C. Romtelecom S.A. ca furnizor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în propria rețea publică de telefonie și impunerea de obligații în sarcina acestuia, de la data de 1 septembrie 2008, tarifele medii (exclusiv TVA) ce pot fi percepute de S.C. Romtelecom S.A. pentru furnizarea serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe nu pot depăși:

a) 0,84 Eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel local în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;

b) 0,97 Eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel regional în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;

c) 1,06 Eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel național în vederea terminării apelurilor la puncte fixe.

De asemenea, obligațiile impuse S.C. Romtelecom S.A. cu privire la serviciile de terminare a apelurilor la numărul unic pentru apeluri de urgență 112, au încetat de la data de 24 noiembrie 2008, urmare a adoptării Deciziei președintelui ANC nr. 1023/2008 privind realizarea comunicațiilor către Sistemul național unic pentru apeluri de urgență, cu modificările ulterioare.

Totodată, obligațiile impuse S.C. Romtelecom S.A. în legătură cu serviciul de terminare a apelurilor la numerele 931, 932, 951 și 958, care au devenit în urma adoptării Deciziei președintelui ANRCTI nr. 2895/2007, numerele 1931, 1932, 1951 și 1958, respectiv, la numere naționale nongeografice din subdomeniul 0ZAB = 0800 din Planul național de numerotație, pentru servicii cu acces gratuit pentru apelant, au încetat de la data de 6 septembrie 2008.

De asemenea, în anul 2008 Autoritatea a desemnat încă 37 de operatori³⁴ ca furnizori cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în propriile rețele.

Impunerea anumitor obligații a fost necesară pentru a asigura că operatorii nu își vor exercita puterea de piață la nivel de gros în detrimentul competitorilor, atât pe piețele de gros, cât și pe piețele cu amănuntul, cu afectarea intereselor utilizatorilor finali.

Obligațiile impuse de către Autoritate în sarcina operatorilor alternativi sunt:

a) Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate

Autoritatea a impus în sarcina tuturor operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață obligația de a asigura interconectarea rețelelor publice de telefonie pe care le operează, în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, în măsura în care solicitările sunt rezonabile și fezabile din punct de vedere tehnic.

³⁴ S.C. Adisam Telecom S.A., S.C. Aietes Telecom Galati Filiala Tulcea S.R.L., S.C. Advanced Business Solutions International S.R.L., S.C. Atlas Network S.R.L., S.C. BP OFFICE & SERVICE S.R.L., S.C. Canal S S.R.L., S.C. Datek Telecom S.R.L., S.C. Combridge S.R.L., S.C. Connet-RO S.R.L., S.C. Dial Telecom S.R.L., S.C. Digicom Systems S.R.L., S.C. Euroweb Romania S.A., S.C. Globtel Internet S.R.L., S.C. GTS Telecom S.R.L., S.C. Idilis S.R.L., S.C. Ines Group S.R.L., S.C. Intersat S.R.L., S.C. MEDIA SAT S.R.L., S.C. Netmaster Communications S.R.L., S.C. Net-Connect Internet S.R.L., S.C. Netpoint S.R.L., S.C. Nevi Telecom S.R.L., S.C. Nxtel Solutions S.R.L., S.C. Orange România S.A., S.C. Parlatel S.R.L., S.C. Plug IT International S.R.L., Societatea Națională de Radiocomunicații S.A., S.C. Rartel S.A., S.C. RCS & RDS S.A., S.C. Telcor Communications S.R.L., S.C. Thomas Hook Communications România S.R.L., S.C. Total Telecom S.R.L., S.C. Trans Tel Services S.R.L., S.C. UPC Romania S.R.L., S.C. Vip Net S.R.L., S.C. Vodafone Romania S.A., S.C. Voxility S.R.L.

În plus, Autoritatea de reglementare a impus în sarcina S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L. obligația de a respecta anumite termene maxime pentru negocierea, respectiv pentru implementarea acordurilor de interconectare, precum și obligația de a transmite Autorității o copie după fiecare dintre cererile de interconectare și, respectiv, după fiecare dintre cererile ulterioare, de modificare, completare sau retragere a cererii inițiale, în termen de 2 zile de la data primirii acestora.

În ceea ce privește punctele de acces, S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L. au obligația de a permite interconectarea la toate punctele rețelei unde acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic, iar orice refuz trebuie să fie temeinic justificat.

b) Obligația de transparență

Autoritatea a impus în sarcina tuturor operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață obligația de a publica, inclusiv pe pagina proprie de internet, informații referitoare la punctele de acces (numărul și adresele tuturor comutatoarelor unde se poate realiza interconectarea), precum și tarifele tuturor serviciilor și facilităților asociate interconectării, iar, în cazul modificării sau completării ofertei comerciale, cu cel puțin 15 zile înainte de intrarea în vigoare a noilor tarife.

c) Obligația de nediscriminare

Autoritatea a impus operatorilor identificați ca având putere semnificativă obligația de a aplica condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează.

d) Obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor

Autoritatea a impus obligații privind controlul tarifelor în sarcina tuturor operatorilor desemnați ca având putere semnificativă de piață. Având în vedere faptul că tarifele practicate de operatorii alternativi pentru serviciile de interconectare erau, în medie, mai mari decât tariful mediu de interconectare la nivel regional al S.C. Romtelecom S.A., iar, în plus, variaua semnificativ chiar în cazul contractelor încheiate de același operator cu diverși operatori, Autoritatea a impus reducerea treptată a tarifelor practicate de operatorii cu putere semnificativă până la nivelul tarifelor simetrice, în două etape, de-a lungul unei perioade de tranziție, până la jumătatea anului 2009.

Astfel, ANCOM a aplicat metoda pantei ajustate, prin reducerea nivelului tarifelor serviciilor de interconectare practicate de operatori, într-o primă etapă (de la data de 1 septembrie 2008 până la data de 30 iunie 2009) până la nivelul de 1,15 eurocenți/minut, urmând ca, în a doua etapă (începând cu 1 iulie 2009) acestea să fie reduse până la nivelul de 0,97 eurocenți/minut, conform principiului simetriei, respectiv până la nivelul tarifelor medii pentru serviciile de terminare la nivel regional ale S.C. Romtelecom S.A.

5.3. Problemele concurențiale identificate la nivelul piețelor relevante ale serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie

Problemele concurențiale la nivelul piețelor relevante ale serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, identificate de Autoritate în prezenta analiză, vizează atât aspecte referitoare la tarifele de interconectare practicate, cât și aspecte non-tarifare.

Un operator de rețele publice de telefonie fixă deține *de facto* un monopol pe piața serviciilor de terminare a apelurilor în propria rețea, fără ca mecanismul substituibilității cererii și ofertei să fie eficient pe piața relevantă respectivă. Din cauza faptului că nu există suficiente constrângeri concurențiale exercitate asupra furnizorilor de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe, Autoritatea consideră că, în absența reglementării, acești furnizori nu au suficiente stimulente pentru a-și reduce tarifele pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe până la un nivel eficient. În acest sens, amintind că pe piața serviciilor de terminare a apelurilor, din cauza caracterului de monopol, nu s-au putut contura mecanisme care să determine convergența acestora către o piață concurențială, ANCOM are în vedere

stabilirea remediilor în așa fel încât acestea, pe de o parte, să ofere o soluție pentru problemele concurențiale identificate și, pe de altă parte, să stimuleze operarea pe piață la niveluri de cost eficiente.

Există indicii că, în absența reglementării, tarifele pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe ar fi stabilite la niveluri excesive, deoarece concurența dintre furnizorii de rețele publice de telefonie fixă îi determină pe fiecare dintre aceștia să maximizeze beneficiile propriilor utilizatori finali, în detrimentul utilizatorilor altor rețele, care vor fi nevoiți să suporte un nivel al tarifelor mai ridicat pentru apelurile către proprii abonați.

Potențiala distorsionare a concurenței pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, ca rezultat al unor tarife excesive, ar putea afecta în mod nefavorabil atât concurența la nivelul pieței de gros, cât și pe cea la nivelul pieței cu amănuntul. Astfel, la nivelul pieței cu amănuntul, furnizorii de rețele publice de telefonie fixă beneficiază de stimulentele necesare în vederea menținerii tarifelor aferente serviciilor oferite propriilor abonați la un nivel care să atragă și să fidelizeze clienții, dar nu suficiente stimulente de a aplica același tratament în ceea ce privește apelurile originare în alte rețele.

Nivelul ridicat al tarifelor pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe determină stabilirea unor tarife mai ridicate pe piața cu amănuntul pentru apelurile către fix în afara rețelei, comparativ cu tarifele apelurilor realizate în aceeași rețea, descurajând artificial comunicarea între utilizatorii diferitelor rețele.

În ceea ce privește constrângerile concurențiale la nivelul pieței de gros, Autoritatea apreciază că furnizorii de rețele publice de telefonie fixă nu sunt stimulați să-și reducă tarifele pentru serviciile de terminare a apelurilor, cel puțin din cauza faptului că astfel ar conferi concurenților avantaje competitive pe piața cu amănuntul, prin reducerea costurilor. O consecință directă a practicării unor tarife mari pentru serviciile de terminare este, așadar, creșterea costurilor concurenților, prin creșterea costurilor aferente serviciilor la nivelul pieței cu amănuntul. Într-o astfel de situație, concurenții sunt constrânși să-și recupereze costurile suplimentare cu achiziționarea serviciilor de terminare prin creșterea tarifelor pentru serviciile de terminare pe care le furnizează la rândul său celorlalți furnizori, astfel încât să poată reduce tarifele serviciilor cu amănuntul.

5.3.1. Problemele concurențiale la nivelul pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețeaua operată de S.C. Romtelecom S.A.

S.C. Romtelecom S.A., operator integrat pe verticală și desemnat ca având putere semnificativă pe anumite piețe cu amănuntul și de gros, are posibilitatea, în lipsa reglementării, de a utiliza poziția dominantă pe o piață de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul. Astfel, Autoritatea consideră că, în lipsa reglementării, S.C. Romtelecom S.A. poate refuza furnizarea accesului altor operatori și, de asemenea, poate tarifa excesiv serviciile de interconectare oferite. În continuare sunt prezentate problemele potențiale ce pot apărea în absența impunerii unor obligații în sarcina S.C. Romtelecom S.A.

Utilizarea poziției dominante pe piața de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul se manifestă mai ales prin refuzul furnizării accesului către alți operatori. Astfel, chiar în condițiile impunerii unor obligații *ex ante*, refuzul furnizării accesului se poate manifesta fie prin propunerea unor clauze contractuale nerezonabile, fie prin tergiversarea negocierilor, fie prin neimplementarea acordurilor de interconectare încheiate. Pot exista situații în care S.C. Romtelecom S.A. întârzie negocierea contractelor de interconectare cu operatorii alternativi care intenționează să intre pe piață, datorită poziției privilegiate pe care o deține în raport cu ceilalți furnizori.

În lipsa reglementării, S.C. Romtelecom S.A. ar putea crește tarifele serviciilor de terminare în propria rețea la un nivel excesiv, fără a se teme de măsurile de contracarare din partea furnizorilor alternativi, inclusiv încetarea interconectării cu aceștia. Astfel, deși câțiva operatori (operatorii mobili) dintre cei cu care este interconectat S.C. Romtelecom S.A. cumpără un volum suficient de mare de minute de terminare astfel încât ar putea afecta negativ veniturile acesteia în condițiile în care interconectarea ar fi întreruptă, aceștia nu sunt motivați să adopte un astfel de comportament deoarece

proprii abonați ar avea de suferit, nemaiputând efectua apeluri către și nici primi apeluri de la cea mai mare rețea de telefonie la puncte fixe din România.

În lipsa impunerii obligației de transparență, Autoritatea nu poate constata respectarea obligațiilor referitoare la furnizarea serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, precum și de nediscriminare.

De asemenea, în lipsa impunerii obligației de nediscriminare, S.C. Romtelecom S.A. poate să adopte un comportament discriminatoriu în relațiile cu anumiți furnizori, în ceea ce privește atât tarifele, cât și condițiile de furnizare a serviciilor.

5.3.2. Problemele concurențiale la nivelul pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele operate de furnizorii alternativi

În mod similar, furnizorii alternativi au posibilitatea, în lipsa reglementării, de a utiliza poziția dominantă pe o piață de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul prin refuzul furnizării accesului altor operatori, precum și prin tarifarea excesivă a serviciilor de interconectare oferite.

Astfel, în absența reglementării, Autoritatea consideră că este posibil să reapară problemele în ceea ce privește interconectarea cu rețelele publice de telefonie operate de către S.C. RCS & RDS S.A., respectiv de către S.C. UPC Romania S.R.L. Aceste companii pot să aplice tactici de întârziere a negocierilor, pot să propună condiții și tarife nerezonabile de furnizare a serviciilor sau să nu implementeze acordurile de interconectare încheiate.

În aceste condiții, Autoritatea consideră că este important ca termenii și condițiile în care sunt furnizate serviciile de terminare a apelurilor să fie echitabile. Astfel, în lipsa obligației de transparență, operatorii interesați nu pot stabili care sunt punctele de acces utilizate pentru realizarea eficientă a interconectării, precum tarifele și condițiile pentru serviciile de interconectare furnizate.

O altă problemă importantă asociată în mod frecvent cu piețele de terminare aferente operatorilor alternativi o reprezintă practicarea unor termene și condiții, inclusiv tarife, discriminatorii iar, în unele cazuri, a unor tarife excesive de către operatorii rețelelor publice de telefonie ale căror tarife nu sunt reglementate. Tarifele de terminare constituie una din principalele componente de cost ale tarifelor apelurilor către altă rețea oferite pe piața cu amănuntul, operatorii având astfel stimulentele de a practica tarife excesive pentru serviciile de terminare în rețeaua proprie nu numai în vederea creșterii propriei rentabilități, dar și pentru a mări în mod artificial costurile operatorilor concurenți. În acest mod, practicarea de către un operator a unor tarife excesive distorsionează concurența, întrucât are efecte negative atât asupra operatorilor interconectați, crescând în mod nejustificat tarifele apelurilor competitorilor de pe piața cu amănuntul, cât și asupra utilizatorilor finali ai acestor operatori, care trebuie să suporte un nivel al tarifelor mai ridicat, fiind astfel dezavantajați față de utilizatorii finali ai operatorului care oferă serviciile de terminare.

Odată cu tarifele excesive pentru serviciile de terminare și efectul lor negativ asupra concurenței pe piața cu amănuntul, Autoritatea a analizat și alte probleme concurențiale. La impunerea eventualelor obligații care să remedieze aceste eșecuri ale pieței, Autoritatea a luat în considerare rezultatele studiului de piață realizat în rândul furnizorilor, dar și alte surse disponibile (incluzând activitățile de soluționare a litigiilor și sesizărilor primite de la furnizori). Acestea indică faptul că există o serie de probleme în ceea ce privește negocierea și implementarea acordurilor de interconectare.

Menționăm în special următoarele probleme:

1. Autoritatea a primit sesizări privind impunerea unilaterală a clauzelor incluse în acordurile de interconectare, din informațiile furnizate de către operatori rezultând lipsa de flexibilitate la negocierea clauzelor contractuale. De asemenea, o serie de clauze contractuale au fost considerate abuzive:

a) există anumiți furnizori de rețele publice de telefonie fixă care nu acceptă interconectarea indirectă prin intermediul unui terț operator;

b) anumiți furnizori de rețele publice de telefonie fixă au solicitat încheierea de acorduri separate pentru terminarea traficului internațional impunând astfel utilizarea unor soluții tehnice de interconectare diferite pentru terminarea traficului național, respectiv a traficului internațional. De asemenea, anumiți furnizori au perceput tarife de terminare mai mari pentru terminarea traficului internațional față de cel național;

c) procedura și cazurile de solicitare a constituirii unei scrisori de garanție bancară în cazul încheierii unor acorduri de interconectare au fost considerate arbitrare și netransparente;

În timp ce o serie de operatori consideră că în stabilirea cuantumului scrisorii de garanție bancară trebuie avut în vedere nivelul total al traficului care poate fi transmis pe legăturile de interconectare instalate, anumiți operatori apreciază că, astfel calculat, cuantumul scrisorii de garanție bancară este mult prea mare față de nivelul serviciilor de interconectare achiziționate.

d) impunerea, ca urmare a ultimei analize de piață realizate pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, a obligației de a practica pentru serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe a unor tarife medii care să nu depășească un nivel maxim a creat, în practică, o serie de probleme. Astfel, în condițiile în care doar 3 din cei 38 de operatori în sarcina cărora a fost impusă obligația de control al tarifelor au practicat tarife de interconectare diferite pe intervale orare, Autoritatea a constatat că unul dintre cei 3 a practicat un tarif mediu mai mare decât tariful reglementat.

2. O serie de furnizori au reclamat dificultăți și întâzieri în implementarea acordurilor de interconectare cu anumiți furnizori de rețele publice de telefonie fixă. Astfel, unii furnizori au amânat punerea la dispoziție a serviciilor de interconectare solicitate. De asemenea, Autoritatea a fost informată de anumite probleme în ceea ce privește negocierea unei arhitecturi de interconectare eficiente care să corespundă intereselor operatorilor interconectați.

3. Anumiți furnizori de rețele publice de telefonie fixă au perceput tarife excesive pentru furnizarea serviciilor auxiliare.

O problemă importantă asociată în mod frecvent cu piețele de terminare o reprezintă practicarea unor condiții și tarife discriminatorii și, în unele cazuri, a unor tarife excesive de către operatorii rețelelor publice de telefonie pentru serviciile asociate interconectării. Astfel, chiar dacă în acest moment operatorii alternativi au obligația de a furniza celorlalți operatori accesul, la tarife care să nu fie excesive, la toate serviciile necesare pentru ca aceștia să poată exploata în condiții normale interconectarea cu rețeaua publică de telefonie a operatorului respectiv, tarifele serviciilor asociate furnizate prezintă o variație semnificativă, inclusiv față de tarifele pentru serviciile similare oferite de către S.C. Romtelecom S.A., neputând fi justificate de existența unor diferențe în condițiile de furnizare a serviciilor.

Tabelul nr. 5.3.1. Tarifele percepute pentru servicii asociate interconectării, exprimate în euro

Serviciu de interconectare	Unitate de măsură	S.C. Romtelecom S.A.	S.C. Vodafone Romania S.A.	S.C. Orange România S.A.	S.C. Cosmote RMT S.A.	S.C. RCS&RDS S.A	S.C. UPC Romania S.R.L.	Note
Configurare POA/POI	PoA/PoI	750	730	740	694	750	680	Nota 1
Reconfigurare POA/POI	PoA/PoI		730	740	694		680	
Desființare POA/POI	PoA/PoI		730	740	694		680	
Instalare port de acces	pe 2Mbit/s	500	460	450	438	500	460	
Reconfigurare/Reorganizare	pe 2Mbit/s pentru primul circuit	469		469	469	469	469	
	pe 2 Mbit/s pentru celelalte circuite	66.5		66.5	66.5	66.5	66.5	
Desființarea unui port de acces	pe 2Mbit/s	150	460	450	438	150	460	
Reconfigurarea unui port de acces	pe 2Mbit/s		460	450	438			
Închiriere port de acces	pe 2Mbit/s pe lună	46	70	65	66	46/70	46	Nota 2
Utilizarea portului de acces pe 10 ani	pe 2Mbit/s	2900						
Instalare echipament transmisiuni (2 Mbps; 4x2 Mbps; STM1)	pe echipament		2300	2000	2192	1000/2192/2300	1800	Nota 3
Dezinstalare echipament transmisiuni	pe echipament		2300	-	2192		1800	
Tarif de conectare (Interconectarea în spațiul Beneficiarului)	pe 2Mbit/s	590.83	380	350	365	500	380	Nota 4
Tarif de conectare (Interconectarea la un punct intermediar)	pe 2Mbit/s	370						
Tarif de conectare (Interconectarea în spațiul Operatorului)	pe 2Mbit/s	100						
Reconfigurare interfață 2Mbps	pe 2Mbit/s		380	350	365	500		
Dezinstalare interfață 2Mbps	pe 2Mbit/s		380	350	365	500	380	
Tarif de închiriere (Interconectarea în spațiul Beneficiarului)	pe 2Mbit/s pe lună	79,27	315	450	482	315	420	Nota 4, 5
Tarif de închiriere (Interconectarea la un punct intermediar)	pe 2Mbit/s pe lună	39,63						
Tarif de închiriere (Interconectarea în spațiul Operatorului)	pe 2Mbit/s pe lună	0,06						
Tarif de închiriere NxData	pe 2Mbit/s		270	270	292	270	280	
Tarif de închiriere pe Km (0-50 Km)	pe 2Mbit/s pe Km/lună	22,65						Nota 6
Tarif de închiriere pe Km (51-100 Km)	pe 2Mbit/s pe lună	521,92		700				
Tarif de închiriere pe Km (51-100 Km)	pe 2Mbit/s pe Km/lună	12,21						
Tarif de închiriere pe Km (101-150 Km)	pe 2Mbit/s pe lună	1172,08		700				
Tarif de închiriere pe Km (101-150 Km)	pe 2Mbit/s pe Km/lună	5,71						
Tarif de închiriere pe Km (150-200 Km)	pe 2Mbit/s pe lună	1415,68		700				
Tarif de închiriere pe Km (150-200 Km)	pe 2Mbit/s pe Km/lună	4,08						
Tarif de închiriere pe Km (>250 Km)	pe 2Mbit/s pe Km/lună			4				

Sursă: ANCOM

Serviciile auxiliare de interconectare sunt eterogene de la un operator la altul, cu toate că arhitectura de interconectare este similară. Spre exemplu, cu excepția S.C. Romtelecom S.A., operatorii de talie mare percep pentru reconfigurarea sau desființarea punctului de acces și de interconectare tarife echivalente cu instalarea acestora.

Mai mult, o serie de operatori insistă pentru impunerea de clauze inechitabile referitoare la suportarea de către furnizorul care a solicitat interconectarea a tuturor costurilor asociate interconectării inițiale, precum și la suportarea integrală de către acesta a costurilor lunare pentru legăturile de interconectare, până la atingerea unui anumit volum al traficului.

5.4. Identificarea și impunerea obligațiilor specifice în vederea remedierii problemelor identificate

5.4.1. Principiile aplicate de ANCOM pentru stabilirea remediilor

În procesul de selectare a remediilor potrivite ce pot fi utilizate pentru soluționarea problemelor concurențiale identificate, ANCOM are obligația de a ține cont de obiectivele stabilite la art. 4 și art. 6 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 22/2009. De asemenea, art. 8 alin. (4) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 prevede că obligațiile impuse trebuie să se bazeze pe natura problemei identificate, să fie proporționale și justificate.

Autoritatea consideră că asigurarea unui regim de interconectare eficient, transparent și riguros fundamentat reprezintă o condiție esențială pentru atingerea obiectivelor de reglementare, promovarea concurenței fiind unul dintre aceste obiective. Astfel, o atenție deosebită trebuie acordată serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor. Aceste servicii sunt prin definiție furnizate pe piețe de monopol care, în condițiile sistemului de tarifyare „*partea apelantă plătește*”, nu au potențial să devină concurențiale.

În aceste condiții, aplicarea principiilor nediscriminării, oportunității și proporționalității în adoptarea măsurilor de reglementare impune utilizarea unor instrumente similare pentru reglementarea serviciilor de terminare a apelurilor, la nivelul tuturor segmentelor omogene identificate (rețele publice de telefonie fixă și, respectiv, rețele publice de telefonie mobilă). Astfel, remedierea anumitor probleme concurențiale similare trebuie realizată prin instrumente similare, indiferent de piața pe care se manifestă.

De asemenea, dată fiind importanța interconectării pentru asigurarea conectivității între utilizatorii finali și ținând seama de caracterul de monopol al serviciilor de terminare, este necesar ca toți furnizorii de rețele de comunicații electronice care controlează accesul la utilizatorii finali să fie obligați să furnizeze servicii de terminare a apelurilor celorlalți furnizori. Obligativitatea furnizării serviciului, ca unic instrument de reglementare, riscă să fie exploatată de către toți furnizorii, prin solicitarea unor tarifye excesive pentru terminarea apelurilor în propria rețea. Astfel, operatorii au o dublă motivație să stabilească tarifye de terminare la un nivel ridicat: pe de o parte, pentru a-și maximiza veniturile fără a-și prejudicia competitivitatea pe piețele cu amănuntul, și pe de altă parte pentru că un tarifye de terminare mai mare diminuează competitivitatea concurenților săi, întrucât majorează nejustificat costurile pe care aceștia trebuie să le suporte. Prin urmare, crește riscul distorsiunilor pe piețele cu amănuntul.

Pe de altă parte, practica interconectării în România evidențiază existența unei discriminări pozitive sau negative, pe criterii preferențiale, a anumitor furnizori. Prin urmare, există argumente obiective pentru stabilirea unui plafon maxim al tarifyelor la care sunt furnizate serviciile de terminare, pentru toți furnizorii obligați să furnizeze aceste servicii.

Mai mult, discriminarea pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe poate apărea sub două forme sau chiar un mix între cele două, efectele fiind de natură să distorsioneze și mai mult competiția pe această piață, după cum a fost accentuat în cadrul subcapitolului privind problemele concurențiale identificate. Astfel, un furnizor de servicii de terminare a apelurilor în propria rețea de telefonie poate fie să creeze avantaje pentru propria activitate, fie să solicite tarifye diferite diversilor

operatori cu care este interconectat, în funcție de traficul generat de aceștia în rețeaua sa (tratament preferențial). Prin urmare, oricare dintre tipurile de discriminare prezentate este de natură să inducă un avantaj concurențial nemeritat operatorului în cauză, având repercusiuni negative asupra celorlalți operatori de pe piață.

Astfel, pentru prevenirea tendinței spre discriminare între furnizorii aflați în competiție, obligația de nediscriminare în furnizarea serviciilor este un instrument necesar pentru reglementarea acestor piețe.

În trecut, asimetria tarifelor de terminare a fost considerată necesară pentru promovarea concurenței bazată pe infrastructuri, întrucât stimulează intrarea pe piață și protejează operatorii de talie mai mică. Totuși, practicarea unor tarife mari pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor de către operatorii nou-intrați nu face decât să conducă la creșterea tarifelor cu amănuntul pentru apelurile către rețelele operate de aceștia, determinând o reducere a bunăstării sociale. În plus, asimetria tarifelor, chiar dacă asigură recuperarea costurilor tuturor operatorilor (fie ei eficienți sau nu), impune constrângeri asupra operatorilor mai eficienți care vor fi obligați să subvenționeze ineficiența competitorilor lor și implică riscul încurajării intrărilor ineficiente pe piață. Mai mult, dacă fiecare operator ar practica tarife de interconectare stabilite la nivelul propriilor costuri rezultate din situațiile financiare, ar exista o relație de inversă proporționalitate între nivelul eficienței și nivelul reglementat al tarifului: operatorul cel mai eficient ar „suferi” de tariful cel mai mic și, invers, operatorul cel mai ineficient ar „beneficia” de cel mai mare tarif de interconectare. O astfel de reglementare ar echivala cu recompensarea ineficienței economice. În acest sens, ANCOM consideră oportună impunerea unui tarif maximal unic, nediferențiat în funcție de palierul orar, și uniform pentru serviciile de terminare a apelurilor, astfel încât efectele să fie de natură să maximizeze beneficiile consumatorilor și să promoveze concurența. De asemenea, acest tip de abordare a fost agreat și de operatorii de pe piață, care și-au exprimat părerea în răspunsurile la chestionarele transmise de Autoritate.

În aceste condiții, nivelul tarifului de referință trebuie fundamentat pe baza costurilor unui operator eficient, care să nu depindă de costurile efective înregistrate de un operator sau de cota sa de piață. ANCOM consideră că diferențele în tehnologia sau arhitectura rețelei nu justifică tarife de terminare diferite. Stabilirea unui tarif pentru serviciile de terminare la un nivel eficient va furniza semnalele economice corecte operatorilor care doresc intrarea pe piață și va stimula eficiența productivă dintr-o perspectivă dinamică. Operatorii mai puțin eficienți vor fi obligați să-și crească eficiența iar cei eficienți vor obține profituri suplimentare pe care le vor investi în dezvoltarea rețelelor și introducerea unor tehnologii inovatoare. În condiții de simetrie, creșterile de eficiență productivă vor exercita presiune asupra tarifelor cu amănuntul și vor contribui la maximizarea beneficiilor utilizatorilor finali.

Recomandarea nr. 2009/396/CE prevede simetria tarifelor de terminare a apelurilor, pe baza costurilor incrementale pe termen lung ale unui operator eficient, a cărui rețea fixă are, în principiu, la bază NGN³⁵.

5.4.2. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A.

Pe baza rezultatelor analizei de piață, Autoritatea consideră că în orizontul de timp al acestei analize nu vor exista evoluții pe piață de natură să împiedice S.C. Romtelecom S.A. să acționeze independent față de competitorii săi. Prin urmare, în scopul promovării concurenței, protejării intereselor utilizatorilor finali și încurajării investițiilor eficiente în infrastructură, Autoritatea propune următoarele obligații în sarcina S.C. Romtelecom S.A.:

5.4.2.1. Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANCOM poate impune operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață obligația de a permite

³⁵ Recital 12 și art. 4

accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, în special în cazul în care se consideră că refuzul de a acorda accesul ori impunerea unor clauze care au efect similar ar conduce la împiedicarea dezvoltării unei piețe concurențiale, la nivelul vânzării cu amănuntul sau la prejudicierea intereselor utilizatorilor finali.

Autoritatea consideră că, în lipsa impunerii acestei obligații, S.C. Romtelecom S.A. ar avea posibilitatea de a nu furniza anumite servicii de interconectare în condiții rezonabile, utilizând puterea deținută pe piața de gros în vederea influențării condițiilor concurențiale de pe piața cu amănuntul.

Astfel, în temeiul art. 12 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANCOM propune menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de a furniza celorlalți operatori servicii de interconectare cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează, în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, în cazul unor cereri rezonabile de acces.

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, Autoritatea poate atașa obligației de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate condiții referitoare la echitatea, rezonabilitatea și celeritatea îndeplinirii acestora.

Ținând cont de problemele concurențiale identificate, ANCOM consideră necesară menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligațiilor referitoare la termenele maxime de negociere și de implementare a acordurilor de interconectare în vederea evitării situațiilor în care S.C. Romtelecom S.A. poate întârzia încheierea sau implementarea acordurilor de interconectare în vederea dobândirii unui avantaj concurențial pe piața cu amănuntul.

De asemenea, Autoritatea consideră că S.C. Romtelecom S.A. trebuie să furnizeze în continuare servicii de colocare pentru echipamentele operatorilor interconectați în vederea terminării apelurilor în rețeaua sa. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (1) lit. f) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANCOM propune menținerea obligației de a furniza servicii de colocare.

S.C. Romtelecom S.A. va furniza în continuare opțiunile de interconectare directă și interconectare cu circuit extins.

De asemenea, ANCOM propune clarificarea formelor de interconectare. Astfel, ANCOM consideră că în stabilirea formei de interconectare într-un caz determinat sunt relevante nu numai aspecte referitoare la deținătorul dreptului de proprietate asupra spațiului în care se realizează interconectarea, ci și aspecte referitoare la arhitectura de interconectare, cum ar fi poziționarea punctului de interconectare față de punctele de acces ale celor doi operatori. Întrucât realizarea interconectării în spațiul unei terțe părți situat la o distanță suficient de mare față de punctul de acces al S.C. Romtelecom S.A. poate determina pentru aceasta un nivel al costurilor similar cu forma de interconectare în spațiul Beneficiarului, ANCOM propune ca celor două forme de interconectare să le fie asociate aceleași condiții tarifare.

Situația în care punctul de interconectare este situat la o distanță relativ mică față de punctul de acces al S.C. Romtelecom S.A. într-o cameră de tragere în imediata apropiere a spațiului/centralei S.C. Romtelecom S.A. (maxim 150 de metri) constituie un caz separat, deoarece determină un nivel mai redus al costurilor față de situația interconectării la distanță, însă mai mare decât în cazul colocării.

O altă formă de interconectare este interconectarea în spațiul S.C. Romtelecom S.A. (colocare).

În aceste condiții, S.C. Romtelecom S.A. va avea obligația de a furniza următoarele forme de interconectare:

a) la distanță, după cum urmează:

i) în spațiul Beneficiarului, caz în care punctul de interconectare va fi situat pe repartitorul S.C. Romtelecom S.A., aflat în spațiul Beneficiarului;

ii) la un punct intermediar, caz în care punctul de interconectare, stabilit de comun acord, va fi situat atât în afara spațiului Beneficiarului cât și în afara spațiului S.C. Romtelecom S.A., la mai mult de 150 de metri de spațiul S.C. Romtelecom S.A.;

b) în spațiul S.C. Romtelecom S.A., după cum urmează:

i) în camera de tragere, caz în care punctul de interconectare, stabilit de comun acord, va fi situat într-o cameră de tragere în imediata apropiere a clădirii S.C. Romtelecom S.A. (maxim 150 de metri);

ii) în clădirea S.C. Romtelecom S.A., caz în care punctul de interconectare va fi situat pe repartitorul Beneficiarului, aflat în clădirea S.C. Romtelecom S.A.

În ceea ce privește serviciile asociate interconectării pe care S.C. Romtelecom S.A. are obligația să le ofere în prezent, ANCOM consideră că aceste facilități trebuie furnizate în continuare de către S.C. Romtelecom S.A., având în vedere că serviciile respective sunt indisolubil legate de achiziționarea serviciilor de terminare.

5.4.2.2. Obligația de transparență

Potrivit art. 9 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, cu respectarea dispozițiilor art. 8 din același act normativ, ANCOM poate impune în sarcina furnizorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor obligația de transparență. Astfel, ANCOM poate solicita unui furnizor să facă publice anumite informații, precum informațiile contabile, specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, modalitățile și condițiile de furnizare și utilizare, respectiv tarifele practicate. În cazul în care unui furnizor i-au fost impuse obligații de nediscriminare, ANCOM poate impune respectivului furnizor obligația de a publica o ofertă de referință care trebuie să fie suficient de detaliată pentru a asigura că solicitanții nu vor trebui să plătească pentru resurse care nu sunt necesare serviciului pe care l-au solicitat. Oferta de referință va cuprinde o descriere detaliată a ofertelor pentru fiecare dintre elementele rețelei sau ale infrastructurii asociate, potrivit necesităților pieței, precum condițiile tehnice și comerciale, inclusiv de tarif, corespunzătoare fiecăruia dintre aceste elemente. Prin urmare, obligația de transparență este strâns legată de impunerea obligației de nediscriminare.

ANCOM consideră că este necesară menținerea obligației de transparență, mai ales în ceea ce privește obligația de publicare a unei oferte de referință privind interconectarea (ORI), pentru a observa modul în care S.C. Romtelecom S.A. respectă obligațiile referitoare la furnizarea serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, precum și de nediscriminare (potrivit secțiunii 5.4.2.3).

Astfel, având în vedere faptul că Autoritatea a propus impunerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de nediscriminare, ANCOM decide, conform art. 9 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de a publica și de a pune la dispoziția oricărui solicitant ORI, care conține condițiile, inclusiv referitoare la tarife, în care serviciile de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor vor fi oferite operatorilor, așa cum au fost detaliate în Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002.

De asemenea, ORI trebuie să fie suficient de detaliată pentru a permite interconectarea la toate punctele rețelei unde acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic și pentru a asigura că operatorii nu vor trebui să plătească pentru resurse care nu sunt necesare serviciului pe care l-au solicitat.

Totodată, ANCOM propune menținerea obligațiilor impuse S.C. Romtelecom S.A. de a furniza în ORI informații detaliate privind setul de parametri relevanți pentru calitatea serviciilor oferite operatorilor, informații detaliate și specificații tehnice despre rețeaua pe care o operează, astfel încât operatorii să poată alege în mod eficient punctele de acces unde să realizeze interconectarea și să își poată planifica dezvoltarea propriilor rețele sau servicii, precum și informații complete despre amplasarea imobilelor în care se poate realiza colocarea, spațiul colocabil, spațiul disponibil și spațiul rezervat din fiecare imobil.

5.4.2.3. Obligația de nediscriminare

Conform art. 10 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, Autoritatea poate impune operatorilor desemnați ca având putere semnificativă obligația de nediscriminare în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații ori cu accesul la aceste rețele sau la infrastructura asociată, prin care să se asigure, în special, că operatorii aplică condiții echivalente în circumstanțe echivalente altor persoane care furnizează servicii echivalente, precum și că pun la dispoziție terților servicii și informații în aceleași

condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate filialelor, sediilor secundare, persoanelor din același grup sau partenerilor lor.

ANCOM consideră că în lipsa impunerii obligației de nediscriminare, S.C. Romtelecom S.A. ar putea să favorizeze propriile activități de pe piața cu amănuntul prin furnizarea unor servicii către acestea în condiții mai favorabile decât celorlalți operatori. De asemenea, pe piața de gros ar putea stabili condiții diferite de furnizare a serviciilor de interconectare între operatori, favorizând un operator sau un grup de operatori.

În acest sens, există două tipuri de comportament discriminatoriu pe care ANCOM urmărește să le prevină prin impunerea acestei obligații, respectiv: (i) discriminarea între operatori și (ii) discriminarea între propriile servicii sau serviciile furnizate persoanelor din același grup și operatorii cu care S.C. Romtelecom S.A. concurează pe piața cu amănuntul.

ANCOM consideră că impunerea obligației de nediscriminare este necesară pentru a preveni problemele identificate și pentru a asigura că S.C. Romtelecom S.A. nu discriminează între operatori sau în favoarea propriilor servicii furnizate pe piața cu amănuntul (ori a serviciilor furnizate persoanelor din același grup).

ANCOM intenționează să prevină ambele forme de discriminare, menținând în sarcina S.C. Romtelecom S.A. obligația să aplice condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează și să pună la dispoziție terților toate serviciile și informațiile necesare în vederea realizării interconectării în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate persoanelor din același grup.

Totuși, ANCOM apreciază că orice distorsionare a concurenței datorată unor subvenționări încrucișate incorecte, bazate pe diferențele tarifare între apelurile realizate în rețea și apeluri în afara rețelei, trebuie remediată prin intermediul unui mecanism eficient de control al tarifelor la nivelul pieței de gros, care să asigure că tarifele serviciilor de terminare a apelurilor reflectă exclusiv costurile furnizării eficiente a serviciilor și nu permit obținerea unor profituri excesive.

Având în vedere că ANCOM intenționează să aplice un astfel de mecanism eficient de control al tarifelor, respectiv tarifele de terminare ale S.C. Romtelecom S.A. (și ale celorlalți operatori desemnați cu putere semnificativă pe piața de terminare a apelurilor la puncte fixe) vor fi stabilite pe baza costurilor incrementale evitate asociate furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe de un operator de rețele fixe, ipotetic eficient (LRIC pur), se elimină riscul discriminării în favoarea propriilor activități de pe piața cu amănuntul a tarifelor de terminare la nivelul pieței de gros.

Prin urmare, ANCOM propune retragerea obligației de nediscriminare internă referitoare la tarife impusă în sarcina S.C. Romtelecom S.A., începând cu data la care tarifele de terminare vor fi stabilite pe baza costurilor incrementale evitate asociate furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe de un operator de rețele fixe, ipotetic eficient (LRIC pur).

Până la data la care tarifele de terminare vor fi stabilite pe baza modelului de costuri incrementale evitate (LRIC pur), ANCOM propune menținerea acestei obligații în sarcina S.C. Romtelecom S.A., pentru a preveni apariția unor probleme concurențiale legate de subvenționarea încrucișată, tarife de ruinare etc.

5.4.2.4. Obligația privind evidența contabilă separată

Potrivit art. 11 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANCOM poate impune furnizorilor cu putere semnificativă obligații privind evidența contabilă separată. În special, Autoritatea de reglementare poate impune unui operator integrat pe verticală să urmărească distinct tarifele la vânzarea pe gros și tarifele de transfer intern, pentru a asigura, în principal respectarea obligației de nediscriminare sau pentru a împiedica subvenționarea încrucișată.

Impunerea obligației de evidență contabilă separată a fost necesară în strânsă legătură cu obligația de transparență, deoarece astfel se asigură o transparență mai ridicată a nivelului costurilor și tarifelor (inclusiv a tarifelor de decontare internă). Obligația de evidență contabilă separată a oferit ANCOM suportul necesar monitorizării respectării obligației de nediscriminare, prin aceea că evidenția în mod transparent tarifele practicate pe piețele de gros și tarifele de decontare internă și, de asemenea, apariția unor probleme concurențiale legate de subvenționarea încrucișată, tarifele de ruinare etc.

Prin obligația de evidență contabilă separată se asigură un nivel de detaliere a informației contabile superior celor furnizate în cuprinsul situațiilor financiare statutare ale S.C. Romtelecom S.A., pentru a reflecta cât mai fidel performanțele segmentelor de afaceri ca și cum ar fi entități separate, iar în cazul unui operator integrat pe verticală, pentru a preveni discriminarea în favoarea propriilor unități de afaceri și subvenționarea încrucișată.

În cuprinsul situațiilor financiare separate devin transparente și tarifele de decontare internă, precum și tarifele practicate pe piețele de gros de operatorul integrat pe verticală. De asemenea, ele reprezintă o asigurare suplimentară privind baza de cost.

Doar impunerea obligației de nediscriminare nu putea exercita, decât într-o mică măsură, presiune asupra nivelului tarifelor de interconectare, întrucât nu elimina stimulentele operatorilor dominanți de a impune tarife excesive celorlalți operatori, tarife care se reflectă în final asupra prețului plătit de utilizatorul final.

Obligația de evidență contabilă separată nu constituie un remediu impus individual, în izolare de celelalte remedii, ci însoțește obligațiile de transparență (sub forma ofertei de referință, a publicării tarifelor etc.) și nediscriminare.

ANCOM consideră că obligația de evidență contabilă separată nu se va mai justifica din perspectiva unui eventual sprijin pentru identificarea unor subvenții încrucișate, în condițiile în care tarifele de terminare ale S.C. Romtelecom S.A. (și ale celorlalți operatori desemnați cu putere semnificativă pe piața de terminare a apelurilor la puncte fixe) vor fi stabilite pe baza costurilor incrementale evitate asociate furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe de un operator de rețele fixe, ipotetic eficient (LRIC pur). Practic, reglementarea tarifelor de gros la nivelul costurilor eficiente va conduce la eliminarea profiturilor excesive și implicit a posibilității de subvenționare încrucișată a propriilor activități de pe piața cu amănuntul, prin furnizarea unor servicii către acestea în condiții mai favorabile decât celorlalți operatori. Se elimină, astfel, și riscul discriminării în favoarea propriilor activități de pe piața cu amănuntul.

Prin urmare, ANCOM propune retragerea obligației de evidență contabilă separată impusă în sarcina S.C. Romtelecom S.A., începând cu data la care tarifele de terminare vor fi stabilite pe baza costurilor incrementale evitate asociate furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe de un operator de rețele fixe, ipotetic eficient (LRIC pur), respectiv neimpunerea acestor obligații în sarcina celorlalți furnizori identificați ca având putere semnificativă.

Până la data la care tarifele de terminare vor fi stabilite pe baza modelului de costuri incrementale evitate (LRIC pur), ANCOM propune menținerea acestei obligații în sarcina S.C. Romtelecom S.A., pentru a putea monitoriza obligația de nediscriminare, respectiv pentru evidențierea în mod transparent a tarifelor practicate pe piețele de gros și tarifele de decontare internă și, de asemenea, pentru evidențierea apariției unor probleme concurențiale legate de subvenționarea încrucișată, tarife de ruinare etc.

5.4.2.5. Obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri și evidență contabilă

5.4.2.5.1 Tarifele serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe

Potrivit dispozițiilor art. 13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANCOM poate impune obligații de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri și obligații privind evidența contabilă pentru furnizarea serviciilor de acces sau interconectare.

Având în vedere faptul că un operator de rețele publice de telefonie fixă deține *de facto* un monopol pe piața serviciilor de terminare a apelurilor în propria rețea și că nu există suficiente constrângeri concurențiale exercitate asupra furnizorilor de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe, Autoritatea consideră că S.C. Romtelecom S.A. nu are suficiente stimulente pentru a-și stabili tarifele pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe la un nivel eficient și consideră necesară menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor de terminare a apelurilor în propria rețea publică de telefonie fixă, determinate pe baza unui model de calculație a costurilor.

De la data de 1 ianuarie 2007, tarifele serviciilor de interconectare practicate de S.C. Romtelecom S.A. sunt fundamentate în funcție de costurile medii incrementale pe termen lung ale serviciilor, inclusiv o marjă pentru recuperarea costurilor indivize fixe și comune (LRAIC+). Costurile LRAIC+ au fost calculate pe baza modelului hibrid, obținut în urma reconcilierii între modelul de tip „top-down” de calculație a costurilor incrementale pe termen lung dezvoltat de S.C. Romtelecom S.A. și modelul de tip „bottom-up” de calculație a costurilor incrementale pe termen lung dezvoltat de Autoritate, reprezentând costul mediu aferent unui interval de 24 de ore, exprimat în eurocenți pe minut.

Referitor la costurile furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe, în precedenta rundă de analize de piață, Autoritatea a apreciat că *„în măsura înregistrării unor evoluții semnificative la nivelul rețelei de transport, în ceea ce privește platforma, tehnologia și arhitectura utilizate preponderent pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în România, (...) va putea analiza oportunitatea revizuirii modului de implementare a obligației de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri, eventual prin realizarea unui nou model de cost care să reflecte aceste evoluții.”* În context, Autoritatea a apreciat că îndeplinirea obiectivului său privind contribuția la dezvoltarea pieței interne a Comunității Europene se poate realiza prin dezvoltarea unei practici de reglementare coerente și a aplicării concertate a legislației naționale armonizate cu normele adoptate la nivelul Uniunii Europene. Acest lucru implică armonizarea la nivelul unor instrumente cheie pentru atingerea obiectivelor reglementării, respectiv a metodelor utilizate pentru calcularea costurilor eficiente a serviciilor de terminare a apelurilor.

În acest sens, Comisia Europeană a emis Recomandarea 2009/396/CE în care prevede simetria tarifelor de terminare a apelurilor, pe baza costurilor incrementale pe termen lung ale unui operator eficient, a cărui rețea include NGN.

Fundamentarea în funcție de costuri a tarifelor serviciilor de terminare la puncte fixe ale S.C. Romtelecom S.A. va fi realizată cu respectarea Recomandării Comisiei Europene nr. 2009/396/CE, pe baza costurilor incrementale evitate asociate furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe de un operator de rețele fixe, ipotetic eficient.

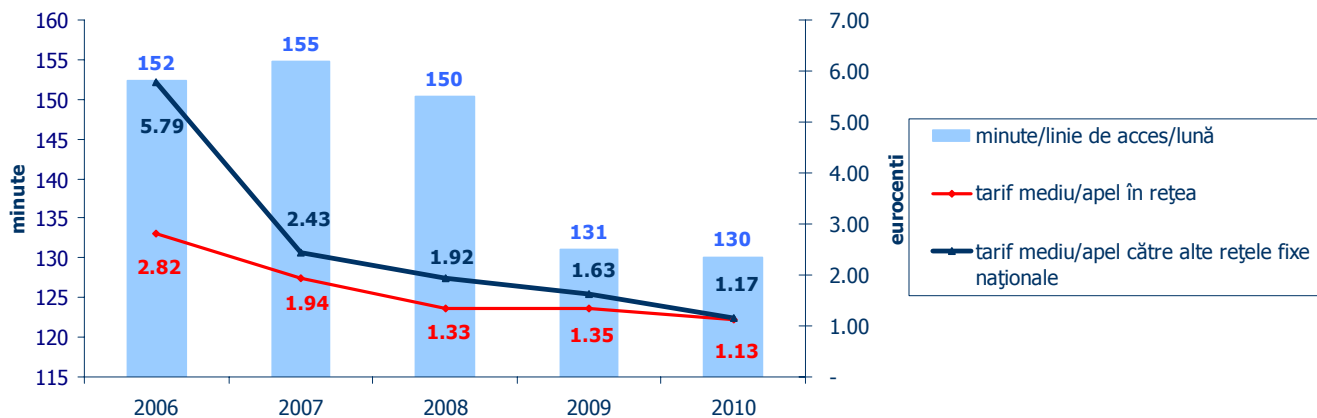
ANCOM a început demersurile pentru dezvoltarea unui model de calculație a costurilor pur incrementale ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, în conformitate cu Recomandarea CE mai sus menționată³⁶, în acest sens consultând deja industria cu privire la metodologia și principiile de calculație a costurilor serviciilor de terminare a apelurilor. În prezent, ANCOM se află în faza de lansare a licitației publice în vederea contractării serviciilor de consultanță pentru dezvoltarea modelului de calculație a costurilor, estimat a fi finalizat la sfârșitul anului 2012. Prin urmare, calendarul de adoptare al deciziilor în baza prezentei analize nu permite încorporarea rezultatelor exercițiului de modelare. De asemenea, în cadrul aceluiași proiect, ANCOM va determina costurile eficiente ale serviciilor asociate interconectării furnizate la un punct de interconectare.

În ceea ce privește reflectarea în costurile serviciilor de terminare la puncte fixe a evoluțiilor rețelelor, ANCOM precizează că tarifele prezente reflectă costurile eficiente ale rețelei PSTN a S.C. Romtelecom S.A. calculate în 2004 și 2005, față de care este de așteptat ca nivelurile de eficiență a sectorului să fi înregistrat creșteri semnificative, pe fondul progresului tehnologic și al economiilor de scară și scop. De altfel, tarifele medii ale serviciilor de apeluri la puncte fixe par să indice niveluri de

³⁶ Pentru informații suplimentare privind stadiul proiectului, a se vedea http://www.ancom.org.ro/lric-2011-2012_4348

eficiență semnificativ superioare celor reflectate în tarifele de terminare prezente, după cum este prezentat în Figura 5.4.2.1.

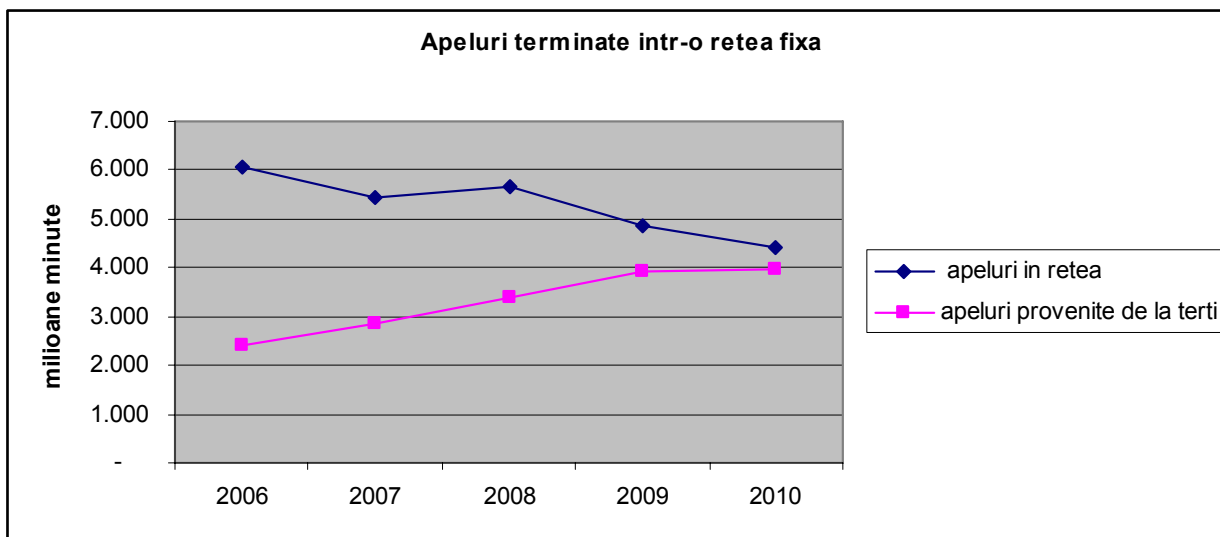
Figura nr. 5.4.2.1. Tarifele medii percepute pentru serviciile de apeluri la puncte fixe

Sursă: ANCOM

Deși numărul total de minute terminate în rețeaua fixă proprie și provenite de la terți a cunoscut o creștere în anul 2010 față de 2009 (0,57%), aceasta este mult mai mică decât creșterile înregistrate în trecut, care erau de peste 15% anual. Totuși, numărul total de minute originare și terminate în propriile rețelele a cunoscut o scădere accentuată, de 10,65% în 2010 față de 2009, reflectând faptul că, datorită reducerilor tarifare, utilizatorii finali au efectuat o proporție mai mare a apelurilor în afara rețelei la care sunt abonați. Această tendință este reflectată și în graficul următor.

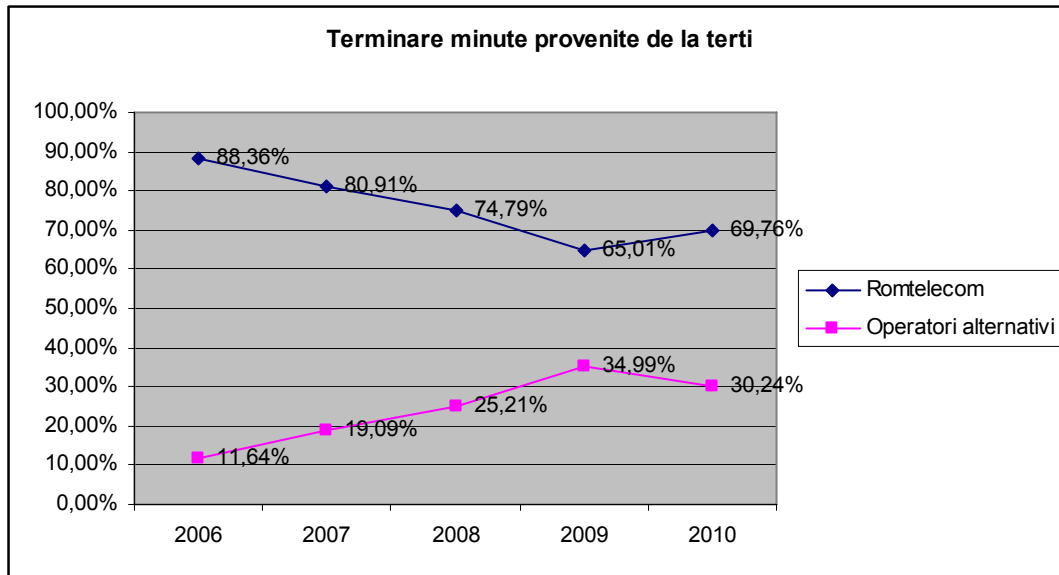
Figura nr. 5.4.2.2. Evoluția numărului de minute terminate în rețelele publice de telefonie fixă în perioada 2006-2010

Sursă: ANCOM

Cu toate acestea, în anul 2010 se constată o recâștigare a unei părți din cota de piață a operatorului fost monopolist, S.C. Romtelecom S.A., în ceea ce privește minutele terminate în rețea, determinată probabil și de scăderea tarifelor pentru apelarea altor rețele fixe mai accentuată la operatorii alternativi față de operatorul fost monopolist. Această tendință este evidențiată în figura nr. 5.4.2.3.

Figura nr. 5.4.2.3. Evoluția cotelor de piață în funcție de minutele terminate în alte rețele și terminate în rețeaua proprie

Sursă: ANCOM

Având în vedere cele de mai sus și ținând cont de faptul că, pe de o parte, tarifele de terminare actuale au fost stabilite pe baza modelului LRAIC, iar pe de altă parte, este de așteptat ca rezultatele modelului de costuri incrementale evitate (LRIC pur) să fie semnificativ mai mici, este necesară adoptarea unei tranziții graduale spre noile tarife, ce vor deveni disponibile la sfârșitul anului 2012.

Ținând seama de faptul că orice măsură de reglementare trebuie să fie transparentă, proporțională și justificată, de asemenea luând în considerare situația concurențială de pe piață, până la stabilirea tarifelor de terminare la puncte fixe pe baza costurilor pur incrementale (evitate) ale unui operator ipotetic eficient (sfârșitul anului 2012), ANCOM are la dispoziție următoarele posibilități pentru stabilirea tarifelor:

(a) Benchmark internațional

ANCOM poate determina tarifele prin metoda *benchmarking (analiză comparativă)*, luând în considerare tarifele practicate pe piețe comparabile. O asemenea abordare, detaliată de Recomandarea nr. 2009/396/CE, ar putea, de exemplu, lua în considerare tarifele fundamentate în funcție de costurile pur-incrementale ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, stabilite în alte state membre.

Totuși, la data prezentei analize, numai două state membre (Regatul Țărilor de Jos și Republica Franceză) au determinat tarifele pe baza costurilor pur incrementale ale terminării la puncte fixe.

În Regatul Țărilor de Jos, tariful va fi redus de la valoarea de 0,52 eurocenți pe minut pentru interconectarea la nivel local, cât este în prezent, la valoarea de 0,36 eurocenți pe minut începând cu data de 01.09.2012, rezultând o scădere cu aproximativ 30,77% a tarifului. De asemenea, tariful de interconectare la nivel regional va fi redus de la valoarea prezentă de 0,71 eurocenți pe minut până la valoarea de 0,36 eurocenți pe minut, începând cu data de 01.09.2012, rezultând o scădere cu aproximativ 49,26% a tarifului de interconectare.

În Republica Franceză, tariful de terminare rezultat din modelul de cost LRIC pur este de 0,08 eurocenți pe minut, începând cu 1 ianuarie 2013.

Având în vedere faptul că tarifele practicate în prezent pentru serviciile de interconectare au fost determinate pe baza modelului LRAIC, iar rezultatele noului model, bazat pe costurile incrementale evitate, vor fi mai mici, ANCOM consideră necesară adoptarea unui plan de reducere graduală a tarifelor, pentru a acorda S.C. Romtelecom S.A. posibilitatea de a-și ajusta progresiv planurile de afaceri.

În absența temporară a altor mecanisme de estimare a nivelului eficient al costurilor, exercițiul de *benchmarking* nu este împovărător pentru furnizori și ar putea fi ușor implementat. ANCOM apreciază că această metodă oferă asigurări rezonabile că tarifele astfel stabilite prin această metodă temporară adresează problemele concurențiale identificate în prezenta analiză

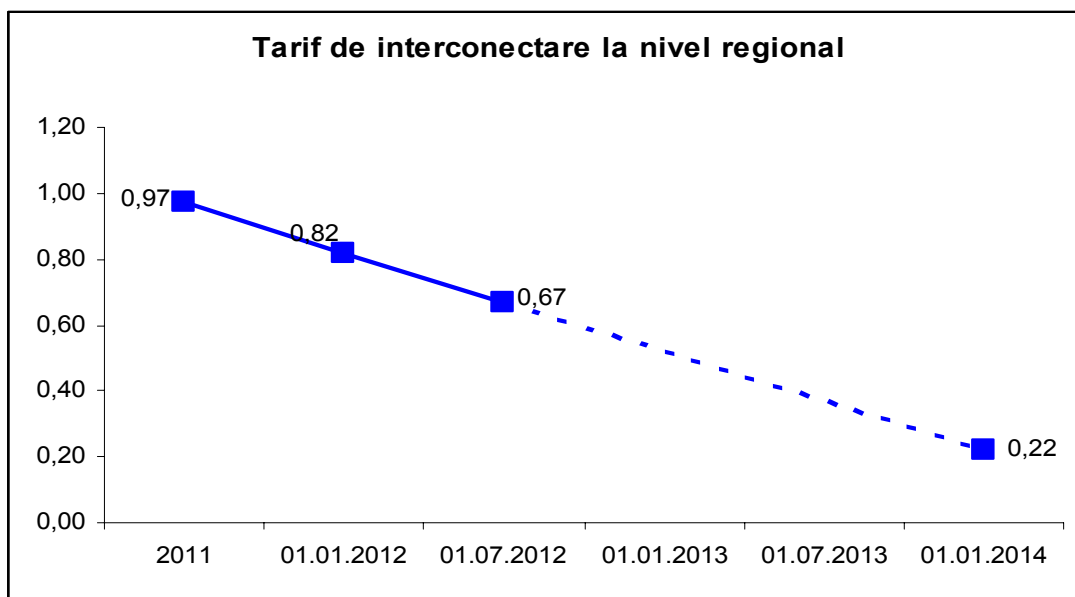
Mai mult, din datele furnizate de operatori, se constată practicarea unor tarife medii pe apel, la nivelul pieței cu amănuntul, inferioare tarifelor medii pe apel la nivelul pieței de gros. Astfel, tariful unui apel se compune din „tariful de origine+tariful de terminare”, la care se poate adăuga un tarif de tranzit, iar tariful de origine este același cu tariful de terminare. La nivelul anului 2010, tariful mediu de terminare a fost de 1,02 eurocenți pe minut, iar tariful mediu pe apel către alte rețele fixe naționale, la nivelul pieței cu amănuntul, a fost de 1,17 eurocenți pe minut. În consecință, conform acestor date numai din tariful de origine și terminare ar rezulta un tarif mai mare pe piața cu amănuntul decât cel practicat în prezent cu aproximativ 0,87 eurocenți pe minut, ceea ce oferă asigurări privind rezonabilitatea reducerii propuse ca măsură temporară, prin aceea că noile tarife propuse pentru anul 2012 nu se situează sub costuri.

Astfel, în condițiile în care Recomandarea nr. 2009/396/CE recunoaște o anumită flexibilitate în stabilirea ipotezelor de modelare, există posibilitatea ca modelarea costurilor să potențeze impactul unor elemente caracteristice naționale care influențează calculația costurilor, cum ar fi factorii legați de cerere și distribuția acesteia, economiile de scară și scop, precum și variabilele legate de costurile directe (cheltuieli operaționale, costul capitalului etc.).

Prin urmare, utilizarea metodei *benchmark* nu poate substitui fundamentarea în funcție de costuri a tarifelor serviciilor de terminare la puncte fixe în România, însă oferă un suport adecvat ca măsură temporară pentru tranziția către tarife bazate pe costurile incrementale evitate.

Astfel, printr-o abordare conservatoare, ANCOM propune compararea tarifului de terminare la nivel regional actual (0,97 eurocenți pe minut) cu media tarifelor țintă rezultate din aplicarea modelelor LRIC pur disponibile la data prezentei analize de piață, și anume 0,22 eurocenți pe minut. Stabilind acest tarif ca „țintă”³⁷ pentru anul 2014, rezultă o reducere semestrială a tarifului de terminare la nivel regional pentru anul 2012, de 0,15 eurocenți pe minut.

Figura nr. 5.4.2.4. Tarif de interconectare la nivel regional

³⁷ Stabilirea țintei se face doar în scopul determinării pantei de ajustare și nu influențează rezultatul modelului de cost ce urmează a fi dezvoltat

Aplicând același procent de reducere și tarifelor de terminare la nivel local, respectiv național, rezultă următoarele tarife maxime aplicabile:

	Tarifele maxime aplicabile de la data de 01 ianuarie 2012 (eurocenți/minut)	Tarifele maxime aplicabile de la data de 01 iulie 2012 (eurocenți/minut)
interconectare la nivel local în vederea terminării apelurilor la puncte fixe	0,71	0,58
interconectare la nivel regional în vederea terminării apelurilor la puncte fixe	0,82	0,67
interconectare la nivel național în vederea terminării apelurilor la puncte fixe	0,90	0,73

(b) Menținerea tarifelor actuale

Prelungirea valabilității tarifelor actuale până la finalizarea modelului pur LRIC de calculație a costurilor (sfârșitul anului 2012) este cea mai puțin împovărătoare variantă pentru furnizori, însă această măsură nu aduce beneficii concurenței și utilizatorilor finali. ANCOM apreciază că această metodă nu oferă asigurări că menținerea tarifelor de interconectare actuale oferă vreo rezolvare, fie și parțială, a problemelor concurențiale identificate în prezenta analiză, inclusiv prin prisma raporturilor cu tarifele serviciilor cu amănuntul. De altfel, tarifele actuale reprezintă o estimare a costurilor medii incrementale pe termen lung valabilă pentru anul 2007, fiind foarte probabil ca nivelul corespunzător anului 2011 al acestora să difere semnificativ de această estimare.

(c) Retail-minus

Un alt mecanism care ar putea fi utilizat pentru determinarea tarifelor pentru serviciile de terminare este „*retail-minus*”. Tarifele practicate pe piața cu amănuntul pot fi un punct de referință în procesul de determinare a tarifelor pentru serviciile de terminare. Într-o astfel de abordare, costurile „evitate” prin furnizarea serviciilor de gros în locul serviciilor cu amănuntul sunt deduse din tarifele cu amănuntul, obținându-se tariful de gros. Avantajul utilizării metodei „*retail-minus*” este acela că, dacă este aplicată împreună cu alte obligații, precum obligația de transparență, practicarea prețurilor de ruinare poate fi evitată. Pe de altă parte, prin metoda „*retail minus*” nu se obțin tarife orientate în funcție de costuri.

Însă, dat fiind caracterul temporar al măsurii, respectiv aproximativ 1 an (până la finalizarea modelului de cost), precum și dificultățile întâmpinate în determinarea „*minus*”-ului relevant, rezultate din faptul că furnizorii de rețele publice de telefonie la puncte fixe oferă o gamă largă de planuri și opțiuni tarifare cu amănuntul, nu este recomandabilă utilizarea acestei metode.

Prin urmare, ANCOM nu consideră că, în ansamblu, metoda „*retail-minus*” este potrivită pentru determinarea tarifelor pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe, ca măsură temporară. ANCOM consideră că varianta a) – *benchmarking*, este cea mai potrivită metodă pentru determinarea tarifelor pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe, ca o măsură temporară până la determinarea acestora pe baza modelului de cost pur incremental.

De altfel, de această măsură vor beneficia în primul rând utilizatorii finali, care vor avea posibilitatea să apeleze utilizatorii altor rețele fixe la tarife cu amănuntul mai mici. Mai mult, această măsură va aduce beneficii și concurenței pe piața cu amănuntul, având în vedere faptul că S.C. Romtelecom S.A. este un operator integrat vertical, ce deține putere semnificativă pe mai multe piețe, iar o subvenție încrucișată între activitatea de terminare a apelurilor în propria rețea și activitățile de pe piețele cu amănuntul ar avea un impact negativ semnificativ asupra pieței.

Această măsură este proporțională, având în vedere faptul că o scădere de 31% a tarifelor de interconectare, înainte de apariția rezultatelor modelului, nu riscă să producă prejudicii importante S.C. Romtelecom S.A, pe când o amânare a scăderii tarifelor de interconectare, înainte de apariția rezultatelor modelului, riscă să producă importante prejudicii utilizatorilor finali prin perceperea unor tarife pentru apelurile într-o altă rețea decât cea în care este originat apelul la un nivel excesiv, afectându-i negativ bunăstarea.

5.4.2.5.2 Tarif unic indiferent de intervalul orar

Autoritatea a impus prin Decizia președintelui ANRCTI nr. 644/2008 stabilirea, pentru fiecare nivel de interconectare cu rețeaua S.C. Romtelecom S.A., a unei valori unice a plafonului maxim, care să se aplice în calculul tarifului mediu de terminare pentru un interval de 24 ore. Operatorul care practică tarife diferențiate pe intervale orare avea obligația de a transmite, anual, volumele de trafic aferente intervalelor orare pentru care diferențiază tariful de terminare, precum și valoarea tarifului practicat pe fiecare interval orar, pentru a stabili dacă media ponderată a tarifului practicat nu depășește nivelul stabilit. Această decizie a permis operatorului fost monopolist practicarea unor tarife diferențiate pe intervale orare, pentru o perioadă de timp, care, coroborate cu perceperea unor tarife diferențiate pe intervale orare și de către alți operatori de telefonie fixă, a dus la apariția unor litigii legate de practicarea tarifelor de terminare a apelurilor la puncte fixe, ce nu au putut fi soluționate decât cu intervenția ANCOM.

Având în vedere practica majorității operatorilor de telefonie fixă de a utiliza un tarif nediferențiat pe intervale orare, precum și pentru a evita apariția unor noi dispute pe viitor, în ceea ce privește tariful de terminare a apelurilor la puncte fixe, ANCOM consideră că stabilirea unui tarif maxim unic, nediferențiat de intervalul orar, este adecvată actualelor condiții de piață, eliminând practic creditarea operatorului care depășește tariful mediu de către ceilalți operatori, fără a suporta niciun fel de costuri și eliminând posibilitatea de discriminare a operatorilor, prin perceperea unor tarife medii mai mari sau mai mici, în funcție de distribuția orară a traficului fiecărui operator.

Până la stabilirea unei noi valori unice, indiferent de intervalul orar, a plafonului maxim determinate pe baza modelului de cost pur incremental, ANCOM propune impunerea unui nou plafon maxim aplicat S.C. Romtelecom S.A. pentru furnizarea serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, și anume:

	Tarifele maxime aplicabile de la data de 01 ianuarie 2012 (eurocenți/minut)	Tarifele maxime aplicabile de la data de 01 iulie 2012 (eurocenți/minut)
interconectare la nivel local în vederea terminării apelurilor la puncte fixe	0,71	0,58
interconectare la nivel regional în vederea terminării apelurilor la puncte fixe	0,82	0,67
interconectare la nivel național în vederea terminării apelurilor la puncte fixe	0,90	0,73

5.4.2.5.3 Tarifele serviciilor asociate interconectării

După cum a fost precizat și mai sus, potrivit dispozițiilor art. 13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANCOM poate impune obligații de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri pentru furnizarea serviciilor de acces sau interconectare.

Practicarea unor tarife care nu sunt orientate pe costuri pentru serviciile asociate interconectării poate conduce, ca și în cazul serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, la

încurajarea intrărilor ineficiente pe piață și permanentizarea aplicării unor tarife ridicate inclusiv pe piața cu amănuntul, în condițiile în care furnizarea serviciilor asociate interconectării este absolut necesară în vederea realizării interconectării dintre operatori.

Astfel, având în vedere faptul că S.C. Romtelecom S.A. deține de facto un monopol pe piața serviciilor de terminare a apelurilor în propria rețea și că nu există suficiente constrângeri concurențiale exercitate asupra acestuia, iar furnizarea serviciilor asociate interconectării prezintă aceleași caracteristici precum serviciile de terminare a apelurilor, Autoritatea consideră că S.C. Romtelecom S.A. nu are suficiente stimulente pentru a-și stabili tarifele pentru serviciile asociate interconectării la un nivel eficient și apreciază necesară menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor serviciilor asociate interconectării.

ANCOM precizează că legăturile de interconectare furnizate de către S.C. Romtelecom S.A. reprezintă, din punct de vedere tehnic, linii închiriate nestructurate de 2 Mbps de tipul legăturilor de acces la Beneficiar furnizate de către S.C. Romtelecom S.A. în cadrul liniilor închiriate – segmente terminale, iar tarifele acestor servicii de linii închiriate-segmente terminale cu capacitatea de până la și inclusiv 2 Mbps au fost stabilite în funcție de costuri, pe baza modelului de tip bottom-up de calculație a costurilor medii incrementale pe termen lung dezvoltat de S.C. Deloitte Consultanță S.R.L. și Deloitte Business Consulting S.A. pentru ANCOM. În aceste condiții, ANCOM propune modificarea tarifelor legăturilor de interconectare după cum urmează:

Tabelul 5.4.2.1. – Tarifele elementelor legăturilor de interconectare furnizate prin intermediul rețelei de acces

Forma de interconectare		Tarifele legăturilor de interconectare	
		Tarif de conectare (Euro)	Tarif de închiriere (Euro/lună)
a) Interconectare la distanță	i) Interconectare în spațiul Beneficiarului	44,2	44,2
	ii) Interconectare la un punct intermediar		
b) Interconectare în spațiul Operatorului	i) Interconectare în camera de tragere	44,2	21,7
	ii) Interconectare în clădirea Operatorului	39,5	0,8

Referitor la elementele legăturilor de interconectare furnizate prin intermediul rețelei de transmisiuni a S.C. Romtelecom S.A., se vor aplica în continuare tarifele precizate la punctul B.3.3 „Legături ale rețelei de transmisiuni” din cadrul ORI până la dezvoltarea unui nou model de calculație a costurilor pentru rețeaua de transmisiuni, după cum urmează:

Tabelul 5.4.2.2. – Tarifele elementelor legăturilor de interconectare furnizate prin intermediul rețelei de transmisiuni

Închirierea rețelei de transmisiuni pentru distanțe cuprinse între:	Tarif fix (euro/lună)	Tarif pe kilometru (euro/lună/km)
0 și 50 de km	0	22,65
51 și 100 de km	521,92	12,21
101 și 150 de km	1172,08	5,71
151 și 200 de km	1415,68	4,08

5.4.3. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina operatorilor alternativi

ANCOM propune următoarele obligații în sarcina operatorilor alternativi: obligația de transparență, obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, obligația de nediscriminare și obligația de control al tarifelor (inclusiv menținerea simetriei tarifelor de terminare).

Impunerea acestor obligații este justificată de necesitatea de a asigura că operatorii nu își vor utiliza puterea de piață la nivel de gros în detrimentul competitorilor, atât pe piețele de gros, cât și pe piețele cu amănuntul, cu afectarea intereselor utilizatorilor finali. Obligațiile propuse urmăresc înlăturarea problemelor concurențiale pe piețele de terminare, reprezintă setul minim de mijloace prin care se poate atinge acest obiectiv și sunt proporționale cu problemele identificate.

În acest context, ANCOM consideră că impunerea de obligații privind evidența contabilă separată și evidență contabilă în sarcina acestor operatori alternativi nu ar fi proporțională și, de asemenea, că unele dintre obligațiile impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A. sau gradul de detaliere al acestora pot fi prea împovărătoare pentru ceilalți operatori identificați ca având putere semnificativă. Impunerea diferențiată a setului de remedii este justificată și prin prisma următoarelor considerații referitoare la poziția relativă a fostului monopolist și a operatorilor alternativi:

1. Controlul unei infrastructuri care nu poate fi ușor duplicată: Rețeaua de acces a S.C. Romtelecom S.A., care acoperă 98% din populație, utilizată inclusiv pentru terminarea apelurilor la puncte fixe în propria rețea, nu este, din punct de vedere economic, duplicabilă de către ceilalți operatori. Întinderea și capilaritatea rețelei S.C. Romtelecom S.A. sunt considerabil mai mari decât în cazul celorlalți operatori, ceea ce reprezintă un important avantaj concurențial al societății. Chiar dacă există operatori care și-au dezvoltat propriile rețele de acces, acestea nu sunt foarte extinse, cu excepția rețelelor S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L.;

2. Volumul traficului terminat în rețeaua S.C. Romtelecom S.A.: În absența obligației de control al tarifelor, operatorii interconectați ar fi expuși într-o măsură mult mai mare riscului de a plăti tarife excesive S.C. Romtelecom S.A., din cauza volumelor de trafic asimetrice, decât invers (chiar în condițiile în care există obligația de acces).

5.4.3.1. Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate

După cum a fost precizat în capitolul anterior, una dintre principalele probleme identificate pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor este refuzul furnizării accesului, ca rezultat la practicilor de întârziere în negocierea sau implementarea acordurilor de interconectare sau prin propunerea unor condiții și tarife nerezonabile de furnizare a serviciilor.

În aceste condiții, impunerea în sarcina operatorilor a obligației de a furniza servicii de terminare a apelurilor, în măsura în care solicitările sunt rezonabile, este o măsură strict necesară în vederea asigurării interoperabilității serviciilor și a conectivității între utilizatorii finali.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (2) lit. i) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANCOM propune impunerea în sarcina operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață a obligației de interconectare a rețelelor publice de telefonie pe care le operează, în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, în măsura în care solicitările sunt rezonabile și fezabile din punct de vedere tehnic.

Pentru clarificare, trebuie precizat că refuzul unui operator de a face demersurile necesare pentru implementarea modificărilor tehnice necesare și posibile pentru a respecta o obligație impusă nu poate avea, în general, nici justificare tehnică, nici justificare economică. Cu toate acestea, în cazul în care caracteristicile tehnice ale unui echipament nu permit instalarea niciunei alte componente hardware sau

software achiziționate, care să fie adecvate unei soluții tehnice prin care s-ar putea respecta o obligație impusă, s-ar putea considera că există o „imposibilitate tehnică” de realizare a interconectării.

Obligația de terminare la puncte fixe a apelurilor în propriile rețele se va aplica în ceea ce privește toate categoriile de apeluri, indiferent de originea națională sau internațională a acestora (originare de la un punct terminal de pe teritoriul României sau provenite din afara României și tranzitate către destinație de un operator român), chiar dacă sunt originare de la numere care nu au fost alocate de Autoritatea de reglementare operatorului care solicită servicii de interconectare (de exemplu, pentru apeluri originare din rețeaua unui terț operator sau pentru apelurile originare prin intermediul selectării sau preselecției transportatorului etc.) sau dacă este solicitată interconectarea indirectă prin intermediul unui terț operator. În ultimul caz, decontarea tarifelor de interconectare se poate realiza direct sau în cascadă, prin intermediul terțului operator care asigură serviciile de tranzit. Refuzul operatorului trebuie să fie temeinic justificat și va fi comunicat în scris solicitantului și ANCOM.

De asemenea, având în vedere necesitatea achiziționării anumitor servicii conexe interconectării, operatorul va oferi solicitanților accesul la toate serviciile necesare pentru ca aceștia să poată exploata în condiții normale interconectarea cu rețeaua publică de telefonie a operatorului în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, pentru furnizarea propriilor servicii de comunicații electronice.

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANCOM poate atașa obligației de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate condiții referitoare la echitatea, rezonabilitatea și celeritatea îndeplinirii acesteia.

Având în vedere problemele concurențiale identificate în ceea ce privește interconectarea cu rețelele operate de S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L., Autoritatea propune menținerea în sarcina acestor operatori a obligației de a respecta anumite termene maxime pentru negocierea, respectiv pentru implementarea acordurilor de interconectare.

În plus, în mod similar piețelor de gros reglementate anterior, ANCOM propune exprimarea termenelor în zile lucrătoare, păstrând echivalența cu numărul de zile calendaristice stabilite în prezent.

De asemenea, ANCOM propune menținerea în sarcina S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L. a obligației de a transmite ANCOM o copie după fiecare dintre cererile de interconectare și, respectiv, după fiecare dintre cererile ulterioare, de modificare, completare sau retragere a cererii inițiale, în termen de 5 zile lucrătoare de la data primirii acestora.

În ceea ce privește punctele de acces, S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L. vor permite interconectarea la toate punctele rețelei unde acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic. Pentru a asigura obiectivitatea și proporționalitatea acestei măsuri, S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L. vor oferi servicii de interconectare la toate punctele de acces la care se realizează sau se poate realiza interconectarea, în măsura în care solicitările sunt rezonabile, iar orice refuz trebuie să fie temeinic justificat. De asemenea, ANCOM propune menținerea în sarcina celor doi operatori a obligației de a furniza servicii de interconectare în spațiile de colocare specializate în care este prezent (cum ar fi spațiile aparținând S.C. NXDATA S.R.L.).

S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L. vor comunica în scris solicitantului și ANCOM motivele refuzului, expuse într-o manieră detaliată și clară, în cel mult 15 zile lucrătoare de la data primirii cererilor de interconectare.

Obligația de terminare la puncte fixe a apelurilor în propriile rețele, indiferent de originea națională sau internațională a acestora, a fost impusă anterior în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor în propriile rețele de telefonie fixă. Din informațiile deținute de ANCOM, nu există furnizori de rețele publice de telefonie fixă care solicită încheierea de acorduri separate pentru terminarea traficului internațional, impunând astfel utilizarea unor legături de interconectare diferite pentru terminarea traficului internațional, respectiv pentru terminarea celui național, precum și aplicarea unor scrisori de garanție cu modalitate diferită de calcul pentru traficul internațional, respectiv pentru traficul național, care duc la cheltuieli mai mari pentru terminarea traficului

internațional decât pentru terminarea traficului național, aceasta fiind însă o practică uzuală pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile

Deși în 2009 autoritatea admitea, pe baza informațiilor transmise de furnizorii de rețele publice de telefonie mobilă că, din motive tehnice, ar putea fi justificată solicitarea operatorilor mobili de a utiliza legături de interconectare separate pentru traficul național față de traficul internațional, analizând dovezile obținute de Consiliul Concurenței în cadrul investigației „Netmaster”, ANCOM a constatat că furnizorii respectivi recurg la această practică în special pentru a controla și limita volumul de trafic internațional pe care îl poate termina un alt operator în rețeaua acestora.

Cu toate că, așa cum am menționat mai sus, aceasta nu este o practică uzuală pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, dar deoarece o parte dintre furnizorii de rețele publice de telefonie mobilă activează și pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe și pentru a împiedica și preveni transferul unui asemenea comportament anticoncurențial pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, operatorii respectivi furnizând serviciile de terminare a apelurilor mobile și fixe în aceleași condiții, ANCOM interzice solicitarea utilizării unor legături diferite de interconectare pentru terminarea traficului internațional, respectiv pentru terminarea celui național.

Din aceleași motive ca cele descrise mai sus, ANCOM propune aceeași măsură și în ceea ce privește S.C. Romtelecom S.A.

5.4.3.2. Obligația de transparență

Impunerea obligației de transparență este absolut necesară în scopul informării corespunzătoare a operatorilor care doresc să se interconecteze, într-o manieră clară, precisă și detaliată, pentru ca aceștia să poată decide în cunoștință de cauză, să poată alege în mod eficient punctele de acces unde să realizeze interconectarea și să își poată planifica dezvoltarea propriilor rețele sau servicii.

Mai mult, ANCOM consideră că, prin impunerea obligației de transparență, termenele de negociere a acordurilor de interconectare vor fi reduse, operatorii urmând a dispune de un minim de informații relevante chiar și anterior inițierii negocierii directe cu alți operatori.

În conformitate cu prevederile art. 9 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANCOM propune impunerea în sarcina operatorilor alternativi a obligației de a publica, inclusiv pe pagina proprie de internet informații referitoare la punctele de acces (denumirea și adresa fiecărui comutator unde se poate realiza interconectarea), precum și tarifele tuturor serviciilor și facilităților asociate interconectării, iar, în cazul modificării sau completării ofertei comerciale, cu cel puțin 10 zile lucrătoare înainte de intrarea în vigoare a noilor tarife.

O parte dintre operatori au indicat, în răspunsurile la chestionar, probleme asociate scrisorilor de garanție solicitate de anumiți operatori, arătând și o preferință pentru reglementarea de către ANCOM a acestor aspecte.

În practică, furnizorii utilizează diferite metode împotriva riscului de neplată a facturilor; utilizarea scrisorii de garanție bancară reprezintă doar unul dintre mijloace, putând exista diferite alte modalități de protejare. ANCOM nu poate impune utilizarea sau nu a uneia sau alteia dintre modalități. Însă, în cazul în care un operator decide utilizarea unui anumit instrument de protejare împotriva riscului de neplată, acest lucru trebuie făcut astfel încât să nu devină o modalitate indirectă de refuz al accesului și/sau de discriminare între operatori. Prin urmare, autoritatea consideră că, în cazul în care un operator solicită o scrisoare de garanție bancară, condițiile aferente trebuie să fie transparente, rezonabile și proporționale, asigurând astfel respectarea obligațiilor de transparență și nediscriminare.

Așadar, operatorii vor avea obligația de a informa prin publicare pe pagina proprie de internet dacă solicită sau nu scrisoare de garanție bancară și, în cazul în care decid să utilizeze acest instrument, vor avea obligația de a publica, în plus, următoarele informații: procedura și cazurile de solicitare a constituirii unei scrisori de garanție bancară, modul de calcul al quantumului acesteia, termenele în care aceasta trebuie constituită, precum și cazurile în care încetează obligația de constituire a scrisorii de

garanție bancară. Quantumul scrisorii de garanție trebuie să fie rezonabil și raportat la valoarea estimată a serviciilor oferite în perioada de expunere; în acest sens, Autoritatea consideră că un quantum al scrisorii de garanție calculat în funcție de traficul maxim posibil pe legăturile de interconectare instalate nu este rezonabil, decât dacă este probat de un istoric constant al traficului maxim posibil pe legăturile de interconectare.

Respectarea obligațiilor de transparență nu reprezintă un efort substanțial din partea operatorilor, publicarea acestor informații pe o pagină de internet presupunând costuri relativ scăzute. În același timp, publicarea acestor informații va permite ANCOM urmărirea modului în care sunt respectate obligațiile referitoare la controlul tarifelor și nediscriminare.

5.4.3.3. Obligația de nediscriminare

În conformitate cu prevederile art.10 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANCOM poate impune în sarcina operatorilor identificați ca având putere semnificativă obligația de a aplica condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează, precum și că de a pune la dispoziția terților servicii și informații în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate filialelor, sediilor secundare, persoanelor din același grup sau partenerilor lor.

ANCOM consideră că în lipsa impunerii obligației de nediscriminare, operatorii ar putea să favorizeze propriile activități de pe piața cu amănuntul prin furnizarea unor servicii către acestea în condiții mai favorabile decât celorlalți operatori. De asemenea, pe piața de gros ar putea stabili condiții diferite de furnizare a serviciilor de interconectare între operatori, favorizând un operator sau un grup de operatori.

În acest sens, există două tipuri de comportament discriminatoriu pe care ANCOM urmărește să le prevină prin impunerea acestei obligații, respectiv: (i) discriminarea între operatori și (ii) discriminarea între propriile servicii sau serviciile furnizate persoanelor din același grup și operatorii cu care furnizorul identificat cu putere semnificativă concurează pe piața cu amănuntul, iar ANCOM intenționează să prevină ambele forme de discriminare.

Având în vedere că ANCOM intenționează să aplice un astfel de mecanism eficient de control al tarifelor, respectiv tarifele de terminare vor fi stabilite pe baza costurilor incrementale evitate asociate furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe de un operator de rețele fixe, ipotetic eficient (LRIC pur), se elimină riscul discriminării în favoarea propriilor activități de pe piața cu amănuntul a tarifelor de terminare la nivelul pieței de gros.

Prin urmare, ANCOM propune neimpunerea obligației de nediscriminare internă referitoare la tarife în sarcina operatorilor desemnați cu putere semnificativă.

Așadar, operatorii alternativi vor avea următoarele obligații de nediscriminare:

- obligația să aplice condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie pe care acesta o operează, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;
- obligația de a pune la dispoziția solicitanților toate serviciile și informațiile necesare pentru realizarea interconectării cu rețeaua publică de telefonie pe care o operează, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea pentru serviciile de terminare a apelurilor, cu excepția condițiilor referitoare la tarifele practicate, cu cele oferite pentru propriile servicii.

Aceste obligații sunt necesare pentru a nu permite operatorilor să abuzeze de poziția dominantă pe care aceștia o dețin pe piață și să influențeze condițiile concurențiale prin stabilirea unor condiții de interconectare discriminatorii.

5.4.3.4. Obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor

O problemă importantă asociată în mod frecvent cu piețele de terminare a apelurilor în rețelele operatorilor alternativi o reprezintă practicarea unor tarife excesive de către operatorii rețelelor publice de telefonie ale căror tarife nu sunt reglementate, în vederea creșterii propriei rentabilități, dar și pentru a mări în mod artificial costurile operatorilor concurenți. În acest mod, practicarea de către un operator a unor tarife excesive distorsionează concurența întrucât are efecte negative atât asupra operatorilor interconectați, crescând în mod nejustificat tarifele apelurilor competitorilor de pe piața cu amănuntul, cât și asupra utilizatorilor finali ai acestor operatori, care trebuie să suporte un nivel al tarifelor mai ridicat, fiind astfel dezavantajați față de utilizatorii finali ai operatorului care oferă serviciile de terminare. Prin urmare, pentru a proteja interesele utilizatorilor finali, este necesar ca aceste tarife să fie supuse reglementării.

ANCOM propune impunerea de obligații privind controlul tarifelor în sarcina tuturor operatorilor desemnați ca având putere semnificativă de piață, ținând cont de Recomandarea nr. 2009/396/CE, prin stabilirea tarifelor de terminare a apelurilor pe baza costurilor suportate de un operator eficient, implicând un tarif unic pentru serviciile de terminare a apelurilor, precum și simetria tarifelor respective.

În condițiile în care tarifele serviciilor omogene tranzacționate pe o piață concurențială tind spre un nivel unic de comercializare, scopul reglementării, acela de promovare a concurenței în cadrul tuturor segmentelor sectorului de comunicații electronice, implică stabilirea tarifelor la nivelul unui tarif unic, corespunzător costurilor înregistrate de un operator ipotetic eficient. Prin urmare, ANCOM propune ca toți operatorii desemnați cu putere semnificativă pe piețele analizate să practice tarife simetrice, care să corespundă nivelului costurilor eficiente. Această măsură urmărește maximizarea bunăstării sociale, prin minimizarea ineficiențelor productive și a celor ce țin de alocarea resurselor, în paralel cu stimularea investițiilor și inovațiilor care să permită atingerea nivelului de eficiență la care costul de producție este inferior sau cel mult egal cu tariful reglementat la nivelul costului eficient.

În precedenta analiză de piață a fost impusă obligația de a practica, pentru serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, a unor tarife medii care să nu depășească un nivel maxim, Autoritatea solicitând operatorilor care practică tarife de interconectare diferite pe intervale orare să transmită, anual, volumele de trafic aferente intervalelor orare pentru care diferențiază tariful de terminare, precum și valoarea tarifului practicat pe fiecare interval orar, pentru a stabili dacă media ponderată a tarifului practicat nu depășește nivelul stabilit. Dintre cei 38 de operatori identificați ca având putere semnificativă pe piețele relevante doar 3 au practicat tarife de interconectare diferite pe intervale orare, iar unul dintre cei 3 a practicat un tarif mediu mai mare decât tariful stabilit. Astfel, Autoritatea a fost nevoită să intervină în piață și a impus operatorului respectiv regularizarea tarifului practicat celorlalți operatori așa încât tariful mediu să nu depășească tariful reglementat.

Având în vedere practica majorității operatorilor de pe piață și pentru a evita apariția unor noi dispute pe viitor, în ceea ce privește tariful de terminare a apelurilor la puncte fixe, ANCOM consideră că stabilirea unui tarif maxim unic, nediferențiat pe paliere orare, este adecvat actualelor condiții de piață, eliminând practic creditarea operatorului care depășește tariful mediu de către ceilalți operatori, fără a suporta niciun fel de costuri și eliminând posibilitatea de discriminare a operatorilor, prin perceperea unor tarife medii mai mari sau mai mici, în funcție de distribuția orară a traficului fiecărui operator.

De altfel, și în urma răspunsurilor primite la chestionarul transmis operatorilor de comunicații electronice care furnizau servicii de telefonie la puncte fixe la finele lui 2010, se poate concluziona că majoritatea operatorilor sunt de acord cu un tarif maxim unic pentru serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, fără a da posibilitatea operatorilor de a stabili tarife diferențiate pe intervale orare.

Prin urmare, până la stabilirea unei noi valori unice a plafonului maxim determinate pe baza modelului de cost pur incremental, ce va fi finalizat în anul 2012, ANCOM propune impunerea unui nou plafon maxim și în sarcina operatorilor alternativi, plafon stabilit pe baza aceleiași metode utilizate și în

cazul S.C. Romtelecom S.A., metoda benchmark (*analiză comparativă*), luând în considerare tarifele practicate pe piețe comparabile.

Astfel, ANCOM stabilește un tarif maxim de 0,82 eurocenți pe minut pentru interconectarea în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor în rețelele publice de telefonie operate de furnizorii alternativi, începând cu data de 01 ianuarie 2012, urmând ca de la 01 iulie 2012 tariful maxim să fie de 0,67 eurocenți pe minut. Aceste tarife vor fi aplicate și operatorilor care nu au fost cuprinși în precedenta analiză de piață și care sunt desemnați în această analiză de piață ca având putere semnificativă pe piața de terminare a apelurilor la puncte fixe.

De asemenea, ANCOM consideră că determinarea individuală de către fiecare operator a costurilor generate de furnizarea serviciului de interconectare ar conduce la practicarea unor tarife asimetrice pentru serviciile asociate interconectării. În ceea ce privește reglementarea serviciilor de interconectare la puncte fixe, Autoritatea consideră că, în vederea maximizării beneficiilor utilizatorilor finali și promovării unei concurențe efective durabile, trebuie recunoscut un singur standard de eficiență în furnizarea serviciilor.

Practicarea unor tarife care nu sunt orientate pe costuri pentru serviciile asociate interconectării poate conduce, ca și în cazul serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, la încurajarea intrărilor ineficiente pe piață și permanentizarea aplicării unor tarife ridicate inclusiv pe piața cu amănuntul, în condițiile în care furnizarea serviciilor asociate interconectării este absolut necesară în vederea realizării interconectării dintre operatori. În condițiile în care tarifele serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe reflectă un singur standard de eficiență la nivelul segmentului care a făcut obiectul analizei de piață, ANCOM consideră că, din perspectiva obiectivului de promovare a concurenței în cadrul tuturor segmentelor sectorului de comunicații electronice, recunoașterea unor standarde de eficiență diferite pentru serviciile asociate interconectării nu este nici justificată și nici oportună.

Având în vedere aspectele menționate, ANCOM consideră că reflectarea în tarifele serviciilor asociate interconectării a unor standarde de eficiență inferioare celui considerat normativ (benchmark) la nivelul pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie conduce fie la recuperarea excesivă a costurilor (rate excesive de recuperare a capitalului investit), fie la stimularea menținerii ineficienței economice (costuri ineficiente incluse în tarifele serviciilor de interconectare).

Prin urmare, ANCOM impune în sarcina operatorilor alternativi obligația de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor serviciilor asociate interconectării.

Până la stabilirea tarifelor serviciilor asociate interconectării pe baza modelului costurilor suportate de un operator eficient (sfârșitul anului 2012), ANCOM propune menținerea tarifelor actuale practicate de furnizorii de rețele publice de telefonie fixă conform contractelor de interconectare în vigoare, cu condiția ca acestea să nu fie excesive.

5.4.3.5. Obligația de evidență contabilă separată

În impunerea măsurilor de reglementare, ANCOM trebuie să țină seama de principiul proporționalității. Astfel, având în vedere volumul de trafic scăzut care se termină în rețelele operatorilor alternativi și natura problemelor concurențiale identificate, impunerea unor obligații legate de implementarea unui sistem de evidență contabilă separată ar impune un efort considerabil pentru cei mai mulți dintre aceștia. Costurile implementării unor sisteme de evidență contabilă separată (pentru operatorii alternativi), precum și costurile monitorizării și verificării informațiilor cuprinse în evidențele contabile separate (pentru ANCOM) depășesc potențialele beneficii. De asemenea, Autoritatea consideră că obligația privind controlul tarifelor este suficientă pentru a preveni eventualele abuzuri de poziție dominantă pe piețele de terminare ale operatorilor alternativi. În plus, obligațiile de transparență și nediscriminare vor asigura posibilitatea de a monitoriza cu ușurință manifestarea unor eventuale

comportamente discriminatorii pe piață. În concluzie, ANCOM consideră că nu se justifică impunerea obligației de evidență contabilă separată în sarcina operatorilor alternativi.

5.5. Concluzii cu privire la obligațiile specifice impuse operatorilor cu putere semnificativă

1. În ceea ce privește S.C. Romtelecom S.A., ANCOM propune următoarele obligații:

- obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate;

- obligația de transparență;

- obligația de nediscriminare;

- obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri, prin stabilirea tarifelor pentru serviciile de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor la nivelul tarifelor maxime unice, determinate pe baza modelului LRIC și obligația de evidență contabilă;

2. ANCOM propune în sarcina operatorilor alternativi următoarele obligații:

- obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și ale infrastructurii asociate;

- obligația de transparență;

- obligația de nediscriminare;

- obligația de control al tarifelor prin stabilirea tarifelor pentru serviciile de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor la nivelul tarifelor maxime unice, simetrice;

- menținerea în sarcina S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L. a unor obligații referitoare la termenele maxime de negociere și implementare a acordurilor de interconectare, precum și de interconectare la un punct intermediar, în condițiile în care există o legătură fizică între operator și acel punct.